Národní pedagogický institut
České republiky

Žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami ve středním a vyšším odborném vzdělávání 2019/20

Ing. Jana Trhlíková

Praha 2020

Publikace vznikla v rámci kmenové činnosti analytického oddělení v rámci úkolů 28. A/5 a 45. E/2

Žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami ve středním a vyšším odborném vzdělávání 2019/20

Ing. Jana Trhlíková

© Národní pedagogický institut České republiky, 2020

Obsah

1. Úvod ... 3
1.1 Předmět analýzy a zdroje dat ... 3
1.2 Základní pojmy a současná právní úprava kategorie žáků se SVP ... 4
2. Žáci se SVP na středních školách ... 9
2.1 Žáci se SVP – celkový přehled ... 9
2.1.1 Žáci se SVP – rozdělení podle příčiny SVP a podpůrných opatření ... 9
2.1.2 Žáci se SVP – podle příčiny SVP – vývoj počtů a podílů žáků ... 11
2.2 Žáci se SVP – ve vztahu k celkové populaci žáků středních škol ... 13
3. Žáci se zdravotním postižením ... 14
3.1 Žáci se zdravotním postižením – podle druhu postižení ... 14
3.2 Žáci se zdravotním postižením – podle formy integrace ... 17
3.3 Žáci se zdravotním postižením – podle druhu postižení a integrace ... 19
3.3.1 Rozdělení žáků v běžných a speciálních školách/třídách – podle druhu ZP ... 19
3.3.2 Rozdělení žáků podle druhu ZP – do běžných a speciálních škol/tříd ... 22
3.3.3 Žáci se zdravotním postižením – podle druhu postižení a formy integrace – vývoj ... 23
4. Žáci se SVP na středních školách – krajský pohled ... 26
4.1 Počty a podíly žáků se SVP – podle krajů ... 26
4.2 Žáci se ZP – podle druhu postižení – v rozdělení podle krajů ... 30
4.3 Žáci se ZP – podle způsobu integrace – v rozdělení podle krajů ... 34
5. Žáci se SVP na středních školách – speciální třídy ... 40
5.1 Žáci se SVP ve speciálních třídách (celkem) – podle kategorie vzdělání ... 40
5.2 Žáci se SVP – podle druhu speciálních tříd ... 43
5.3 Žáci se SVP – podle druhu speciálních tříd a kategorií vzdělání ... 45
6. Žáci ve speciálních třídách – podle skupin oborů ... 50
6.1 Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu – kategorie C a J ... 50
6.2 Střední odborné vzdělání s výučním listem – kategorie E ... 51
6.3 Střední odborné vzdělání s výučním listem – kategorie H ... 53
6.4 Obory středního vzdělání s maturitní zkouškou – kategorie M a L0 ... 55
7. Žáci se SVP na vyšších odborných školách ... 59
Závěry ... 62
Zdroje a literatura ... 65
Přílohy ... 66

1. Úvod

Česká republika patří mezi státy, které usilují o plnohodnotné zapojení občanů se zdravotním postižením do společnosti. Jednou z klíčových oblastí je i oblast vzdělávání, kde je v současnosti systematicky zaváděno inkluzivní vzdělávání. Cílem celého procesu je nastavení pozitivních podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami tak, aby při zabezpečení adekvátních podpůrných opatření bylo možné vzdělávání uskutečňovat přednostně v hlavním vzdělávacím proudu.

V souvislosti s těmito procesy vzniká potřeba podrobných a relevantních informací, a to jak o způsobu a formě integrace žáků a změnách v této oblasti, tak i o existující vzdělanostní a oborové struktuře žáků se zdravotním postižením, zejména těch, kteří se vzdělávají v rámci speciálního školství.

Tato publikace přináší informace o struktuře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve školním roce 2019/20, a zejména se podrobněji věnuje žákům se zdravotním postižením. Doplňuje tak důležité statistické přehledy o vývoji vzdělanostní a oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání sledované v Národním pedagogickém institutu České republiky (NPI ČR), a to o tuto důležitou skupinu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Výsledky analýz jsou kromě této publikace uveřejněny rovněž i v komplexním informačním systému Infoabsolvent.cz.

Publikace je členěna do osmi kapitol. První kapitola se věnuje vymezení předmětu analýzy, hlavních sledovaných okruhů a rovněž základním pojmům používaným v souvislosti se speciálními vzdělávacími potřebami žáků a studentů. Ve druhé kapitole jsou uvedena souhrnná data o žácích se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně struktury podle příčiny speciálních vzdělávacích potřeb žáků. Třetí kapitola analyzuje žáky se zdravotním postižením na středních školách podle druhu postižení nebo způsobu integrace. Čtvrtá kapitola přináší krajský pohled jak na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, tak podrobněji i na kategorii žáků se zdravotním postižením. Pátá kapitola se zaměřuje na žáky podle druhu speciálních tříd a kategorií vzdělání. Šestá kapitola přináší podrobná data o speciálním vzdělávání ve vztahu k jednotlivým skupinám oborů. Sedmá kapitola se věnuje studentům vyšších odborných škol, u nichž byly evidovány speciální vzdělávací potřeby. Závěrečná kapitola shrnuje zjištěné výsledky.

1.1 Předmět analýzy a zdroje dat

Předmětem analýzy jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami podle § 16 odst. 1 školského zákona, včetně žáků nadaných, kteří se vzdělávali ve středním odborném vzdělávání, gymnáziích nebo na vyšších odborných školách ve školním roce 2019/20 (dále žáci se SVP). Podrobnější analýzy jsou zaměřeny zejména na žáky se zdravotním postižením (ZP) podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Data k analýze byla získána z databáze údajů z Výkazu o střední škole (M08) podle stavu k 30. 9. 2019 a z Výkazu o vyšší odborné škole (M10) podle stavu k 31. 10. 2019.

Analýza se zaměřila zejména na následující oblasti:

- strukturu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami podle příčin SVP na středních školách včetně vývoje v posledních letech a podílu těchto žáků na běžné populaci žáků,
- strukturu žáků se ZP na středních školách, zejména ve vztahu k druhu postižení a způsobu integrace v běžných a speciálních třídách a školách, včetně vývoje v posledních letech,
- strukturu žáků středních škol se ZP, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách, a to podle druhu speciální třídy, kategorií vzdělání i skupin oborů,
- strukturu žáků se SVP i kategorie žáků se ZP z hlediska krajů,
- strukturu žáků se SVP, kteří se vzdělávají na vyšších odborných školách.

1.2 Základní pojmy a současná právní úprava kategorie žáků se SVP

Vzhledem k výrazným změnám, ke kterým v posledních letech dochází v oblasti vzdělávání žáků se SVP, uvádíme dále přehled zavedených pojmů, základních opatření a právních předpisů, které se k této oblasti vztahují.

S účinností od 1. září 2016 zaručuje školský zákon – zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen ŠZ) všem dětem se znevýhodněním v případě, kdy je to v jejich zájmu, takovou podporu, aby se mohly úspěšně vzdělávat a rozvíjet v běžné škole, a to formou široké škály podpůrných opatření, jejichž financování zajistí v plné výši Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Pravidla vzdělávání těchto žáků, stejně jako přehled a účel jednotlivých podpůrných opatření a postup pro jejich poskytování a použití, komplexně upravuje vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (dále jen vyhláška č. 27/2016 Sb.).

Novela školského zákona od roku 2016 posílila prvky inkluzivního vzdělávání ve školství zejména tím, že:

- upouští od kategorizace žáků (žáci se sociálním znevýhodněním, žáci se zdravotním znevýhodněním, žáci se zdravotním postižením),
- zavádí pojem podpůrných opatření nezbytných pro zajištění maximálně dosažitelného plnohodnotného vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro všechny žáky,
- zavádí nové vymezení pojmu „žák se speciálními vzdělávacími potřebami“, jímž se rozumí žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností a k realizaci práva na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření,
- zavádí možnost vzdělávání v přípravných třídách pro všechny žáky,
- zavádí institut revizního pracoviště.

Z důvodu lepší orientace v prezentovaných datech uvádíme v následující části textu i vymezení jednotlivých pojmů a kategorií žáků v návaznosti na vykazování ve statistických výkazech, a to ve Výkazu o střední škole (M08) a Výkazu o vyšší odborné škole (M10). Podrobné vysvětlivky k tabulkám jsou uvedeny také v příloze.

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) – podle § 16 odst. 1 školského zákona se dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.

V rámci skupiny žáků se SVP jsou rozlišovány tyto kategorie žáků podle příčiny jejich speciálních vzdělávacích potřeb:

- **Žáci se zdravotním postižením** (§ 16, odst. 9 ŠZ) – žáci s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem, u nichž byly SVP zjištěny na základě speciálně pedagogického, popř. psychologického vyšetření.
- **Žáci se zdravotním znevýhodněním** – žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají ze zdravotního znevýhodnění neuvedeného v § 16 odst. 9 ŠZ a kterým jsou poskytována podpůrná opatření.
- **Žáci s odlišnými kulturními podmínkami** – žáci se znevýhodněním v souvislosti s odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami žáka, které brání v naplnění jeho

vzdělávacích možností na rovnoprávném základě s ostatními, a kterým jsou rovněž poskytována podpůrná opatření. Žáky, jejichž znevýhodnění souvisí s odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami, a kterým jsou rovněž poskytována podpůrná opatření, můžeme rozčlenit do tří skupin:

- **Žáci, jejichž SVP vyplývají zejména z odlišného kulturního prostřední** v rodině žáka, malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka, včetně využívání jiného než vyučovaného jazyka v rodině.
- **Žáci, jejichž SVP vyplývají z jiných životních podmínek žáka**, obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výrazná chudoba.
- **Žáci, jejichž SVP vyplývají z kombinace více faktorů**, např. příslušníci etnických menšin, kteří doma nehovoří česky, odlišná kulturní pravidla, sociální vyloučení.

Vykazování žáků se SVP ve výkazech škol

- Ve výkazech škol jsou uváděni žáci se SVP, kterým jsou poskytována podpůrná opatření, a dále pak i žáci nadaní v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.
- Ve skupině žáků se SVP jsou zařazeni jak žáci, u nichž byly SVP potvrzeny školským poradenským zařízením, tak i žáci, kteří nebyli vyšetřeni školským poradenským zařízením a podpůrná opatření v 1. stupni podpory jim poskytuje sama škola.
- V kategorii žáci se SVP – počet celkem – jsou uvedeni všichni žáci se SVP, kterým jsou poskytována podpůrná opatření. Žáci, kteří mají více příčin SVP, jsou uvedeni jen jednou. Naopak jsou sem zařazeni i žáci, jejichž příčina SVP není dosud diagnostikována školským poradenským zařízením, a tito žáci jsou zařazeni školou do 1. stupně podpory.
- V jednotlivých podskupinách žáků se SVP jsou ve výkazech uváděni žáci v tolika podskupinách, kolik je druhů příčin jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Z tohoto důvodu součet žáků v těchto podskupinách neodpovídá počtu žáků se SVP celkem.

Žáci nadaní a mimořádně nadaní

Žáci nadaní a mimořádně nadaní tvoří na základě vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných samostatnou skupinu.

Za nadaného žáka se podle vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech (§ 27 odst. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.)

Mimořádně nadaný žák je žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. (§ 27 odst. 2 vyhlášky č. 27/2016 Sb.). Zjišťování mimořádného nadání včetně vzdělávacích potřeb žáka provádí školské poradenské zařízení.

Podpůrná opatření

Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. (§ 16, odst. 1 ŠZ).

Podpůrná opatření spočívají (podle § 16, odst. 2 ŠZ) v

a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,

b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,

c) úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,

d) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob11a), Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,

e) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,

f) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,

g) využití asistenta pedagoga,

h) využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočníka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo v

i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

Podpůrná opatření se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Podpůrná opatření různých druhů nebo stupňů lze kombinovat (§ 16, odst. 3 ŠZ).

- **Opatření 1. stupně**
  - Podpůrná opatření 1. stupně představují minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání a jsou poskytována žákovi, u kterého se projevuje potřeba úprav ve vzdělávání nebo školských službách a v zapojení v kolektivu. Podpůrná opatření 1. stupně nemají normovanou finanční náročnost (§ 2, odst. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.).
  - Podpůrná opatření 1. stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení a průběžně ho vyhodnocuje.
  - Podpůrná opatření 1. stupně slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka (např. pomalejší tempo práce, drobné obtíže ve čtení, psaní, počítání, problémy se zapomínáním, drobné obtíže v koncentraci pozornosti atd.), u nichž je možné prostřednictvím mírných úprav v režimu školní výuky a domácí přípravy dosáhnout zlepšení. Jsou bez normované finanční náročnosti.
- **Podpůrná opatření 2. až 5. stupně**
  - Podpůrná opatření vyššího stupně lze použít, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům poskytování dosavadních podpůrných opatření by podpůrná opatření

nižšího stupně nepostačovala k naplňování vzdělávacích možností dítěte, žáka nebo studenta a k uplatnění jeho práva na vzdělávání (§ 16, odst. 3 ŠZ).

- Podpůrná opatření 2. až 5. stupně se poskytují na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka (§ 2, odst. 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb.).

Vybraná podpůrná opatření

K podpůrným opatřením patří například individuální vzdělávací plán, úprava výstupů nebo také prodloužení doby studia o jeden až dva roky.

- **Individuální vzdělávací plán žáka se SVP**
  - Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola, vyžadují-li to SVP žáka. Individuální vzdělávací plán se zpracovává na základě doporučení školského poradenského zařízení. IVP školské poradenské zařízení zpravidla nedoporučuje, pokud jsou všechny informace podstatné pro vzdělávání žáka uvedeny v doporučení podle § 15 (§ 3 odst. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.). Podle § 15 vyhlášky č. 27/2016 Sb. se vyhotovuje doporučení za účelem stanovení podpůrných opatření pro vzdělávání žáka se SVP.
  - Individuální vzdělávací plán je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka, přičemž vychází ze školního vzdělávacího programu a je součástí dokumentace žáka ve školní matrice (§ 3 odst. 2 vyhlášky č. 27/2016 Sb.).
  - Individuální vzdělávací plán obsahuje údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem, identifikační údaje žáka a údaje o pedagogických pracovnících podílejících se na vzdělávání žáka. V individuálním vzdělávacím plánu jsou dále uvedeny zejména informace o úpravách obsahu vzdělávání žáka, časovém a obsahovém rozvržení vzdělávání, úpravách metod a forem výuky a hodnocení žáka, o případné úpravě očekávaných výstupů vzdělávání žáka (§ 3 odst. 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb.).
  - Zpracování a provádění IVP zajišťuje škola. Individuální vzdělávací plán se zpracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením, žákem a zákonným zástupcem žáka, není-li žák zletilý (§ 3 odst. 6 vyhlášky č. 27/2016 Sb.).
  - IVP je pro žáka zpravidla doporučen tam, kde je nutné přistoupit k zásadním úpravám organizace vzdělávání a kde dochází k výrazným úpravám obsahu či výstupů vzdělávání nad rámec rámcových vzdělávacích programů (RVP) – to se zejména může týkat žáků s těžkým stupněm mentálního, tělesného, zrakového nebo sluchového postižení, se závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem, pokud jsou v souladu se svým nejlepším zájmem vzděláváni v běžném vzdělávacím proudu.[1]
- **Úprava očekávaných výstupů vzdělávání**
  - Úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy je opatření, které spočívá ve snížení nároků na žáka dle jeho individuálních možností v situaci, kdy je nutná úprava obsahu vzdělávání žáka v dílčích oblastech, které žák vzhledem ke svým vzdělávacím potřebám nemůže zvládnout nebo je zvládá alternativním způsobem. Zahrnuje redukci obsahu i rozsahu učiva. Obsah vzdělávání žáků se upravuje v závislosti na struktuře a charakteru SVP žáků, na základě doporučení podpůrných opatření školských poradenských zařízení. Úprava obsahu

[1] Metodický pokyn k novele vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

vzdělávání směřuje k posílení vzdělávání žáka v oblastech, kde nedosahuje uspokojivých výsledků. Obsah učiva může být v odůvodněných případech modifikován (§ 16 ŠZ, Příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb).

- Opatření může být realizováno dočasně (např. u žáků s odlišným mateřským jazykem po nástupu docházky do české školy) nebo dlouhodobě (z důvodu deficitů v kognitivní oblasti). Ke krátkodobé úpravě rozsahu a obsahu učiva se přistupuje např. po dlouhodobé absenci žáka.
- Úpravu rozsahu a obsahu učiva lze provést v jednom či více předmětech nebo se může týkat jen určité části konkrétního učiva.

- **Prodloužení délky vzdělávání**

  Na základě doporučení školského poradenského zařízení může být žákovi umožněno prodloužit délku vzdělávání o jeden až dva roky. (§ 16, odst. 2 ŠZ) Toto opatření dává možnost zdárného dokončení studia na vybrané škole i některým žákům se zdravotním postižením, kteří by bez prodloužení nebyli schopni vybraný studijní obor dokončit. Například se může jednat o žáky, kteří mají přechodné problémy ve vzdělávacím procesu se zvládnutím obsahu učiva (dlouhodobější nepřítomnost ve škole v důsledku hospitalizace, pobytu v léčebně, zdravotní stav nedovolující žákovi docházet do školy, sníženou práceschopnost), narušení v oblasti paměti a pozornosti, narušení schopnosti komunikace. Toto opatření je realizováno prostřednictvím IVP, kde se učivo jednoho ročníku rozloží do dvou let.

Speciální vzdělávání

Žáci se SVP se mohou vzdělávat:

- v běžné třídě běžné školy,
- ve „speciální třídě“ (třídě zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ) běžné školy,
- ve „speciální škole“, tedy škole složené výhradně ze speciálních tříd.

- Shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb žáka nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření v běžné škole, třídě, oddělení nebo studijní skupině (která není zřízena podle § 16 odst. 9 zákona) **nepostačovala k naplňování vzdělávacích možností žáka** a k uplatnění jeho práva na vzdělávání, **doporučí školské poradenské zařízení zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené podle § 16 odst. 9 zákona**, tedy **do „speciální třídy“ nebo „speciální školy“** (§ 19, odst. 1 vyhlášky 27).
- **Speciální školy nebo ve školách speciální třídy/oddělení/studijní skupiny mohou být zřízeny výhradně pro žáky podle** § 16 odst. 9 ŠZ, tedy pro žáky:
  - ✓ s mentálním postižením
  - ✓ se zrakovým postižením
  - ✓ se sluchovým postižením
  - ✓ s tělesným postižením
  - ✓ se závažnými vývojovými poruchami učení (např. dyslexie, dyskalkulie) nebo chování (např. ADD, ADHD)
  - ✓ se závažnými vadami řeči
  - ✓ se souběžným postižením více vadami
  - ✓ s autismem

- **Třídy, oddělení a studijní skupiny jsou zřizovány podle druhu znevýhodnění** (uvedeného v § 16 odst. 9 ŠZ); v odůvodněných případech se v nich mohou vzdělávat i žáci s jiným znevýhodněním (uvedeným v § 16 odst. 9 zákona), přičemž jejich počet nesmí přesáhnout jednu čtvrtinu nejvyššího počtu žáků vzdělávajících se ve třídě, oddělení nebo studijní skupině podle § 25 (§ 19, odst. 2 vyhlášky 27). V samostatné třídě tedy převažují žáci s určitým typem znevýhodnění. **Pro střední školy, konzervatoře a VOŠ platí, že se zde mohou žáci s různými znevýhodněními uvedenými v § 16 odst. 9 zákona vzdělávat bez omezení.** Ovšem ve škole, třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené podle § 16 odst. 9 zákona pro žáky s mentálním postižením se nevzdělávají žáci bez mentálního postižení.
- Z organizačních důvodů se ke školám samostatně zřízeným pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami řadí i školy při zdravotnických zařízeních, určené pro děti/žáky nemocné, kteří jsou umístěni v daném zdravotnickém zařízení a kteří se v těchto školách vzdělávají, pokud to jejich zdravotní stav umožňuje.
- Do odděleného vzdělávání je možné zařadit také **děti v institucionální výchově. Institucionální výchovu vykonávají školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy**[2]. Tato zařízení jsou rozlišena podle účelu, který mají splňovat. V gesci MŠMT jsou dětské diagnostické ústavy, dětské domovy, kdy vzdělávání probíhá ve školách, které nejsou součástí dětského domova, dětské domovy se školou, kde vzdělávání probíhá nejčastěji ve škole, která je součástí zařízení, a dětské výchovné ústavy, kde jsou děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova.

2. Žáci se SVP na středních školách

2.1 Žáci se SVP – celkový přehled

2.1.1 Žáci se SVP – rozdělení podle příčiny SVP a podpůrných opatření

Nejprve se zaměříme na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v celkovém pohledu a na rozdělení těchto žáků z hlediska příčiny jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Na středních školách se v denním studiu k 30. 9. 2019 vzdělávalo celkem 29 320 žáků se SVP.

Speciální vzdělávací potřeby žáka mohou vyplývat jednak ze zdravotního postižení (uvedeného v § 16), dále z jiného zdravotního znevýhodnění (neuvedeného v § 16) a rovněž pak ze znevýhodnění, které souvisí s odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami žáka.

Zaměříme-li se na skladbu žáků se SVP na středních školách z hlediska uvedených důvodů, pak dominantní skupinu tvoří žáci se zdravotním postižením (25 052 žáků, což činí 85,4 % žáků se SVP). Podstatně méně zastoupeni jsou žáci, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (neuvedeného v § 16) (4956 žáků, což je 16,9 %). Třetí skupinu z hlediska příčin SVP tvoří žáci, kteří jsou zde zařazeni z důvodu kulturního nebo sociálního znevýhodnění (1965 žáků, což je 6,7 %).

V rámci poslední jmenované kategorie mělo konkrétně 416 žáků, tedy 1,4 %, uznány SVP z důvodu kulturního znevýhodnění, včetně jazykového, 1188 žáků (4,1 %) bylo znevýhodněno z důvodu odlišných životních podmínek, kam patří zejména dlouhodobé sociální podmínky, chudoba nebo sociální vyloučení, a v případě 361 žáků (1,2 %) se jednalo o kombinaci více znevýhodňujících faktorů, například o příslušníky etnických menšin, kteří nemluví česky a jsou znevýhodněni jak kulturně, tak i sociálně.

[2] Ústavní výchovu nařizuje soud v souladu se zákonem o rodině v případě, že výchova dítěte je vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná opatření nevedla k nápravě, nebo jestliže rodiče nemohou výchovu dítěte zabezpečit. Ochrannou výchovu ukládá soud v souladu se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže v případě, že se dítě (do 15 let) nebo mladistvý (15–18 let) dopustili protiprávní činnosti a nedostatek řádné výchovy, který k provinění vedl, nelze odstranit jiným způsobem.

Tab. 2.1: Počty a podíly žáků se SVP v denním studiu středních škol k 30. 9. 2019 – v rozdělení podle příčiny SVP[3]

Žáci se SVP							Žáci se SVP			Nadaní žáci		Žáci s příz. PO s kódem NFN
	z toho						z toho					
			Odlišné kultur. a životní podmínky									
				v tom								
Poč. celk.	Zdrav. post.	Zdrav. znev.	Celk.	Kult.	Živ.	Komb.	Prodl. vz.	Uprav. výst.	Žáci 1.r.	Celk.	z toho mimoř.	
29320	25052	4956	1965	416	1188	361	1250	2000	7461	607	291	3417
100,0%	85,4%	16,9%	6,7%	1,4%	4,1%	1,2%	4,3%	6,8%	25,4%	2,1%	1,0%	11,7%

Žákům se SVP náleží k vyrovnání podmínek **podpůrná opatření**, kterými se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách, např. úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených RVP. **Z celkového počtu žáků se SVP na středních školách byla úprava výstupů k 30. 9. 2019 umožněna 1250 žákům, což je 4,3 % z žáků se SVP. Prodloužení doby studia o jeden až dva roky, které rovněž patří k podpůrným opatřením, se vztahovalo na 2000 žáků (což činí 6,8 % z žáků se SVP).**

Počet **nadaných žáků**, kterým škola vytváří podmínky pro rozvoj jejich nadání v souladu s § 27, odst. 1, 4, 5, a 6 vyhl. č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění p. p. činil na středních školách 607 žáků, přitom mimořádně nadaných, jejichž nadání bylo potvrzeno na základě vyšetření školským poradenským zařízením, bylo ke sledovanému datu 291 žáků.

Počet žáků se SVP na středních školách, kterým byla poskytována podpůrná opatření s kódem normovaných finančních nákladů, činil 3417 žáků, což je 11,7 % z celkového počtu žáků se SVP.

Graf 2.1: Počty žáků se SVP v denním studiu středních škol k 30. 9. 2019 [4]

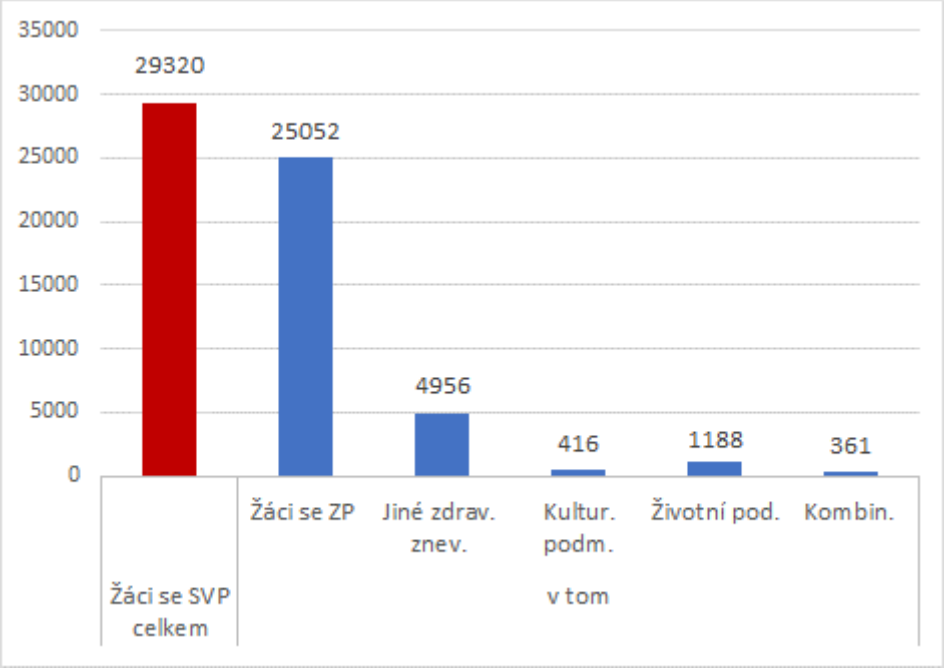

[3] Podrobné vysvětlivky k jednotlivým kategoriím žáků v tabulkách jsou uvedeny v příloze. V celkovém počtu žáků se SVP je zahrnut každý žák se SVP pouze jedenkrát. V jednotlivých podkategoriích jsou pak žáci zahrnuti tolikrát, kolik příčin SVP u nich bylo zjištěno. Uvedená procenta se vztahují k celkovému počtu a vzhledem k duplicitnímu uvádění žáků s více SVP v jednotlivých podkategoriích netvoří součet 100 %.

[4] Vzhledem k tomu, že žáci mohou mít více druhů znevýhodnění, netvoří součet jednotlivých kategorií 100 %.

2.1.2 Žáci se SVP – podle příčiny SVP – vývoj počtů a podílů žáků

Vzhledem ke změnám právní úpravy v posledních letech je třeba sledovat i vývoj počtů a podílů žáků se SVP a případné přesuny v jednotlivých kategoriích. Zaměříme-li se nejprve na celkový vývoj v kategorii žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, pak **počet žáků středních škol, u nichž jsou evidovány SVP, má rostoucí tendenci, a za poslední tři roky (od roku 2017/18 do roku 2019/20) vzrostl z přibližně 25 tis. na současných 29 tis., tedy zhruba o 4 tisíce žáků, což činí nárůst o 16,1 %. K razantnímu nárůstu přitom došlo hlavně mezi roky 2017/18 a 2018/19 (o 2998 žáků). Ke zvýšení počtů žáků se SVP došlo ve všech kategoriích podle příčin speciálních vzdělávacích potřeb**, tedy jak ve skupině žáků se zdravotním postižením, tak i zdravotním znevýhodněním a rovněž i ve skupině žáků, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z odlišného kulturního nebo sociálního prostředí.

Na celkovém nárůstu žáků se SVP v posledních třech letech se v absolutních počtech podílelo zejména zvýšení počtu žáků se zdravotním postižením, z přibližně 22,3 tis. na asi 25 tis., tedy přibližně o 2,7 tis., což představuje nárůst o 12,3 %. Velmi výrazný byl i nárůst v kategorii žáků s jiným zdravotním znevýhodněním, kde se v absolutních počtech jednalo o nárůst o přibližně 2,6 tisíce žáků, a to z 2,3 tisíc na necelých 5 tisíc; z hlediska procentuálního zde můžeme sledovat razantní zvýšení za tři roky na více než dvojnásobek (o 112,7 %). Tento nárůst byl v jednotlivých kategoriích nerovnoměrný. Mezi roky 2017/18 a 2018/19 došlo k razantnímu zvýšení počtu žáků s jiným zdravotním znevýhodněním (téměř o 2 tisíce) a v následujícím roce se naopak výrazně zvýšil počet žáků se zdravotním postižením (přibližně o 3 tisíce).

Ve skupině žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a sociálních podmínek, nejsou absolutní počty příliš vysoké, ale i zde došlo v posledních letech k nárůstu, a to přibližně o 900 žáků za tři roky z přibližně 1 tisíce na 1,9 tis. žáků; z procentuálního hlediska byl ovšem tento nárůst dost výrazný (+87,5 %).

Zaměříme-li se podrobněji na vývoj v jednotlivých kategoriích žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a sociálních podmínek, pak k největšímu nárůstu došlo v počtech žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných životních podmínek, kdy se obvykle jedná o dlouhodobě se vyskytující sociální podmínky, chudobu nebo sociální vyloučení. Počet těchto žáků na středních školách dosáhl ve školním roce 2019/20 přibližně 1,2 tisíce žáků, přitom za poslední tři roky došlo ke zvýšení přibližně o 500 žáků, což činí nárůst + 80,5 %. Z hlediska procentuálního je pak v posledních letech možné sledovat vysoký růst zejména v kategorii žáků, jejichž SVP souvisí s jiným kulturním prostředím, neznalostí české kultury nebo jazyka. Absolutní počty těchto žáků zůstávají poměrně nízké, ale od roku 2017/18 došlo k nárůstu ze 173 žáků na 416, což činí + 140,5 %.

V kategorii nadaných žáků jsou počty evidovaných žáků poměrně nízké, celkově došlo v posledních letech rovněž k nárůstu, v roce 2019/20 činil počet evidovaných žáků v této kategorii 607 žáků, přitom např. v roce 2017/18 činil 522 žáků. Naopak počty evidovaných mimořádně nadaných žáků jednoznačný trend v posledních letech nevykazují a spíše kolísají. V roce 2019/20 bylo na středních školách evidováno 291 žáků s mimořádným nadáním.

Tab. 2.2: Vývoj počtu žáků se SVP v denním studiu na středních školách

Rok	Žáci se SVP							Nadaní žáci	
		z toho							
				Odlišné kultur. a životní podmínky				Celk.	z toho mimoř.
					v tom				
	Poč. celk.	Zdrav. post.	Zdrav. znev.	Celk.	Kult.	Živ.	Komb.		
2017/18	25254	22316	2330	1048	173	658	217	522	369
2018/19	26322	22067	4285	1721	328	1079	314	553	242
2019/20	29320	25052	4956	1965	416	1188	361	607	291
Rozdíl 2019-2018	2998	2985	671	244	88	109	47	54	49
Rozdíl 2019-2017	4066	2736	2626	917	243	530	144	85	-78
Změna 2019/18 (v %)	11%	14%	16%	14%	27%	10%	15%	10%	20%
Změna 2019/17 (v %)	16%	12%	113%	88%	140%	81%	66%	16%	-21%

Graf 2.2: Vývoj počtu žáků se SVP v denním studiu na středních školách, včetně žáků nadaných

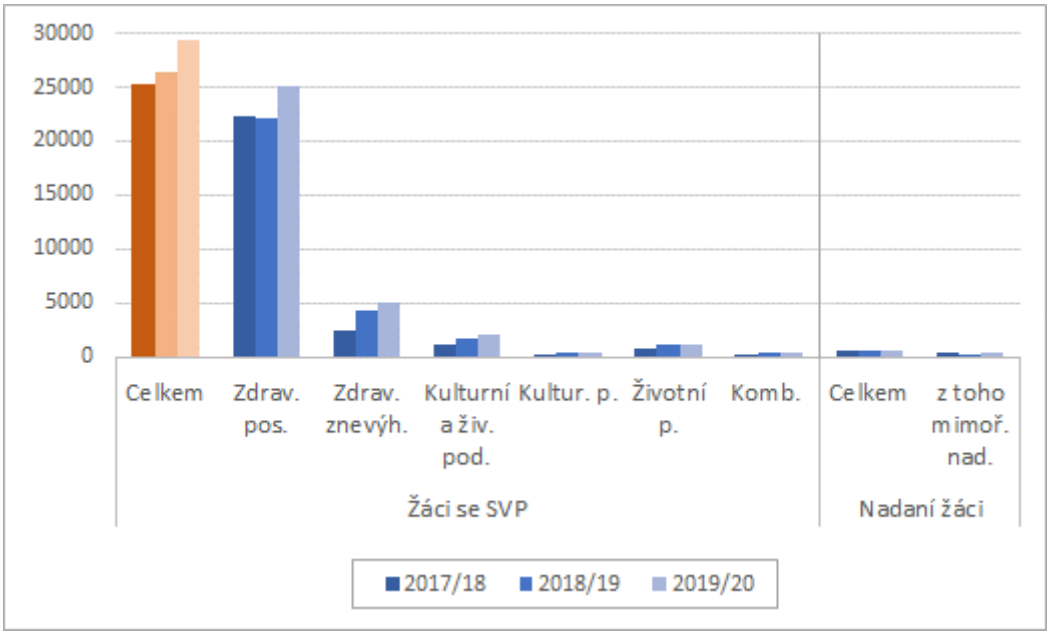

Odlišné tempo růstu počtu žáků v jednotlivých kategoriích podle příčiny SVP se projevilo i ve změnách v zastoupení těchto kategorií na celkovém počtu žáků se SVP. Žáci se zdravotním postižením tvoří stále zcela dominantní skupinu, jejich podíl na žácích se SVP se ale v posledních letech mírně snížil z 88,4 % na 85,4 % za tři roky, tedy poklesl o 2,9 procentního bodu (dále p. b.). Naopak za poslední roky poměrně výrazně vzrost podíl žáků s jiným zdravotním znevýhodněním, a to z 9,2 % na 16,9 %, tedy o 7,7 p. b. Mírně se v rámci celé kategorie žáků se SVP zvýšil i podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a životních podmínek (ze 4,1 % na 6,7 %, tedy o 2,6 p. b.). V rámci toho pak nejvíce narostl podíl žáků, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z odlišných životních podmínek, zejména z důvodu chudoby nebo sociálního vyloučení.

Tab. 2.3: Vývoj podílu žáků jednotlivých kategorií SVP na celkovém počtu žáků se SVP v denním studiu na středních školách (v %)

Rok	Žáci se SVP						
		z toho					
				Odlišné kultur. a životní podmínky			
					v tom		
	Celkem	Zdrav. Post.	Zdrav. znev.	Celk.	Kult.	Živ.	Komb.
2017/18	100%	88,4%	9,2%	4,1%	0,7%	2,6%	0,9%
2018/19	100%	83,8%	16,3%	6,5%	1,2%	4,1%	1,2%
2019/20	100%	85,4%	16,9%	6,7%	1,4%	4,1%	1,2%
Rozdíl 2019-2018 (p.b.)	0,0	1,6	0,6	0,2	0,2	0	0
Rozdíl 2019-2017 (p.b.)	0,0	-2,9	7,7	2,6	0,7	1,4	0,4

Na středních školách se v denním studiu k 30. 9. 2019 vzdělávalo celkem 29 320 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Z hlediska skladby žáků podle důvodu SVP tvoří dominantní skupinu žáci se zdravotním postižením (85,4 %; 25 052 žáků). Podstatně méně zastoupeni jsou žáci, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (neuvedeného v § 16), (16,9 %, 4956 žáků). Třetí skupinu z hlediska příčin SVP tvoří žáci, kteří jsou zde zařazeni z důvodu kulturního nebo sociálního znevýhodnění (1965 žáků, což je 6,7 %).

Celkový počet žáků středních škol, u nichž jsou evidovány SVP, má rostoucí tendenci. Za poslední tři roky narostl o 4 tisíce, přitom mezi roky 2017/18 a 2018/19 došlo k nárůstu skoro o 3 tisíce (2998).

Ke zvýšení počtů žáků se SVP došlo ve všech kategoriích podle příčin speciálních vzdělávacích potřeb, ovšem tento nárůst byl nerovnoměrný. Zatímco mezi roky 2017/18 a 2018/19 vzrostl velmi výrazně počet žáků s jiným zdravotním znevýhodněním (téměř o 2 tisíce), v následujícím roce, tedy v roce 2019/20 se zvýšil razantně počet žáků se zdravotním postižením (přibližně o 3 tisíce). K růstu pak došlo i ve skupině žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a sociálních podmínek; i když se v absolutních počtech nejedná o příliš vysoká čísla, procentuální nárůst byl značný.

Z hlediska celkové skladby žáků podle jednotlivých příčin SVP bylo nejvýraznější zejména rostoucí zastoupení žáků, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (z 9,2 % v roce 2017 na 16,9 % v roce 2019).

2.2 Žáci se SVP – ve vztahu k celkové populaci žáků středních škol

Podstatnou informací je i zastoupení žáků, u nichž byly zjištěny speciální vzdělávací potřeby v rámci celkové populace žáků středních škol a vývoj tohoto podílu. **Podíl žáků středních škol, u nichž byly evidovány SVP, činil k 30. 9. 2019 v denním studiu 7,2 %, přitom žáci se zdravotním postižením tvořili 6,2 % z celkového počtu žáků, žáci s jiným zdravotním znevýhodněním (neuvedeni v § 16) 1,2 % žáků a podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a životních podmínek, činil 0,5 %.**[5]

Vzhledem k tomu, že počet žáků se SVP v posledních třech letech rostl výrazněji než celkový počet žáků středních škol, došlo i k mírnému zvýšení zastoupení žáků se SVP na středních školách. Zatímco v roce 2017/18 činil celkový podíl žáků se SVP na středních školách 6,3 %, v roce 2019/20 dosáhl již zmíněných 7,2 %. Podíl žáků se zdravotním postižením na středních školách vzrostl za poslední tři roky z 5,5 % na 6,2 %, procento žáků s jiným zdravotním znevýhodněním se zvýšilo z 0,6 % na 1,2 % a podíl skupiny žáků, jejichž SVP souvisí s kulturním a životním znevýhodněním rovněž mírně vzrostl, a to z 0,3 % na 0,5 %.

[5] Žáci mohou mít více příčin SVP zároveň.

Tab. 2.4: Počty a podíly žáků se SVP na celkovém počtu žáků středních škol v denním studiu – vývoj za tři roky

Rok	Celkem počet žáků SŠ	Žáci s SVP	SVP v % z počtu žáků SŠ	Žáci seZP	ZP v % z počtu žáků SŠ	Žáci se zdrav znev.	Zdrav znev. v % z počtu žáků SŠ	Žáci s SVP- kult a živ.p.	Kult a živ. v % z počtu žáků SŠ
2017/18	403014	25254	6,3%	22316	5,5%	2330	0,6%	1048	0,3%
2018/19	403949	26322	6,5%	22067	5,5%	4285	1,1%	1721	0,4%
2019/20	408086	29320	7,2%	25052	6,2%	4956	1,2%	1965	0,5%
Rozdíl 2019-2018	4137	2998	0,7 p.b.	2985	0,6 p.b.	671	0,1 p.b.	244	0,1 p.b.
Rozdíl 2019-2017	5072	4066	0,9 p.b.	2736	0,7p.b.	2626	0,6 p.b.	917	0,2 p.b.

Podíl žáků středních škol, u nichž byly evidovány speciální vzdělávací potřeby, činil k 30. 9. 2019 v denním studiu 7,2 %, přitom žáci se zdravotním postižením tvořili 6,2 % z celkového počtu žáků, žáci s jiným zdravotním znevýhodněním 1,2 % žáků a podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a životních podmínek, činil 0,5 %.[6] Podíl žáků se SVP na celkové populaci žáků středních škol přitom v posledních letech mírně narůstal.

3. Žáci se zdravotním postižením

3.1 Žáci se zdravotním postižením – podle druhu postižení

Zdravotním postižením se rozumí zdravotní znevýhodnění uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona, tj. mentální, sluchové, zrakové nebo tělesné postižení, závažné vady řeči, závažné vývojové poruchy učení, závažné vývojové poruchy chování, souběžné postižení více vadami a autismus.

Zaměříme-li se na tyto jednotlivé druhy zdravotního postižení, tak nejpočetněji byli na středních školách zastoupeni **žáci se závažnými poruchami učení**, kterých bylo k 30. 9. 2019 evidováno 12 231. Žáci se závažnými poruchami učení tak tvořili v rámci středních škol téměř polovinu (48,8 %) evidovaných žáků se zdravotním postižením (bez započítání nižších st. gymnázií).

Na druhé příčce najdeme žáky s **mentálním postižením**, které bylo zjištěno u 4829 žáků středních škol, což činí 19,3 % v rámci kategorie žáků se ZP. Početněji byli dále zastoupeni **žáci s více vadami** (2632 žáků, 10,5 %). Nižší je počet žáků se **závažnými vývojovými poruchami chování** (1736 žáků, 6,9 %, bez nižších st. gymnázií) a dále pak žáků s **poruchami autistického spektra** (1079 žáků, což činí 4,3 %).

Méně často, z hlediska celkového počtu žáků se ZP, jsou zastoupeni **žáci se závažnými poruchami řeči** (587 žáků, 2,3 %), žáci **s tělesným postižením** (534 žáků, 2,1 %), **dále se sluchovým postižením** (448 žáků, 1,8 %) a **zrakovým postižením** (299 žáků, tj. 1,2 % z žáků se ZP).

V kategorii žáků nižšího stupně víceletých gymnázií mělo závažné vývojové poruchy učení 539 žáků, (2,2 %) a závažné vývojové poruchy chování 138 žáků (což činilo 0,6 %).

[6] Žáci mohou mít více příčin SVP zároveň.

Tab. 3.1: Počty a podíly žáků se zdravotním postižením – v denním studiu středních škol – podle druhu zdravotního postižení

	Celkem - počet	Celk. v %	z toho		
			lehké	středně těžké	těžké
ZP celkem	25052	100,0%			
Mentální	4829	19,3%	3820	899	110
Sluchové	448	1,8%			226
Zrakové	299	1,2%			108
Závažné vady řeči	587	2,3%			76
Tělesné	534	2,1%			138
Více vad	2632	10,5%			14
Závaž.vývoj.poruchy učení (niž.st.vícel.g.)	539	2,2%			
Závaž.vývoj.poruchy učení (bez niž.st.vícel.g.)	12231	48,8%			
Závaž.vývoj.poruchy chování (niž.st.vícel.g.)	138	0,6%			
Závaž.vývoj.poruchy chování (bez n.st.vícel.g.)	1736	6,9%			
Poruchy autistického spektra	1079	4,3%			

Graf 3.1: Podíly žáků se zdravotním postižením – v denním studiu středních škol (se zahrnutím nižších ročníků víceletých gymnázií) – podle druhu zdravotního postižení (k 30. 9. 2019)

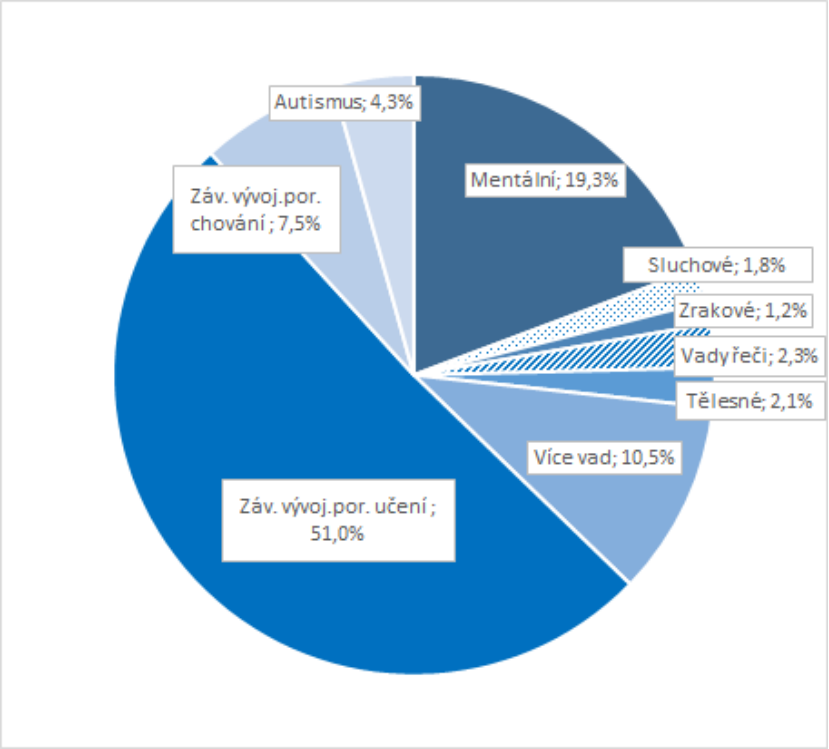

▪ Vývoj počtu žáků podle druhu ZP

Podíváme-li se na vývoj počtu evidovaných žáků se zdravotním postižením na středních školách v průběhu posledních let, pak je zde zřejmá tendence k nárůstu, a to během pěti let zhruba o 5 tisíc žáků, přitom k větším skokům došlo mezi roky 2017/18 a 2016/17 o přibližně 2 tisíce a dále pak mezi roky 2019/20 a 2018/19 o přibližně 3 tisíce žáků, u nichž bylo evidováno zdravotní postižení.

Zaměříme-li se na vývoj počtu žáků podle jednotlivých druhů zdravotního postižení, pak na tomto celkovém nárůstu se v minulých pěti letech nejvíce podílelo zvýšení počtu evidovaných žáků, u nichž byly diagnostikovány závažné vývojové poruchy učení, o přibližně 4,1 tisíce žáků. K menšímu růstu došlo i ve skupině žáků s více vadami o přibližně 1,2 tisíce žáků a zhruba stejně se zvýšil i počet evidovaných žáků se ZP, u nichž byly zjištěny závažné vývojové poruchy chování (o 1,1 tisíce žáků). Nižší nárůsty byly zaznamenány v počtech **žáků s vážnými vadami řeči** (o 420 žáků) a **žáků s poruchami autistického spektra** (o 242 žáků). Tento vývoj nebyl rovnoměrný, zejména v případě počtu žáků se závažnými vývojovými poruchami učení a částečně i poruch chování docházelo ke skokovým nárůstům.

Naopak k výraznějšímu snížení počtu žáků došlo v kategorii žáků s mentálním postižením (z 6955 na 4829 žáků). Ve skupině žáků se sluchovým, zrakovým nebo tělesným postižením byly v tomto období změny poměrně nevýrazné. V případě sluchového a tělesného postižení došlo k menšímu poklesu počtu evidovaných žáků (o 56 žáků, resp. o 85 žáků). Lehce se v posledních letech snižoval i počet žáků, u nichž byly evidovány závažné poruchy učení nebo chování v nižších stupních víceletých gymnázií.

Tab. 3.2: Vývoj počtu žáků se ZP na středních školách celkem – podle druhu ZP (denní studium, k 30. 9. 2019, běžné i speciální třídy)

Rok	Celk. ZP	Druh zdravotního postižení										
		Mentální	Sluchové	Zrakové	Záv. vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv. výv.por. učení	Záv. výv. por. chování	Autis.	Záv. výv.por. učení (nižší st. gym.)	Záv. výv. por. chování (nižší st. gym.)
2015/16	20046	6955	504	298	167	619	1447	8118	615	837	539	138
2016/17	20335	6547	466	264	189	622	1674	8492	603	1017	535	108
2017/18	22316	5762	443	293	281	586	2406	10233	951	780	516	65
2018/19	22067	4693	443	274	409	477	2669	10380	1282	797	424	37
2019/20	25052	4829	448	299	587	534	2632	12231	1736	1079	448	38
Rozdíl 2019-2015	5006	-2126	-56	1	420	-85	1185	4113	1121	242	-91	-100
Rozdíl 2019-2018	2985	136	5	25	178	57	-37	1851	454	282	24	1

Graf 3.2: Vývoj počtu žáků se ZP na středních školách celkem – podle druhu zdravotního postižení (běžné i speciální školy, bez nižších stupňů víceletých gymnázií)

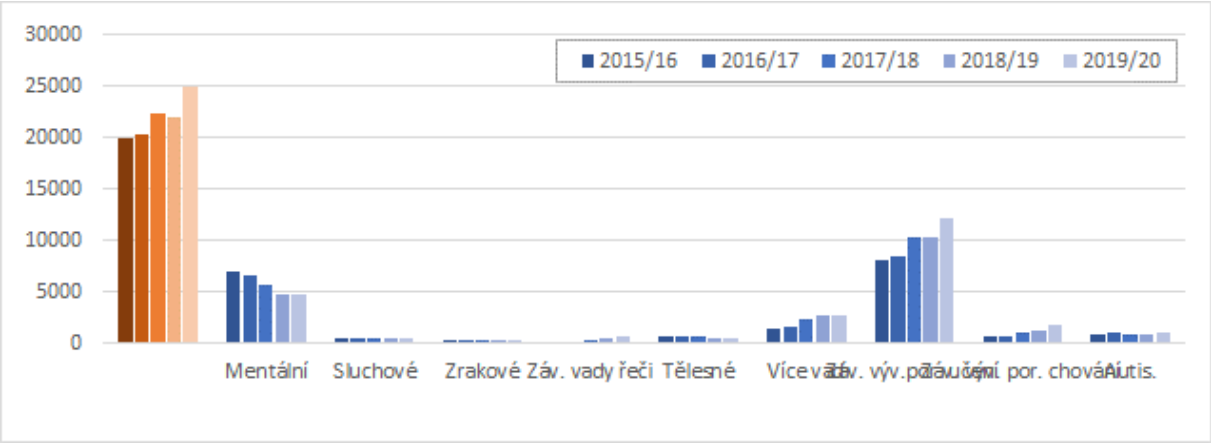

Zaměříme-li se konkrétně na vývoj v posledním roce, pak pokračoval růst žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (o 1851 žáků), závažnými vývojovými poruchami chování (o 454 žáků) a žáků s autismem (o 282 žáků), naopak už nedošlo k dalšímu poklesu žáků s mentálním postižením a byl naopak zaznamenán mírný růst (o 136 žáků).

Počet žáků na středních školách s evidovaným zdravotním postižením se zvyšuje (v průběhu posledních pěti let o cca 5 tisíc, z toho za poslední rok přibližně o 3 tisíce). Na tomto celkovém nárůstu se nejvíce podílelo zvýšení počtu žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (o přibližně 4,1 tisíce žáků), v menší míře pak i skupiny žáků s více vadami a žáků se závažnými vývojovými poruchami chování. Naopak v minulých letech výrazně klesal počet žáků s mentálním postižením. V posledním roce pokračoval růst žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (o 1851 žáků), závažnými vývojovými poruchami chování (o 454 žáků) a žáků s autismem (o 282 žáků). Naopak již nedošlo k dalšímu poklesu žáků s mentálním postižením.

3.2 Žáci se zdravotním postižením – podle formy integrace

Žáci se zdravotním postižením se mohou vzdělávat v běžné třídě běžné školy, ve „speciální třídě“ zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ běžné školy nebo ve „speciální škole“, tedy škole složené výhradně ze speciálních tříd.

Graf 3.3: Žáci se zdravotním postižením – v denním studiu středních škol – podle způsobu integrace (k 30. 9. 2019)

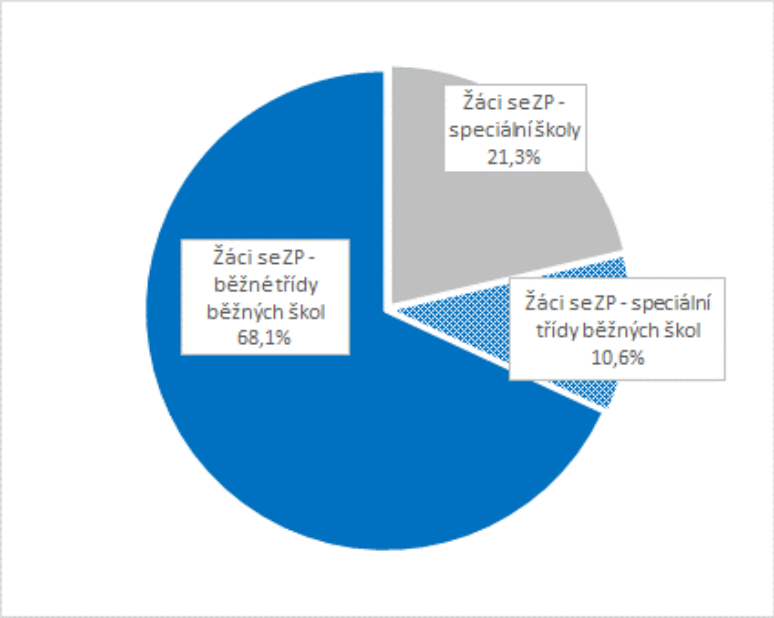

Zaměříme-li se na formu integrace žáků se zdravotním postižením na středních školách v celkovém pohledu, tak v běžných školách celkem se k 30. 9. 2019 vzdělávalo 19 704 žáků se zdravotním postižením, což činí 78,7 % z žáků se zdravotním postižením. Z toho 17 056 žáků (68,1 %) bylo zařazeno v běžných třídách běžných škol a 2648 žáků (10,6 %) se vzdělávalo ve speciálních třídách běžných škol. Přibližně asi pětina žáků se zdravotním postižením se vzdělávala ve speciálních školách složených pouze ze speciálních tříd (5348 žáků, tedy 21,3 % z žáků se zdravotním postižením).

- ### Vývoj počtů a podílů žáků se ZP – podle formy integrace

Z hlediska procesu inkluze je zajímavou informací, jak se vyvíjí poměr žáků se zdravotním postižením z hlediska způsobu integrace v běžných a speciálních třídách nebo školách. Z tabulek o počtech a podílech žáků se zdravotním postižením v průběhu předchozích pěti let je zřejmé, že **počty** žáků se zdravotním postižením v běžných školách narůstají, za posledních pět let se jednalo o nárůst z 13,9 tis.

na 19,7 tis. žáků, tedy o přibližně 5,8 tis. žáků. Přitom velmi výrazně narůstal zejména počet žáků se zdravotním postižením, kteří jsou integrováni v běžných třídách (z 9,5 tis. na 17 tis., tedy o 7,6 tis.), zatímco počet žáků ve speciálních třídách běžných škol klesal (ze 4,4 tis. na 2,6 tis., to je o 1,8 tis.). **Počet žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních školách v rámci středního školství, rovněž klesal, ale relativně nevýrazně, za pět let z 6,1 tis. na 5,3 tis., to znamená o 0,8 tis. žáků, přitom poslední rok došlo naopak k mírnému zvýšení (cca o 200 žáků).**

Zaměříme-li se konkrétně na vývoj v posledním roce, pak dominantní změnou byl především nárůst počtu žáků se zdravotním postižením v běžných třídách běžných škol (+2853 žáků) Počet žáků ve speciálních třídách běžných škol nepatrně klesl (-59 žáků) a počet žáků ve speciálních školách velmi mírně stoupl (+191 žáků).

V zásadě lze konstatovat, že počet žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají v běžných středních školách, se zvyšuje, z velké části se ovšem jedná o důsledek nárůstu počtu žáků (přibližně + 5 tis.), u nichž je evidováno zdravotní postižení. Částečně pak dochází i k posunům v počtech žáků v běžných a speciálních třídách běžných škol směrem ke vzdělávání v běžných třídách, kdy počet žáků ve speciálních třídách běžných škol se snižuje. Oproti těmto změnám, ke kterým docházelo v běžných školách, se počet žáků ve speciálních školách v rámci středního školství za poslední roky snížil jen mírně a v posledním roce došlo naopak k lehkému nárůstu.

Tab. 3.3: Vývoj počtu žáků se ZP na středních školách – podle formy integrace (denní studium, k 30. 9. 2019)

Rok	Běžné školy			Speciální školy	Celkem
	Celkem běžné školy	Žáci se ZP ve speciálních třídách	Žáci se ZP v běžných třídách	Speciální třídy	
2015/16	13919	4414	9505	6127	20046
2016/17	14726	4244	10482	5609	20335
2017/18	16656	3671	12985	5660	22316
2018/19	16910	2707	14203	5157	22067
2019/20	19704	2648	17056	5348	25052
Rozdíl 2019-15	5785	-1766	7551	-779	5006
Rozdíl 2019-18	2794	-59	2853	191	2985

Zaměříme-li se na vývoj procentuálního rozdělení žáků se zdravotním postižením z hlediska jejich integrace v běžných nebo speciálních třídách a školách, pak ve školním roce 2019/20 se vzdělávalo 78,7 % žáků se zdravotním postižením v běžných školách, což je o 9,2 p. b. více než před pěti lety. Za poslední rok přitom došlo k nárůstu zhruba o 2 p. b. K přesunům ve prospěch vzdělávání žáků se zdravotním postižením v běžných třídách došlo i v rámci běžných škol. Podíl žáků se zdravotním postižením ve speciálních třídách běžných škol klesl v pětiletém období o 11,4 p. b. **Celkový podíl žáků se zdravotním postižením, kteří se v rámci středního vzdělávání vzdělávají ve speciálních školách, naopak o 9,2 p. b. klesl.**

Tab. 3.4: Vývoj podílu žáků se ZP na středních školách – podle formy integrace (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Běžné školy			Speciální školy	Celkem
	Celkem běžné školy	Žáci se ZP ve speciálních třídách	Žáci se ZP v běžných třídách	Speciální třídy	
2015/16	69,4%	22,0%	47,4%	30,6%	100,0%
2016/17	72,4%	20,9%	51,5%	27,6%	100,0%
2017/18	74,6%	16,5%	58,2%	25,4%	100,0%
2018/19	76,6%	12,3%	64,4%	23,4%	100,0%
2019/20	78,7%	10,6%	68,1%	21,3%	100,0%
Rozdíl v p.b. 2019-15	9,2	-11,4	20,7	-9,2	0
Rozdíl v p.b. 2019-18	2,02	-1,7	3,72	-2,02	0

Růst počtu žáků se ZP v běžných třídách a školách je významně ovlivněn rostoucím počtem žáků, u nichž jsou diagnostikovány SVP, zejména závažné poruchy učení a chování, dochází i v rámci samotné kategorie žáků se zdravotním postižením ke snižování počtů žáků ve speciálních třídách, tedy směrem k větší integraci v běžných třídách.

Zaměříme-li se na formu integrace žáků se zdravotním postižením na středních školách v celkovém pohledu, tak v běžných školách se k 30. 9. 2019 celkem vzdělávalo 78,7 % (19 704) žáků se zdravotním postižením. Přitom 68,1 % (17 056) žáků bylo zařazeno v běžných třídách běžných škol a 10,6 % (2648) žáků se vzdělávalo ve speciálních třídách běžných škol. Přibližně asi pětina žáků se zdravotním postižením se vzdělávala ve speciálních školách složených pouze ze speciálních tříd (21,3 %, 5348 žáků). Procento žáků, kteří se vzdělávají ve speciálních školách (z 30,6 % na 21,3 %, tj. o 9,2 p. b.) i žáků ve speciálních třídách běžných škol (z 22,0 % na 10,6 %, tj. o 11,4 p. b.) dlouhodobě klesá. Tento pokles je ovšem ovlivněn zejména razantním nárůstem počtu žáků, u nichž bylo evidováno zdravotní postižení v běžných třídách běžných škol (+7551), samotný pokles žáků ve speciálních školách činil jen 779 žáků.

3.3 Žáci se zdravotním postižením – podle druhu postižení a integrace

3.3.1 Rozdělení žáků v běžných a speciálních školách/třídách – podle druhu ZP

V této části textu se podrobněji zaměříme na to, jak jsou žáci integrováni v běžných nebo speciálních třídách a školách, a to ve vztahu k jednotlivým druhům zdravotního postižení.

Na **běžných školách celkem**, tedy v běžných třídách i ve speciálních třídách, byli nejpočetnějšími skupinami žáků se zdravotním postižením:

- **žáci se závažnými vývojovými poruchami učení.** Celkově se jednalo o 11 972 žáků, což činí 60,8 % z celkového počtu žáků se ZP v běžných školách (bez nižších stupňů gymnázií, kde se vzdělávalo dalších 539 žáků, což činí 2,7 %).
- Druhou nejpočetnější skupinu na běžných školách tvořili **žáci s mentálním postižením** (2491 žáků, což činí 12,6 % ze žáků se ZP).
- Třetí skupinou byli **žáci se závažnými vývojovými poruchami chování** (1557 žáků, což je 7,9 %) a dále se v nižších stupních víceletých gymnázií vzdělávalo 138 žáků s tímto postižením (0,7 %).

V běžných třídách běžných škol se přitom vzdělávali:

- nejčastěji **žáci se závažnými vývojovými poruchami učení, kteří tvořili zcela dominantní skupinu** (11 752 žáků, tvořili 68,9 % žáků se ZP integrovaných v běžných třídách),
- již méně je početné zastoupení žáků **se závažnými vývojovými poruchami chování** (1401 žáků, 8,2 % z žáků se ZP v běžných třídách).
- ze skupiny žáků se ZP, kteří se vzdělávají v běžných třídách běžných škol, pak dále **4,8 % žáků tvoří žáci s mentálním postižením**, **4,3 % žáci s poruchou autistického spektra 2,9 % žáci se závažnými poruchami řeči, 1,8 % žáci s tělesným postižením, 1,6 % žáci se sluchovým postižením a 1,1 % žáci se zrakovým postižením**. Z této skupiny žáků se ZP, kteří se vzdělávají v běžných třídách, pak činí 3,2 % žáci se závažnými vývojovými poruchami učení na nižších stupních víceletých gymnázií a obdobně se takto vzdělává 0,8 % žáků se závažnými vývojovými poruchami chování.

Speciální třídy běžných škol:

Zatímco žáci s vývojovými poruchami učení a chování se v rámci běžných škol většinově vzdělávali v běžných třídách, žáci s mentálním postižením byli zpravidla začleněni do speciálních tříd. **Z pohledu zastoupení jednotlivých druhů postižení ve speciálních třídách běžných škol byli tedy:**

- nejvýraznější skupinou žáci s **mentálním postižením** (1671 žáků, 63,1 % z žáků se ZP ve speciálních třídách běžných škol),
- relativně významnější skupinu představovali **žáci s více vadami** (374 žáků, 14,1 % z žáků se ZP ve speciálních třídách běžných škol),
- a s odstupem i **žáci se závažnými vývojovými poruchami chování** (156, 5,9 % v rámci speciálních tříd běžných škol).

Zaměříme-li se na speciální školy (tvořené pouze speciálními třídami), pak ze skupiny žáků se ZP, kteří se zde vzdělávají, jsou dominantní dvě skupiny:

- **žáci s mentálním postižením** (2338 žáků, 43,7 % z žáků speciálních škol),
- **žáci s více vadami** (1843 žáků, 34,5 % z žáků speciálních škol),
- V podstatně menší míře jsou dále zastoupeni žáci se závažnými vývojovými poruchami učení (4,8 %), žáci s poruchami autistického spektra (4,3 %), žáci s tělesným postižením (3,5 %), žáci se závažnými poruchami chování (3,3 %), žáci se sluchovým postižením (3,3 %) a žáci se zrakovým postižením (1,9 %).

Tab. 3.5: Počty žáků se zdravotním postižením – podle druhu ZP a formy integrace

Forma integrace/druh postižení	Běžné školy			Speciální školy	Celkem
	Celkem běžné školy	Žáci se ZP ve speciálních třídách	Žáci se ZP v běžných třídách	Speciální třídy	
ZP celkem	19704	2648	17056	5348	25052
Mentální	2491	1671	820	2338	4829
Sluchové	274	8	266	174	448
Zrakové	196	8	188	103	299
Závažné vady řeči	550	56	494	37	587
Tělesné	349	36	313	185	534
Více vad	789	374	415	1843	2632
Závaž.vývoj.poruchy učení (niž.st.vícel.g.)	539	0	539	0	539
Závaž.vývoj.poruchy učení (bez niž.st.vícel.g.)	11972	220	11752	259	12231
Závaž.vývoj.poruchy chování (niž.st.vícel.g.)	138	0	138	0	138
Závaž.vývoj.poruchy chování (bez n.st.vícel.g.)	1557	156	1401	179	1736
Poruchy autistického spektra	849	119	730	230	1079

Tab. 3.6: Rozdělení žáků v běžných a speciálních školách/třídách – podle druhu ZP (sloupcová %; denní studium)

Forma integrace/druh postižení	Běžné školy			Speciální školy	Celkem
	Celkem běžné školy	Žáci se ZP ve speciálních třídách	Žáci se ZP v běžných třídách	Speciální třídy	
ZP celkem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Mentální	12,6%	63,1%	4,8%	43,7%	19,3%
Sluchové	1,4%	0,3%	1,6%	3,3%	1,8%
Zrakové	1,0%	0,3%	1,1%	1,9%	1,2%
Závažné vady řeči	2,8%	2,1%	2,9%	0,7%	2,3%
Tělesné	1,8%	1,4%	1,8%	3,5%	2,1%
Více vad	4,0%	14,1%	2,4%	34,5%	10,5%
Závaž.vývoj.poruchy učení (niž.st.vícel.g.)	2,7%	0,0%	3,2%	0,0%	2,2%
Závaž.vývoj.poruchy učení (bez niž.st.vícel.g.)	60,8%	8,3%	68,9%	4,8%	48,8%
Závaž.vývoj.poruchy chování (niž.st.vícel.g.)	0,7%	0,0%	0,8%	0,0%	0,6%
Závaž.vývoj.poruchy chování (bez n.st.vícel.g.)	7,9%	5,9%	8,2%	3,3%	6,9%
Poruchy autistického spektra	4,3%	4,5%	4,3%	4,3%	4,3%

V běžných třídách běžných škol tvoří asi dvě třetiny žáků se ZP žáci se závažnými vývojovými poruchami učení (68,9 %), méně často žáci s vývojovými poruchami chování (8,2 %). Ve speciálních třídách běžných škol tvoří z hlediska druhu zdravotního postižení dominantní skupinu žáci s mentálním postižením (63,1 %). Ve speciálních školách jsou pak významně zastoupeny dva druhy zdravotního postižení, a to žáci s mentálním postižením (43,7 %) a žáci s více vadami (34,5 %).

3.3.2 Rozdělení žáků podle druhu ZP – do běžných a speciálních škol/tříd

Zaměříme-li se naopak na to, jak jsou integrováni žáci s jednotlivými druhy zdravotního postižení v běžných a speciálních třídách a školách, pak ve speciálních školách se vzdělává zejména vysoké procento z **žáků s více vadami** (70 %), přitom 14,2 % žáků s více vadami se dále vzdělává ve speciálních třídách běžných škol. Celkově je tedy ve speciálních třídách (běžných i speciálních škol) zařazeno 84,2 % ze skupiny žáků s více vadami a jen 15,8 % žáků s tímto druhem postižení je integrováno v běžných třídách běžných škol.

Z **žáků s mentálním postižením** se přibližně polovina vzdělávala ve speciálních školách (48,4 %) a poměrně vysoké procento bylo dále zařazeno ve speciálních třídách běžných škol (34,6 %). V běžných třídách běžných škol se tak vzdělávalo jen kolem 17,0 % žáků s mentálním postižením.

Ze **skupiny žáků se sluchovým postižením** se ve speciálních školách vzdělávalo 38,8 % z nich**,** přitom ve speciálních třídách běžných škol se tito žáci vyskytují již jen okrajově (1,8 % z těchto žáků). Poměrně vysoký podíl žáků se sluchovým postižením byl tedy integrován do běžných tříd běžných škol (59,4 %).

Za **skupiny žáků se zrakovým postižením** se na speciálních školách vzdělává 34,4 % z nich, přitom ve speciálních třídách běžných škol je, podobně jako u skupiny žáků se sluchovým postižením, jejich podíl relativně nízký (2,7 %). Více než polovina žáků s tímto druhem postižení je tedy integrována v běžných třídách běžných škol (62,9 %).

Ze **skupiny žáků s tělesným postižením** se na speciálních školách vzdělává 34,6 % a 6,7 % pak ve speciálních třídách běžných škol. Více než polovina těchto žáků je tedy integrována v běžných třídách běžných škol (58,6 %).

Tab. 3.7: Rozdělení žáků podle druhu ZP – do běžných a speciálních škol/tříd (řádková %; denní studium)

Forma integrace/druh postižení	Běžné školy			Speciální školy	Celkem
	Celkem běžné školy	Žáci se ZP ve speciálních třídách	Žáci se ZP v běžných třídách	Speciální třídy	
ZP celkem	78,7%	10,6%	68,1%	21,3%	100,0%
Mentální	51,6%	34,6%	17,0%	48,4%	100,0%
Sluchové	61,2%	1,8%	59,4%	38,8%	100,0%
Zrakové	65,6%	2,7%	62,9%	34,4%	100,0%
Závažné vady řeči	93,7%	9,5%	84,2%	6,3%	100,0%
Tělesné	65,4%	6,7%	58,6%	34,6%	100,0%
Více vad	30,0%	14,2%	15,8%	70,0%	100,0%
Závaž.vývoj.poruchy učení (niž.st.vícel.g.)	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Závaž.vývoj.poruchy učení (bez niž.st.vícel.g.)	97,9%	1,8%	96,1%	2,1%	100,0%
Závaž.vývoj.poruchy chování (niž.st.vícel.g.)	100,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Závaž.vývoj.poruchy chování (bez n.st.vícel.g.)	89,7%	9,0%	80,7%	10,3%	100,0%
Poruchy autistického spektra	78,7%	11,0%	67,7%	21,3%	100,0%

Ze **skupiny žáků s poruchami autistického spektra** je ve speciálních školách 21,3 % žáků a dalších 11,0 % je zařazeno ve speciálních třídách běžných škol. V běžných třídách běžných škol jsou tedy integrovány více než dvě třetiny těchto žáků (67,7 %).

Žáci se závažnými vadami řeči se vzdělávají převážně v běžných třídách běžných škol (84,2 %), ve speciálních školách je zařazeno jen 6,3 % těchto žáků a dalších 9,5 % žáků s tímto postižením se vzdělává ve speciálních třídách běžných škol.

Žáci se závažnými poruchami učení se v naprosté většině vzdělávají v běžných třídách běžných škol (96,1 % z nich), jen 2,1 % žáků s tímto druhem postižení je ve speciálních školách a 1,8 % ve speciálních třídách běžných škol. Žáci se závažnými poruchami učení na nižších stupních gymnázií se vzdělávají v běžných třídách běžných škol.

V případě **závažných vývojových poruch chování** je podíl žáků integrovaných v běžných třídách běžných škol ve srovnání s žáky s poruchami učení nižší, činí 80,7 %. Přitom 10,3 % žáků s tímto druhem postižení se vzdělává ve speciálních školách a 9,0 % ve speciálních třídách běžných škol. Žáci se závažnými vývojovými poruchami chování, kteří jsou na nižších stupních gymnázií, se vzdělávají v běžných třídách běžných škol.

Z hlediska způsobu integrace žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení se ve speciálních třídách vzdělává dohromady 84,2 % z žáků s více vadami (z toho 70,0 % ve speciálních školách a 14,2 % ve speciálních třídách běžných škol) a ze skupiny žáků s mentálním postižením 83 % žáků (z toho 48,4 % ve speciálních školách a 34,6 % ve speciálních třídách běžných škol). Naopak v běžných třídách je převážná většina žáků se závažnými vývojovými poruchami učení i chování.

3.3.3 Žáci se zdravotním postižením – podle druhu postižení a formy integrace – vývoj

V této části se zaměříme na otázku, jak se vyvíjel v posledních letech počet a podíl žáků ve speciálních a běžných třídách z hlediska jednotlivých druhů zdravotního postižení. Pro zjednodušení je uvedeno pouze rozdělení na speciální třídy (za běžné i speciální školy dohromady) a běžné třídy (v běžných školách).

Počet žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách středních škol (běžných i speciálních) klesá, a to navzdory celkovému nárůstu počtu evidovaných žáků se zdravotním postižením. Zatímco počet žáků, u nichž bylo evidováno zdravotní postižení, se za posledních pět let zvýšil přibližně o 5 tisíc, počet žáků se zdravotním postižením zařazených do speciálních tříd celkem (speciálních i běžných škol) v rámci středního školství klesl z přibližně 10,5 tisíce na necelých 8 tisíc, tedy zhruba o 2,5 tisíce. Hlavní pokles probíhal v rámci speciálních tříd na běžných školách (-1766 žáků), zatímco pokles žáků ve speciálních školách byl jen mírný (-779 žáků).

Podíl žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách středních škol celkem (běžných i speciálních), se v posledních letech rovněž snižuje. Zatímco ve školním roce 2015/16 se ve speciálních třídách vzdělávalo 52,6 % žáků se zdravotním postižením, v roce 2019/20 to bylo již jen 31,9 %, došlo zde tedy k poklesu o 20,7 p. b. K poklesu podílu žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních školách, přitom došlo u všech druhů postižení.

Zaměříme-li se na tento vývoj podrobněji z pohledu jednotlivých druhů zdravotního postižení, pak nejvýraznější snížení ve speciálních třídách bylo zaznamenáno u žáků s mentálním postižením, tedy u druhu postižení, které je ve speciálních třídách zastoupeno nejvíce. Počet žáků s mentálním postižením zařazených ve speciálních třídách klesl z 6,4 tisíc žáků ve školním roce 2015/16 na přibližně 4 tisíce v roce 2019/20, tedy přibližně o 2,4 tisíce. Tento absolutní pokles je ovšem ve velké míře ovlivněn celkovým snížením počtu žáků, u nichž bylo mentální postižení diagnostikováno (o 2,1 tisíce za posledních pět let). Z pohledu rozdělení žáků s mentálním postižením do běžných a speciálních tříd došlo tedy v posledních letech pouze k menšímu posunu o 8,4 p. b., kdy v roce 2015/16 se ve speciálních třídách vzdělávalo 91,4 % žáků s mentálním postižním, zatímco v roce 2019/20 pak 83,0 % z nich.

K menšímu poklesu žáků se ZP vzdělávaných na středních školách ve speciálních třídách došlo také ve skupině žáků se **závažnými vývojovými poruchami chování**, a to o 729 žáků. Z procentuálního hlediska byl ovšem pokles žáků ve speciálním vzdělávání nejvyšší (o cca 40 p. b.), kdy ve školním roce 2015/16 se ve speciálních třídách vzdělávalo 59,8 % žáků se závažnými vývojovými poruchami učení, zatímco v roce 2019/20 to již bylo jen 19,3 % ze skupiny žáků s tímto druhem postižení. Z grafu je ovšem patrné, že tento vývoj byl ovlivněn především celkovým zvýšením počtu žáků, u nichž byly evidovány závažné vývojové poruchy učení a kteří se zároveň vzdělávají v běžných školách.

V absolutních počtech ve speciálních třídách rovněž ubylo **žáků s autismem** (jejich počet se snížil ze 471 na 349 za posledních pět let, to je o 122 žáků). Ke snížení došlo i z hlediska procentuálního zastoupení, kdy ze skupiny žáků s autismem se ve školním roce 2015/16 vzdělávalo ve speciálních třídách 56,3 % z nich, kdežto v roce 2019/20 jen 32,3 %, došlo tedy k poklesu o 23,9 p. b.

Ve skupinách žáků se sluchovým, zrakovým nebo tělesným postižením došlo rovněž k poklesu počtu i podílu žáků zařazených do speciálních tříd středních škol, ovšem tyto změny byly relativně nevýrazné.

Tab. 3.8: Vývoj počtu žáků se ZP v denním studiu na středních školách (bez nižších stupňů víceletých gymnázií) – speciální třídy[7]

Rok	Celkem ZP	Druh zdravotního postižení								
		Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv. výv.por. učení	Záv. výv.por. chování	Autismus
2015/16	10541	6359	279	166	62	312	1316	1208	368	471
2016/17	9853	5818	234	138	54	294	1492	1009	270	544
2017/18	9331	5037	209	126	61	275	2018	951	316	338
2018/19	7864	4048	187	111	71	192	2195	511	287	262
2019/20	7996	4009	182	111	93	221	2217	479	335	349
Rozdíl 2019-2015	-2545	-2350	-97	-55	31	-91	901	-729	-33	-122
Rozdíl 2019-2018	132	-39	-5	0	22	29	22	-32	48	87

Tab. 3.9: Vývoj počtu žáků se ZP v denním studiu na středních školách – běžné třídy

Rok	Celk. ZP	Druh zdravotního postižení										
		Mentální	Sluchové	Zrakové	Záv. vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv. výv.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. výv. por. chování (bez niž.st. g.)	Autis.	Záv. výv.por. učení (nižší st. gym.)	Záv. výv. por. chování (nižší st. gym.)
2015/16	9505	596	225	132	105	307	131	6910	247	366	539	138
2016/17	10482	729	232	126	135	328	182	7483	333	473	535	108
2017/18	12985	725	234	167	220	311	388	9282	635	442	516	65
2018/19	14203	645	256	163	338	285	474	9869	995	535	424	37
2019/20	17056	820	266	188	494	313	415	11752	1401	730	448	38
Rozdíl 2019-2015	7551	224	41	56	389	6	284	4842	1154	364	-91	-100
Rozdíl 2019-2018	2853	175	10	25	156	28	-59	1883	406	195	24	1

Počet žáků se ZP vzdělávajících se v **běžných třídách středních škol** se zvýšil v období posledních pěti let přibližně o 7,6 tisíce. Nárůst žáků v běžných třídách je tedy o přibližně 2,5 tisíce vyšší než celkový nárůst počtu žáků se zdravotním postižením. K největšímu zvýšení došlo ve skupině žáků, u nichž byly zjištěny **závažné vývojové poruchy učení**, a to o 4,8 tisíce, a dále u žáků se závažnými vývojovými poruchami chování (o přibližně 1,1 tisíce žáků). Mírně narostl v běžných třídách běžných škol i počet žáků se závažnými poruchami řeči (389 žáků), autismem (364 žáků) a mentálním postižením (224 žáků).

[7] Žáci nižších stupňů gymnázií se závažnými vývojovými poruchami chování nebo učení se vzdělávají pouze v běžných třídách, proto nejsou v tabulce za speciální třídy uvedeni.

Tab. 3.10: Vývoj podílu žáků se ZP vzdělávajících se ve speciálních školách – v rámci jednotlivých druhů postižení

Rok	Žáci se ZP celkem	Druh zdravotního postižení								
		Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv. vývoj.por. učení	Záv. vývoj.por. chování	Autismus
2015/16	52,6%	91,4%	55,4%	55,7%	37,1%	50,4%	90,9%	14,9%	59,8%	56,3%
2016/17	48,5%	88,9%	50,2%	52,3%	28,6%	47,3%	89,1%	11,9%	44,8%	53,5%
2017/18	41,8%	87,4%	47,2%	43,0%	21,7%	46,9%	83,9%	9,3%	33,2%	43,3%
2018/19	35,6%	86,3%	42,2%	40,5%	17,4%	40,3%	82,2%	4,9%	22,4%	32,9%
2019/20	31,9%	83,0%	40,6%	37,1%	15,8%	41,4%	84,2%	3,9%	19,3%	32,3%
Rozdíl 2019-2015 (p.b.)	-20,7	-8,4	-14,7	-18,6	-21,3	-9,0	-6,7	-11,0	-40,5	-23,9
Rozdíl 2019-2018 (p.b.)	-3,7	-3,2	-1,6	-3,4	-1,5	1,1	2,0	-1,0	-3,1	-0,5

Graf 3.4: Vývoj počtu žáků se ZP na středních školách (bez nižších stupňů víceletých gymnázií) – speciální a běžné třídy (denní studium)

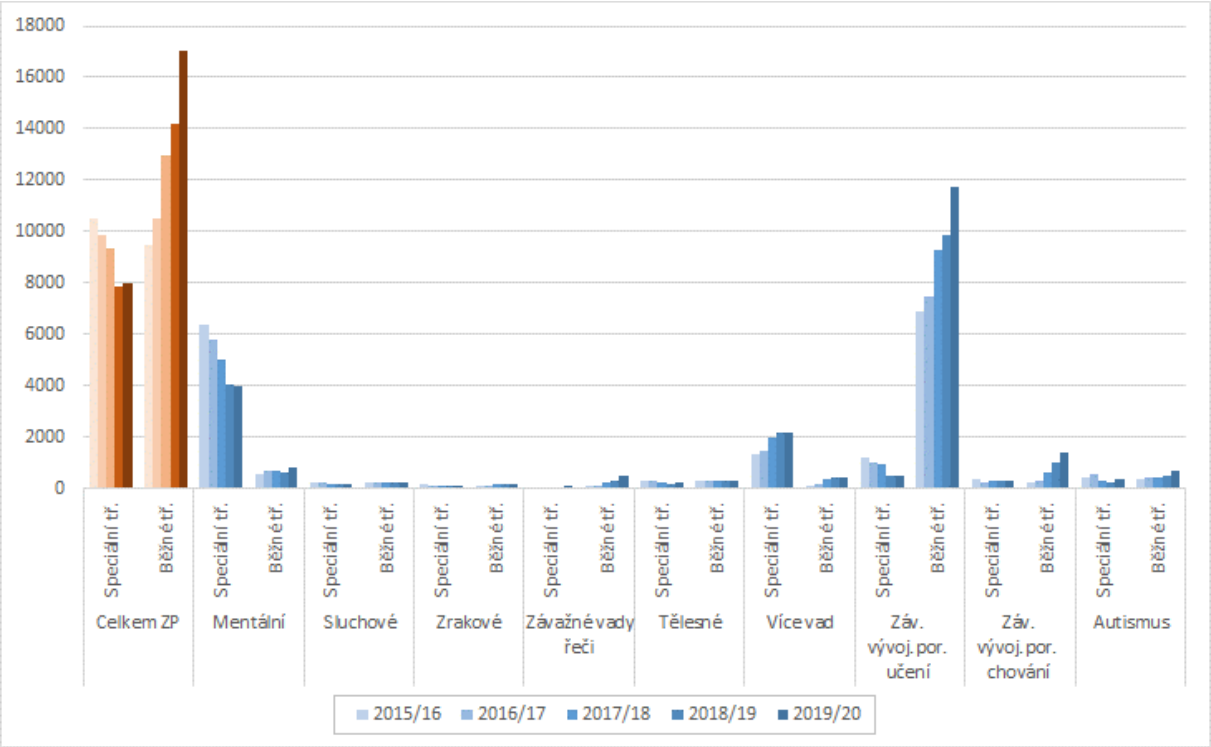

Shrneme-li základní trendy ve vývoji počtu a podílu žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení s ohledem na to, zda se vzdělávají v běžných nebo speciálních třídách (běžných i speciálních škol), pak na celkovém nárůstu počtu a podílu žáků v běžných třídách se podílí především nárůst žáků se závažnými vývojovými poruchami v běžných třídách a tento poměr je ovlivněn i absolutním poklesem počtu žáků, u nichž bylo evidováno mentální postižení a kteří se vzdělávají v naprosté většině ve speciálních třídách.

Podíl žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách (běžných i speciálních škol) klesl za pět let z 52,6 % na 31,9 %. Ke značnému poklesu podílu žáků, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách, došlo prakticky u všech druhů zdravotního postižení s výjimkou žáků s mentálním postižením a žáků s více vadami, kteří tvoří převážnou většinu žáků speciálních tříd.

4. Žáci se SVP na středních školách – krajský pohled

V této kapitole se zaměříme na počty a podíly žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a dále pak zejména na žáky se zdravotním postižením z pohledu jednotlivých krajů a na jejich srovnání.

4.1 Počty a podíly žáků se SVP – podle krajů

Z hlediska celkových absolutních počtů žáků se SVP na středních školách v jednotlivých krajích byl největší počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami evidován **v Hl. m. Praze** (3859 žáků). Na druhém místě byl **Jihomoravský kraj** s 3840 žáky a na třetím místě **Moravskoslezský kraj** s 3579 žáky. Dále mezi kraje s vyššími absolutními počty žáků se SVP patří kraje **Středočeský** (2900 žáků), **Olomoucký** (2365 žáků) a **Ústecký** (2324 žáků).

Naopak ke krajům, kde jsou počty žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na středních školách z hlediska absolutních čísel nízké, jsou kraje Jihočeský (947 žáků), Liberecký (886 žáků) a Karlovarský (862 žáků).

- Struktura žáků se SVP podle příčiny speciálních vzdělávacích potřeb – v rámci jednotlivých krajů

Tab. 4.1: Počty žáků se SVP dle stavu k 30. 9. 2019 (zahrnuti žáci běžných škol, včetně speciálních tříd i speciální školy) – podle krajů

Kraj	Žáci se SVP							Žáci se SVP			Nadaní žáci		Žáci s přiz. PO s kódem NFN
	Poč. celk.	z toho						z toho					
		ZP	Jiné zdrav. znev.	Odlišné kultur. a životní podmínky				Prodl. vz.	Uprav. výst.	Žáci 1.r.	Celk.	z toho mimoř.	
				v tom									
				Celk.	Kult.	Živ.	Komb.						
ČR - celkem	29320	25052	4956	1965	416	1188	361	1250	2000	7461	607	291	3417
Hlavní město Praha	3859	3350	701	263	120	114	29	127	197	951	90	31	383
Středočeský kraj	2900	2418	477	370	35	125	210	176	340	740	57	15	396
Jihočeský kraj	947	757	125	37	9	24	4	21	33	235	11	5	204
Plzeňský kraj	1055	941	122	50	10	35	5	25	31	259	23	7	90
Karlovarský kraj	862	775	196	138	25	108	5	51	153	226	21	7	96
Ústecký kraj	2324	2010	580	245	23	196	26	126	233	658	54	28	321
Liberecký kraj	886	724	217	41	15	25	1	0	34	242	17	1	93
Královéhradecký kraj	1661	1444	155	58	23	30	5	139	92	345	12	7	258
Pardubický kraj	1684	1422	335	84	21	58	5	50	55	413	19	8	97
Kraj Vysočina	1526	1322	244	97	4	92	1	80	32	387	50	23	146
Jihomoravský kraj	3840	3174	723	188	58	104	26	144	251	920	61	29	546
Olomoucký kraj	2365	2048	301	89	24	54	11	147	302	620	106	82	233
Zlínský kraj	1832	1663	226	88	22	59	7	32	47	440	52	30	140
Moravskoslezský kraj	3579	3004	554	217	27	164	26	132	200	1025	34	18	414

Zaměříme-li se na podrobnější členění žáků se SVP z pohledu jednotlivých krajů, pak **v Hl. m. Praze** z celkového počtu 3859 žáků se SVP bylo důvodem SVP u 86,8 % žáků (3350 žáků) zdravotní postižení, dále 18,2 % (701 žáků) mělo jiné zdravotní znevýhodnění a odlišné kulturní a životní podmínky byly identifikovány u 6,8 % z těchto žáků se SVP. Tyto hodnoty se od ostatních krajů příliš neliší. Nadprůměrně vysoké procento pak v Praze představovali žáci, jejichž SVP vyplývají zejména z odlišného kulturního prostřední v rodině žáka, například malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka, cizojazyčného prostředí v rodině (3,1 % v rámci skupiny žáků se SVP). Podíl žáků, jejichž SVP vyplývaly z důvodu životních podmínek (3,0 %), naopak odpovídá spíše průměru. Nízké je pak procento těch, kteří mají kombinované kulturní a sociální znevýhodnění.

Ve **Středočeském kraji** činil počet žáků se SVP 2900 žáků, a byl tedy nadprůměrně vysoký, přitom 83,4 % z nich (2418 žáků) činili žáci se ZP, což je lehce pod průměrem ostatních krajů (85,4 %), 16,4 % (477 žáků) tvořili žáci s jiným zdravotním znevýhodněním**. Vysoce nadprůměrný byl pak v rámci skupiny žáků se SVP podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z kulturních a životních odlišností (12,8 % oproti 6,7 % v průměru), přitom velmi vysoký byl především zejména podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z kombinovaných životních a sociálních podmínek (7,2 % oproti 1,2 %), kam spadají zejména příslušníci etnických menšin, žáci z rodin, kde platí odlišná kulturní pravidla, a žáci ze sociálně vyloučených lokalit.**

Jihočeský kraj se vyznačuje celkově nízkými počty žáků se SVP (947). Poměrně nízké jsou zde i počty a podíly žáků, jejichž SVP vyplývají ze zdravotního postižení (79,9 % oproti 85,4 % v průměru), jiného zdravotního znevýhodnění (13,2 % oproti 16,9 %) nebo ze životních a kulturních odlišností (3,9 % oproti 6,9 %).

V Plzeňském kraji jsou počty žáků se SVP celkově spíše nízké (1055 žáků), přitom převažují žáci se zdravotním postižením (941 žáků, 89,2 % oproti 85,4 % v průměru), podíly žáků s jiným znevýhodněním (11,6 % oproti 16,9 % v průměru) včetně kulturního a sociálního (4,7 % oproti 6,7 %) jsou pod průměrem.

V Karlovarském kraji je celkový počet žáků se SVP nízký (862 žáků), ale výrazně nadprůměrný je v rámci skupiny žáků se SVP podíl těch, kteří mají jiné zdravotní znevýhodnění (22,7 % oproti průměru 16,9 %), a výrazně pak zvláště podíl těch, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a sociálních odlišností (16,0 % oproti 6,9 %) a zejména sociálních podmínek (12,5 % oproti 4,2 %).

Ústecký kraj patří na rozdíl od Karlovarského k těm, kde je počet žáků se SVP velmi vysoký (2324 žáků). Podobně jako v Karlovarském kraji je zde nadprůměrně vysoké procento žáků, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (25,0 % oproti 16,9 %) a pak především z odlišných kulturních a sociálních podmínek (10,5 % oproti 6,7 %), jmenovitě ze sociálního znevýhodnění (8,4 % oproti 4,2 %).

Liberecký kraj se vyznačuje celkově nízkým počtem žáků se SVP (886 žáků), přitom mírně podprůměrný je podíl žáků se ZP (81,7 % oproti 85,4 %), zatímco téměř čtvrtinu tvoří žáci s jiným zdravotním znevýhodněním (24,5 % oproti 16,9 %). Naopak podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a sociálních podmínek, je podprůměrně nízký (4,6 % oproti 6,7 %).

Královéhradecký kraj se vyznačuje celkově spíše nižším počtem žáků se SVP (1661 žáků). V rámci skupiny žáků se SVP činí podíl žáků, jejichž SVP vyplývají ze zdravotního postižení, 86,9 % (což zhruba odpovídá průměru), jiné zdravotní znevýhodnění je důvodem SVP jen u 9,3 % žáků (oproti 16,9 %) a nízký je i podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z kulturních nebo sociálních podmínek (3,5 % oproti 6,7 %).

Pardubický kraj evidoval 1684 žáků se SVP, z toho 84,4 % má zdravotní postižení, což v podstatě odpovídá průměru, mírně vyšší v porovnání s ostatními kraji je procento žáků, kteří mají jiné zdravotní znevýhodnění (19,9 % oproti 16,9 %). Naopak zastoupení žáků s kulturním a sociálním znevýhodněním je relativně spíše nižší (5,0 % oproti 6,7 %).

Kraj Vysočina má celkově spíše nižší počet žáků se SVP (1526 žáků), z toho 86,6 % jsou žáci se zdravotním postižením, 16,0 % žáci s jiným zdravotním postižením a 6,4 % žáci, jejichž SVP vyplývají z jiných kulturních nebo životních podmínek, což v podstatě odpovídá průměrným hodnotám za ostatní kraje. V rámci této poslední kategorie je podíl žáků s jinými kulturními podmínkami nízký (0,3 %), naopak relativně vyšší je podíl těch, kteří mají odlišné životní podmínky (6,0 % oproti 4,1%), kam řadíme zejména chudobu.

Jihomoravský kraj patří ke krajům s vysokým počtem žáků se SVP (3840 žáků). Podíl žáků se zdravotním postižením v rámci skupiny žáků se SVP je relativně nižší, 82,7 %, podíl žáků s jiným zdravotním znevýhodněním je lehce nadprůměrný (18,8 % oproti 16,9 %), naopak procento žáků s jinými kulturními a životními podmínkami je relativně nízké (4,9 % oproti 6,7 %).

Olomoucký kraj se rovněž řadí ke krajům s vyšším počtem žáků se SVP (2365 žáků), z toho 86,6 % má zdravotní postižení (odpovídá průměru). Poměrně nízký je podíl těch, kteří mají jiné zdravotní znevýhodnění (12,7 % oproti 16,9 %) a ve srovnání s jinými kraji je nízké i procento žáků s jinými kulturními a životními podmínkami (3,8 % oproti 6,7 %).

Zlínský kraj má 1832 žáků se SVP, z toho převážnou většinu tvoří žáci se zdravotním postižením (90,8 % oproti 85,4 %). Naopak nižší je podíl žáků s jiným zdravotním znevýhodněním (12,3 % oproti 16,9 %) a z důvodu jiných kulturních a životních podmínek (4,8 % oproti 6,7 %).

Moravskoslezský kraj má velmi vysoký počet žáků se SVP (3579 žáků), z toho 83,9 % činí žáci se zdravotním postižením, podíl žáků s jiným zdravotním znevýhodněním činí 15,5 % a 6,1 % tvoří žáci z důvodu jiných kulturních a životních podmínek. Z hlediska rozdělení žáků se SVP podle jednotlivých příčin SVP se příliš neliší od průměru za všechny kraje.

Tab. 4.2: Podíly žáků se SVP dle stavu k 30. 9. 2019 – běžné i speciální školy (včetně speciálních tříd běžných škol) – podle krajů

Kraj	Žáci se SVP							Žáci se SVP			Žáci s přiz. PO s kódem NFN
		z toho						z toho			
				Odlišné kultur. a životní podmínky							
				v tom							
	Poč. celk.	ZP	Jiné zdrav. znev.	Celk.	Kult.	Živ.	Komb.	Prodl. vz.	Uprav. výst.	Žáci 1.r.	
ČR - celkem	100%	85,4%	16,9%	6,7%	1,4%	4,1%	1,2%	4,3%	6,8%	25,4%	11,7%
Hlavní město Praha	100%	86,8%	18,2%	6,8%	3,1%	3,0%	0,8%	3,3%	5,1%	24,6%	9,9%
Středočeský kraj	100%	83,4%	16,4%	12,8%	1,2%	4,3%	7,2%	6,1%	11,7%	25,5%	13,7%
Jihočeský kraj	100%	79,9%	13,2%	3,9%	1,0%	2,5%	0,4%	2,2%	3,5%	24,8%	21,5%
Plzeňský kraj	100%	89,2%	11,6%	4,7%	0,9%	3,3%	0,5%	2,4%	2,9%	24,5%	8,5%
Karlovarský kraj	100%	89,9%	22,7%	16,0%	2,9%	12,5%	0,6%	5,9%	17,7%	26,2%	11,1%
Ústecký kraj	100%	86,5%	25,0%	10,5%	1,0%	8,4%	1,1%	5,4%	10,0%	28,3%	13,8%
Liberecký kraj	100%	81,7%	24,5%	4,6%	1,7%	2,8%	0,1%	0,0%	3,8%	27,3%	10,5%
Královéhradecký kraj	100%	86,9%	9,3%	3,5%	1,4%	1,8%	0,3%	8,4%	5,5%	20,8%	15,5%
Pardubický kraj	100%	84,4%	19,9%	5,0%	1,2%	3,4%	0,3%	3,0%	3,3%	24,5%	5,8%
Kraj Vysočina	100%	86,6%	16,0%	6,4%	0,3%	6,0%	0,1%	5,2%	2,1%	25,4%	9,6%
Jihomoravský kraj	100%	82,7%	18,8%	4,9%	1,5%	2,7%	0,7%	3,8%	6,5%	24,0%	14,2%
Olomoucký kraj	100%	86,6%	12,7%	3,8%	1,0%	2,3%	0,5%	6,2%	12,8%	26,2%	9,9%
Zlínský kraj	100%	90,8%	12,3%	4,8%	1,2%	3,2%	0,4%	1,7%	2,6%	24,0%	7,6%
Moravskoslezský kraj	100%	83,9%	15,5%	6,1%	0,8%	4,6%	0,7%	3,7%	5,6%	28,6%	11,6%

- Struktura žáků se SVP podle příčiny speciálních vzdělávacích potřeb – srovnání krajů

Zaměříme-li se naopak na podrobnější složení žáků se SVP, tak **zdravotní postižení je nejčastějším důvodem speciálních vzdělávacích potřeb žáků ve Zlínském kraji (90,8 %), v Plzeňském (89,2 %) a Karlovarském (89,9 %).** Jiné zdravotní znevýhodnění je relativně nejčastěji zastoupeno jako důvod SVP **v kraji Karlovarském (22,7 %), Ústeckém (25,0 %) a Libereckém (24,5 %).**

Odlišné kulturní a životní podmínky jsou nadprůměrně často jako důvod SVP zastoupeny ve Středočeském kraji (12,8 %), pro který je charakteristické i nadprůměrné zastoupení kombinace kulturního a životního znevýhodnění (7,2 %). **Dále jsou pak odlišné životní a kulturní podmínky jako celek častějším důvodem SVP v Karlovarském kraji (16,0 %).** Přitom v Karlovarském kraji je nadprůměrně časté zastoupení jak žáků se SVP z důvodu odlišných kulturních podmínek (2,9 %), tak

velmi vysoké procento žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných životních podmínek (12,5 %). **Celkově je vysoké zastoupení kulturních a životních podmínek jako důvod SVP rovněž i v Ústeckém kraji (10,5 %).** U 8,4 % žáků se SVP v tomto kraji jsou důvodem životní podmínky.

SVP z důvodu odlišných kulturních a životních podmínek jsou relativně častěji zastoupeny také v Hl. m. Praze (6,8 %). Na rozdíl od předchozích krajů je zde nadprůměrné zastoupení žáků, u nichž SVP vyplývají z kulturních odlišností (3,1 %), tedy zejména cizinci.

Z hlediska **forem podpory** bylo nejvíce **žáků s prodlouženou dobou vzdělávání** ve Středočeském kraji (176; 6,1 % z žáků se SVP), Olomouckém (147; 6,2 % z žáků se SVP), Jihomoravském (144; kde procentuálně jde ovšem jen o 3,8 % žáků se SVP) a Královehradeckém (139 žáků; 8,4 % žáků se SVP). **Žáků s upravenými výstupy** bylo nejvíce ve Středočeském kraji (340; 11,7 % z žáků se SVP), Olomouckém (302; 12,8 % z žáků se SVP), Jihomoravském (251; 6,5 % z žáků se SVP) a podílově pak v Karlovarském kraji (17,7 %) a také v Ústeckém kraji (10,0 %).

Nadaní žáci se nejčastěji vzdělávali v Olomouckém kraji (106 žáků) a v Praze (90 žáků), dále pak v Jihomoravském kraji (61 žáků).

Největší **počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením s kódem normované finanční náročnosti (NFN)** byl vykázán v Jihomoravském kraji (546 žáků; 14,2 %), v Moravskoslezském kraji (414; 11,6 %) a ve Středočeském kraji (396; 13,7 %). Podílově pak bylo vyšší procento žáků s **přiznaným podpůrným opatřením s kódem NFN** v Jihočeském (21,5 %) a Královéhradeckém (15,5 %) kraji.

- ## Rozdělení žáků podle jednotlivých SVP do krajů

Zaměříme-li se na rozdělení žáků se SVP do jednotlivých krajů (Tab. 4.3), pak **z celkového počtu žáků se SVP v ČR se k 30. 9. 2019 největší podíl z nich vzdělával na středních školách v Praze (13,2 %), dále 13,1 % v Jihomoravském kraji a 12,2 % v Moravskoslezském kraji. Vyšší podíl žáků se SVP pak připadl na střední školy ve Středočeském kraji (9,9 %) a Olomouckém kraji (8,1 %). Naopak v Libereckém a Karlovarském kraji se vzdělávají jen 3 % z celkového počtu žáků se SVP v ČR. Na Jihočeský kraj připadá 3,2 % a na kraj Plzeňský 3,6 % z celkového počtu žáků se SVP v ČR.**

Vzhledem k tomu, že nejvýznamnější část žáků se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří **žáci se zdravotním postižením**, je pořadí z hlediska procentuálního zastoupení žáků se zdravotním postižením v krajích v podstatě shodné. Z celkového počtu žáků se zdravotním postižením se největší podíl z nich (13, 4 %) vzdělává v Praze, 12,7 % v Jihomoravském kraji a 12,0 % v Moravskoslezském kraji.

Žáci s jiným zdravotním znevýhodněním jsou rozděleni do jednotlivých krajů rovněž poměrně nerovnoměrně. Nejvyšší podíl těchto žáků v rámci ČR je v Jihomoravském kraji (14,6 %) a v hl. m. Praze (14,1 %) a na třetím místě je Ústecký kraj (11,7 %).

Z hlediska skupiny žáků se SVP, které vyplývají ze znevýhodnění souvisejícího s odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami žáka, je největší podíl těchto žáků ve školách ve Středočeském kraji (18,8 % žáků), dále pak v hl. m. Praze (13,4 %) a v Ústeckém kraji (12,5 %).

Tab. 4.3: Podíly žáků se SVP dle stavu k 30. 9. 2019 - běžné i speciální školy (včetně speciálních tříd běžných škol) – podle krajů (sloupcová %)

Kraj	Žáci se SVP							Žáci se SVP			Nadaní žáci		Žáci s přiz. PO s kódem NFN
		z toho						z toho					
				Odlišné kultur. a životní podmínky									
				v tom									
	Poč. celk.	ZP	Jiné zdrav. znev.	Celk.	Kult.	Živ.	Komb.	Prodl. vz.	Uprav. výst.	Žáci 1.r.	Celk.	z toho mimoř.	
ČR - celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Hlavní město Praha	13,2%	13,4%	14,1%	13,4%	28,8%	9,6%	8,0%	10,2%	9,9%	12,7%	14,8%	10,7%	11,2%
Středočeský kraj	9,9%	9,7%	9,6%	18,8%	8,4%	10,5%	58,2%	14,1%	17,0%	9,9%	9,4%	5,2%	11,6%
Jihočeský kraj	3,2%	3,0%	2,5%	1,9%	2,2%	2,0%	1,1%	1,7%	1,7%	3,1%	1,8%	1,7%	6,0%
Plzeňský kraj	3,6%	3,8%	2,5%	2,5%	2,4%	2,9%	1,4%	2,0%	1,6%	3,5%	3,8%	2,4%	2,6%
Karlovarský kraj	2,9%	3,1%	4,0%	7,0%	6,0%	9,1%	1,4%	4,1%	7,7%	3,0%	3,5%	2,4%	2,8%
Ústecký kraj	7,9%	8,0%	11,7%	12,5%	5,5%	16,5%	7,2%	10,1%	11,7%	8,8%	8,9%	9,6%	9,4%
Liberecký kraj	3,0%	2,9%	4,4%	2,1%	3,6%	2,1%	0,3%	0,0%	1,7%	3,2%	2,8%	0,3%	2,7%
Královéhradecký kraj	5,7%	5,8%	3,1%	3,0%	5,5%	2,5%	1,4%	11,1%	4,6%	4,6%	2,0%	2,4%	7,6%
Pardubický kraj	5,7%	5,7%	6,8%	4,3%	5,0%	4,9%	1,4%	4,0%	2,8%	5,5%	3,1%	2,7%	2,8%
Kraj Vysočina	5,2%	5,3%	4,9%	4,9%	1,0%	7,7%	0,3%	6,4%	1,6%	5,2%	8,2%	7,9%	4,3%
Jihomoravský kraj	13,1%	12,7%	14,6%	9,6%	13,9%	8,8%	7,2%	11,5%	12,6%	12,3%	10,0%	10,0%	16,0%
Olomoucký kraj	8,1%	8,2%	6,1%	4,5%	5,8%	4,5%	3,0%	11,8%	15,1%	8,3%	17,5%	28,2%	6,8%
Zlínský kraj	6,2%	6,6%	4,6%	4,5%	5,3%	5,0%	1,9%	2,6%	2,4%	5,9%	8,6%	10,3%	4,1%
Moravskoslezský kraj	12,2%	12,0%	11,2%	11,0%	6,5%	13,8%	7,2%	10,6%	10,0%	13,7%	5,6%	6,2%	12,1%

Na závěr této části můžeme konstatovat, že rozdělení žáků se SVP v krajích není rovnoměrné ani z hlediska celkového zastoupení těchto žáků na středních školách v jednotlivých krajích, ani z hlediska struktury příčin jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Početně nejvíce žáků se SVP se z hlediska krajů vzdělává na středních školách v hl. m. Praze (3859 žáků; 13,2 % všech žáků se SVP v ČR), v Jihomoravském kraji (3840 žáky; 13,1 % žáků se SVP v ČR) a na třetím místě v Moravskoslezském kraji (3579 žáků, 12,2 % žáků se SVP v ČR). Dále mezi kraje s vyššími absolutními počty žáků se SVP patří kraje Středočeský, Olomoucký a Ústecký. Naopak ke krajům, kde jsou počty žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na středních školách z hlediska absolutních čísel nízké, patří kraje Jihočeský, Liberecký a Karlovarský. **Z hlediska složení skupiny žáků se SVP** pak jsou v krajích Karlovarském, Ústeckém a Libereckém ve větším procentu zastoupeni žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (kolem 23 % až 25 % oproti 16,9 % v průměru). V Karlovarském (16,0 % ze skupiny žáků se SVP), Středočeském (12,8 % ze skupiny žáků se SVP) a Ústeckém (10,5 % ze žáků se SVP) jsou v rámci celé skupiny žáků se SVP nadprůměrně zastoupeni žáci, jejichž SVP vyplývají s odlišného životního nebo kulturního zázemí. V Karlovarském a Ústeckém kraji jsou pak konkrétněji nadprůměrně často evidováni žáci, jejichž SVP vyplývají z odlišných životních podmínek, především z důvodu chudoby nebo sociálního vyloučení.

4.2 Žáci se ZP – podle druhu postižení – v rozdělení podle krajů

Rozdělení žáků z hlediska druhu zdravotního postižení v jednotlivých krajích rovněž není rovnoměrné a často záleží na tom, zda je v daném kraji škola specializovaná na některý z druhů zdravotního postižení. Podívejme se proto, jak jsou žáci středních škol z hlediska jednotlivých druhů zdravotního postižení rozprostřeni v krajích.

- Žáci z hlediska druhu ZP – v rozdělení v jednotlivých krajích

Žáci s mentálním postižením tvoří jednu z nejpočetnějších skupin; celkem se na středních školách (speciálních i běžných) vzdělávalo k 30. 9. 2019 přibližně 4,8 % žáků s mentálním postižením. Žáci s mentálním postižením se v rámci středních škol nejčastěji vzdělávali v Moravskoslezském kraji

(16,1 % z žáků s mentálním postižením; 776 žáků), dále se značná část těchto žáků vzdělávala ve Středočeském kraji (11,7 %; 564 žáků) a v Olomouckém kraji (11,3 %; 545 žáků).

Žáci se sluchovým postižením, které je celkově méně časté (celkem 448 žáků) byli zastoupeni nejčastěji na středních školách v hl. m. Praze (22,1 % žáků s tímto druhem postižení; 99 žáků), dále ve Zlínském kraji (12,9 %; 58 žáků) a asi desetina žáků se sluchovým postižením navštěvovala střední školu v Jihomoravském kraji (10,7 %; 48 žáků). **Asi třetina žáků se zrakovým postižením** (z celkového počtu 299 žáků) se vzdělávala na středních školách v hl. m. Praze (30,8 % ze žáků se zrakovým postižením; 92 žáků) a pětina v Jihomoravském kraji (21,1 %; 63 žáků). Téměř třetina **žáků se závažnými vadami řeči** (z celkového počtu 587 žáků) se vzdělávala v Moravskoslezském kraji (31,5 %; 185 žáků) a vyšší zastoupení měli žáci se závažnými vadami řeči i v Ústeckém kraji (16,9 %; 99 žáků).

Ze skupiny **žáků s tělesným postižením** (534 žáků celkem) bylo nejvíce těchto žáků evidováno v Jihomoravském kraji (22,5 %; 120 žáků) a v Moravskoslezském kraji (21,3 %; 114 žáků).

Žáci s více vadami (2632 celkem) jsou v rámci středních škol evidováni nejčastěji v hl. m. Praze, kde se jich vzdělává asi pětina (20,5 %; 540 žáků), s odstupem pak ve Středočeském kraji (13,0 %; 343 žáků) a v Olomouckém kraji (11,1 %; 291 žáků).

Žáci se závažnými vývojovými poruchami učení (bez nižších stupňů gymnázií), kteří tvoří nejpočetnější skupinu (12231 žáků celkem) jsou nejvíce zastoupeni v Jihomoravském kraji (14,2 %; 1740) a v hl. m. Praze (13,8 %; 1688). **Žáky se závažnými vývojovými poruchami učení** v nižších stupních gymnázií najdeme nejvíce v hl. m. Praze (16,0 % z nich; 86 žáků) a v Jihomoravském kraji (15,8 % z nich; 85 žáků).

Žáci se závažnými vývojovými poruchami chování (bez nižších stupňů gymnázií), (1736 celkem) jsou nejpočetněji zastoupeni na středních školách ve Středočeském kraji (14,9 %; 258 žáků), v Jihomoravském kraji (13,3 %; 231 žáků) a v Moravskoslezském kraji (13,1 %; 228 žáků).

Téměř čtvrtina **žáků s poruchami autistického spektra** se vzdělávala v Moravskoslezském kraji (23,7 %; 256 žáků) a větší zastoupení měli i v Jihomoravském kraji (18 %; 194 žáků).

Tab. 4.4: Počet žáků se ZP – podle druhu ZP a krajů (speciální i běžné školy)

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chování (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	25052	4829	448	299	587	534	2632	539	12231	138	1736	1079
Hlavní město Praha	3350	428	99	92	55	50	540	86	1688	17	174	121
Středočeský kraj	2418	564	21	21	53	14	343	58	988	19	258	79
Jihočeský kraj	757	212	29	13	12	20	64	20	327	1	17	42
Plzeňský kraj	941	172	13	9	12	16	85	24	450	11	99	50
Karlovarský kraj	775	122	7	3	9	3	96	25	447	3	44	16
Ústecký kraj	2010	340	24	22	99	35	272	42	932	17	157	70
Liberecký kraj	724	193	15	8	27	18	57	12	315	3	58	18
Královéhradecký kraj	1444	276	44	5	17	64	158	14	726	5	74	61
Pardubický kraj	1422	233	16	7	29	10	91	31	883	5	79	38
Kraj Vysočina	1322	210	13	7	14	16	86	36	843	5	54	38
Jihomoravský kraj	3174	414	48	63	24	120	234	85	1740	21	231	194
Olomoucký kraj	2048	545	30	14	35	13	291	44	941	10	97	28
Zlínský kraj	1663	344	58	16	16	41	97	22	824	11	166	68
Moravskoslezský kraj	3004	776	31	19	185	114	218	40	1127	10	228	256

Tab. 4.5: Podíl žáků se ZP – podle druhu ZP a krajů (speciální i běžné školy, v %, sloupcová %)

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chov ání (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Hlavní město Praha	13,4%	8,9%	22,1%	30,8%	9,4%	9,4%	20,5%	16,0%	13,8%	12,3%	10,0%	11,2%
Středočeský kraj	9,7%	11,7%	4,7%	7,0%	9,0%	2,6%	13,0%	10,8%	8,1%	13,8%	14,9%	7,3%
Jihočeský kraj	3,0%	4,4%	6,5%	4,3%	2,0%	3,7%	2,4%	3,7%	2,7%	0,7%	1,0%	3,9%
Plzeňský kraj	3,8%	3,6%	2,9%	3,0%	2,0%	3,0%	3,2%	4,5%	3,7%	8,0%	5,7%	4,6%
Karlovarský kraj	3,1%	2,5%	1,6%	1,0%	1,5%	0,6%	3,6%	4,6%	3,7%	2,2%	2,5%	1,5%
Ústecký kraj	8,0%	7,0%	5,4%	7,4%	16,9%	6,6%	10,3%	7,8%	7,6%	12,3%	9,0%	6,5%
Liberecký kraj	2,9%	4,0%	3,3%	2,7%	4,6%	3,4%	2,2%	2,2%	2,6%	2,2%	3,3%	1,7%
Královéhradecký kraj	5,8%	5,7%	9,8%	1,7%	2,9%	12,0%	6,0%	2,6%	5,9%	3,6%	4,3%	5,7%
Pardubický kraj	5,7%	4,8%	3,6%	2,3%	4,9%	1,9%	3,5%	5,8%	7,2%	3,6%	4,6%	3,5%
Kraj Vysočina	5,3%	4,3%	2,9%	2,3%	2,4%	3,0%	3,3%	6,7%	6,9%	3,6%	3,1%	3,5%
Jihomoravský kraj	12,7%	8,6%	10,7%	21,1%	4,1%	22,5%	8,9%	15,8%	14,2%	15,2%	13,3%	18,0%
Olomoucký kraj	8,2%	11,3%	6,7%	4,7%	6,0%	2,4%	11,1%	8,2%	7,7%	7,2%	5,6%	2,6%
Zlínský kraj	6,6%	7,1%	12,9%	5,4%	2,7%	7,7%	3,7%	4,1%	6,7%	8,0%	9,6%	6,3%
Moravskoslezský kraj	12,0%	16,1%	6,9%	6,4%	31,5%	21,3%	8,3%	7,4%	9,2%	7,2%	13,1%	23,7%

- ## Kraje – zastoupení žáků z hlediska druhů ZP

V **hl. m. Praze** je v rámci žáků se zdravotním postižením podprůměrný podíl žáků s mentálním postižením (12,8 % oproti 19,3 %). Naopak nadprůměrný je podíl žáků s více vadami (16,1 % oproti 10,5 %). Mírně vyšší je podíl žáků se sluchovým (3,0 %) a zrakovým postižením (2,7 %). U ostatních druhů postižení se hodnoty příliš neliší od průměrných.

Ve **Středočeském kraji** je evidován nadprůměrný podíl žáků s mentálním postižením (23,3 % oproti 19,3 %), žáků s více vadami (14,2 % oproti 10,5 %) a vývojovými poruchami chování (10,7 % oproti 6,9 %). Relativně nižší je naopak podíl žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (40,9 % oproti 48,8 %).

V **Jihočeském kraji** je nadprůměrný podíl žáků s mentálním postižením (28,9 % oproti 19,3 %), naopak lehce pod průměrem je podíl žáků se závažnými poruchami učení a rovněž i se závažnými vývojovými poruchami chování.

V **Plzeňském kraji** odpovídá podíl dvou nejfrekventovanějších skupin, tedy žáků s mentálním postižením a žáků se závažnými vývojovými poruchami učení, zhruba úrovni průměru. I zastoupení většiny ostatních druhů postižení je v tomto kraji na úrovni průměru, mírně nad průměrem je podíl žáků se závažnými vývojovými chování.

V **Karlovarském kraji** je poměrně výrazně nad průměrem podíl žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (57,7 % oproti 48,8 %). Lehce vyšší je i podíl žáků s více vadami, naopak spíše nižší je zastoupení žáků s mentálním postižením. Lehce nižší je i podíl žáků se sluchovým, zrakovým nebo tělesným postižením.

V **Ústeckém kraji** rozložení žáků se zdravotním postižením zhruba odpovídá průměru. Lehce nad průměrem je zastoupení žáků s více vadami.

V **Libereckém kraji** je relativně výrazně nad průměrem podíl žáků s mentálním postižením (26,7 % oproti 19,3 %). Lehce nižší je naopak zastoupení žáků se závažnými vývojovými poruchami učení a žáků s více vadami.

Podíl žáků se zdravotním postižením z hlediska druhu postižení v **Královéhradeckém kraji** odpovídá v podstatě průměrným hodnotám z ostatních krajů.

V **Pardubickém kraji** je zejména poměrně vysoký podíl žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (62,1 %). Naopak zastoupení žáků s ostatními druhy postižení je lehce podprůměrné nebo na úrovni průměru.

Tab. 4.6: Žáci se ZP – podle druhu ZP a krajů (speciální i běžné školy, v %, řádková %)

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chování (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	100%	19,3%	1,8%	1,2%	2,3%	2,1%	10,5%	2,2%	48,8%	0,6%	6,9%	4,3%
Hlavní město Praha	100%	12,8%	3,0%	2,7%	1,6%	1,5%	16,1%	2,6%	50,4%	0,5%	5,2%	3,6%
Středočeský kraj	100%	23,3%	0,9%	0,9%	2,2%	0,6%	14,2%	2,4%	40,9%	0,8%	10,7%	3,3%
Jihočeský kraj	100%	28,0%	3,8%	1,7%	1,6%	2,6%	8,5%	2,6%	43,2%	0,1%	2,2%	5,5%
Plzeňský kraj	100%	18,3%	1,4%	1,0%	1,3%	1,7%	9,0%	2,6%	47,8%	1,2%	10,5%	5,3%
Karlovarský kraj	100%	15,7%	0,9%	0,4%	1,2%	0,4%	12,4%	3,2%	57,7%	0,4%	5,7%	2,1%
Ústecký kraj	100%	16,9%	1,2%	1,1%	4,9%	1,7%	13,5%	2,1%	46,4%	0,8%	7,8%	3,5%
Liberecký kraj	100%	26,7%	2,1%	1,1%	3,7%	2,5%	7,9%	1,7%	43,5%	0,4%	8,0%	2,5%
Královéhradecký kraj	100%	19,1%	3,0%	0,3%	1,2%	4,4%	10,9%	1,0%	50,3%	0,3%	5,1%	4,2%
Pardubický kraj	100%	16,4%	1,1%	0,5%	2,0%	0,7%	6,4%	2,2%	62,1%	0,4%	5,6%	2,7%
Kraj Vysočina	100%	15,9%	1,0%	0,5%	1,1%	1,2%	6,5%	2,7%	63,8%	0,4%	4,1%	2,9%
Jihomoravský kraj	100%	13,0%	1,5%	2,0%	0,8%	3,8%	7,4%	2,7%	54,8%	0,7%	7,3%	6,1%
Olomoucký kraj	100%	26,6%	1,5%	0,7%	1,7%	0,6%	14,2%	2,1%	45,9%	0,5%	4,7%	1,4%
Zlínský kraj	100%	20,7%	3,5%	1,0%	1,0%	2,5%	5,8%	1,3%	49,5%	0,7%	10,0%	4,1%
Moravskoslezský kraj	100%	25,8%	1,0%	0,6%	6,2%	3,8%	7,3%	1,3%	37,5%	0,3%	7,6%	8,5%

Kraj Vysočina je dalším krajem, kde je vysoce nadprůměrné zastoupení žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (63,8 %). Zastoupení ostatních druhů postižení je naopak lehce nižší, a to i žáků s mentálním postižením, s více vadami nebo autismem.

V **Jihomoravském kraji** je nad průměrem podíl žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (54,8 %), není ovšem tak vysoký jako v Pardubickém nebo Karlovarském kraji. Spolu s Prahou pak patří ke krajům s relativně nízkým podílem žáků s mentálním postižením.

V **Olomouckém kraji** je v rámci kategorie žáků se zdravotním postižením nadprůměrně zastoupena skupina žáků s mentálním postižením (26,6 %), nad průměrem je i podíl žáků s více vadami, naopak relativně nižší je podíl žáků s autismem.

Ve **Zlínském kraji** se podíl žáků s jednotlivými druhy postižení příliš neliší od průměrných hodnot, lehce nižší je podíl žáků s více vadami.

V **Moravskoslezském kraji** je relativně vyšší zastoupení žáků s mentálním postižením (25,8 %), naopak nižší je podíl žáků se závažnými vývojovými poruchami učení.

Shrneme-li výsledky, pak hl. m. Praha má ve srovnání s ostatními kraji nejvíce žáků se zdravotním postižením a vzdělávalo se zde k 30. 9. 2019 13,4 % z celkového počtu žáků se zdravotním postižením na středních školách (3350 žáků). Z hlediska jednotlivých druhů postižení se v hl. m. Praze vzdělával zejména vysoký podíl ze skupiny žáků se sluchovým postižením (22, 1 % z žáků s tímto postižením), dále 20,5 % žáků s více vadami a téměř třetina ze všech žáků se zrakovým postižením na středních školách (30,8 %).

Na druhém místě z hlediska počtů žáků se zdravotním postižením je Jihomoravský kraj, ve kterém se vzdělávalo 12,7 % z žáků se ZP na středních školách v ČR (3174 žáků). V tomto kraji je vysoká koncentrace zejména žáků se zrakovým postižením (21,1 %) a žáků s tělesným postižením (22,5 %). Dále navštěvuje střední školy v tomto kraji 18 % ze všech žáků středních škol, u nichž byla zjištěna porucha autistického spektra.

Na 3. místě z hlediska počtu žáků se zdravotním postižením je Moravskoslezský kraj (3004, tj. 12,0 % ze všech zdravotně postižených žáků na středních školách). V tomto kraji jsou vysoce zastoupeni žáci se závažnými poruchami řeči, kdy se zde vzdělávala skoro třetina z nich (31,5 %), dále je pak na středních školách v tomto kraji asi čtvrtina ze všech žáků s poruchami autistického spektra (23,7 %) a více než pětina všech žáků s tělesným postižením (21,3 %).

4.3 Žáci se ZP – podle způsobu integrace – v rozdělení podle krajů

V této kapitole se zaměříme na otázku, zda se liší způsob integrace žáků se zdravotním postižením na středních školách v běžných nebo speciálních třídách a školách v jednotlivých krajích. Rozdíly přitom mohou být způsobeny odlišnou strukturou škol nebo větším zastoupením speciálních škol v daném kraji, např. v Praze.

- ### Počty a podíly žáků ve speciálních a běžných školách a třídách

Z hlediska počtu žáků se zdravotním postižením se celkově nejvíce žáků se zdravotním postižením vzdělává v **hl. m. Praze** (3350 žáků), dále v **Jihomoravském kraji** (3174 žáků) a v **Moravskoslezském kraji** (3004 žáků). Tyto kraje zároveň patří i k těm, kde je v absolutních číslech poměrně vysoký počet žáků se zdravotním postižením **ve speciálních školách i speciálních třídách běžných škol.**

V **hl. m. Praze** je ze všech krajů vůbec největší absolutní počet žáků se zdravotním postižením. V návaznosti na tuto skutečnost je v hl. m. Praze nejvíce žáků jak na speciálních školách (1129 žáků), tak i žáků integrovaných v běžných třídách (2035 žáků). Naopak relativně nízký je počet žáků ve speciálních třídách běžných škol (186 žáků). Celkově hl. m. Praha patří ke krajům, kde se vysoký podíl žáků se zdravotním postižením vzdělává ve speciálních školách (33,7 %), naopak procento žáků se zdravotním postižením, kteří jsou zařazeni do speciálních tříd běžných škol, není příliš vysoké (5,6 %). Celkově je tak ve speciálních třídách (běžných i speciálních škol) skoro 40 % žáků se zdravotním postižením (39,3 %) a přibližně 60 % se tedy vzdělává v běžných třídách.

V **Jihomoravském kraji**, který je z hlediska celkového počtu žáků se zdravotním postižním v rámci ČR na 2. místě, dosahuje počet žáků ve speciálních školách 727 žáků, což činí 22,9 % z žáků se zdravotním postižením v kraji, a 288 žáků se vzdělává ve speciálních třídách běžných škol (9,1 %). Celkově se v Jihomoravském kraji vzdělává ve speciálních třídách necelá třetina (32,0 %) žáků se zdravotním postižením, což ho z hlediska podílu žáků se zdravotním postižením v běžných a speciálních třídách řadí přibližně k průměru.

V **Moravskoslezském kraji**, který je v celkovém počtu žáků se zdravotním postižením na 3. místě žebříčku, není počet žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních školách, tak vysoký (650 žáků, což činí 21,6 %), ale je zde z hlediska ostatních krajů nejvyšší počet žáků zařazených do speciálních tříd běžných škol (572 žáků, 19,0 %). Celkově se tak v Moravskoslezský kraj řadí k těm, kde se vysoké procento žáků se zdravotním postižením vzdělává ve speciálních třídách (40,7 %).

V **běžných třídách běžných škol** je s ohledem na celkově nejvyšší počet rovněž nejvyšší absolutní počet integrovaných žáků se zdravotním postižením **v hl. m. Praze** (2035), dále v **Jihomoravském kraji** (2159 žáků) a **v Moravskoslezském kraji** (1782 žáků).

Tab. 4.7: Počty žáků se zdravotním postižením dle způsobu integrace a kraje

Kraj	Běžná škola			Speciální škola	Celkový součet
	Celkem	Běžná třída	Speciální třída	Speciální třídy	
ČR celkem	**19704**	**17056**	**2648**	**5348**	**25052**
Hlavní město Praha	2221	2035	186	1129	3350
Středočeský kraj	2046	1666	380	372	2418
Jihočeský kraj	645	573	72	112	757
Plzeňský kraj	803	803	0	138	941
Karlovarský kraj	635	626	9	140	775
Ústecký kraj	1694	1496	198	316	2010
Liberecký kraj	442	442	0	282	724
Královéhradecký kraj	1154	926	228	290	1444
Pardubický kraj	1337	1108	229	85	1422
Kraj Vysočina	1182	1068	114	140	1322
Jihomoravský kraj	2447	2159	288	727	3174
Olomoucký kraj	1317	1191	126	731	2048
Zlínský kraj	1427	1181	246	236	1663
Moravskoslezský kraj	2354	1782	572	650	3004

Tab. 4.8: Podíly žáků se zdravotním postižením dle způsobu integrace a kraje

Kraj	Běžná škola			Speciální škola	Celkový součet
	Celkem	Běžná třída	Speciální třída	Speciální třídy	
ČR celkem	**78,7%**	**68,1%**	**10,6%**	**21,3%**	**100,0%**
Hlavní město Praha	66,3%	60,7%	5,6%	33,7%	100,0%
Středočeský kraj	84,6%	68,9%	15,7%	15,4%	100,0%
Jihočeský kraj	85,2%	75,7%	9,5%	14,8%	100,0%
Plzeňský kraj	85,3%	85,3%	0,0%	14,7%	100,0%
Karlovarský kraj	81,9%	80,8%	1,2%	18,1%	100,0%
Ústecký kraj	84,3%	74,4%	9,9%	15,7%	100,0%
Liberecký kraj	61,0%	61,0%	0,0%	39,0%	100,0%
Královéhradecký kraj	79,9%	64,1%	15,8%	20,1%	100,0%
Pardubický kraj	94,0%	77,9%	16,1%	6,0%	100,0%
Kraj Vysočina	89,4%	80,8%	8,6%	10,6%	100,0%
Jihomoravský kraj	77,1%	68,0%	9,1%	22,9%	100,0%
Olomoucký kraj	64,3%	58,2%	6,2%	35,7%	100,0%
Zlínský kraj	85,8%	71,0%	14,8%	14,2%	100,0%
Moravskoslezský kraj	78,4%	59,3%	19,0%	21,6%	100,0%

Graf 4.1: Žáci se zdrav. postižením na stř. školách – dle způsobu integrace a kraje (denní studium)

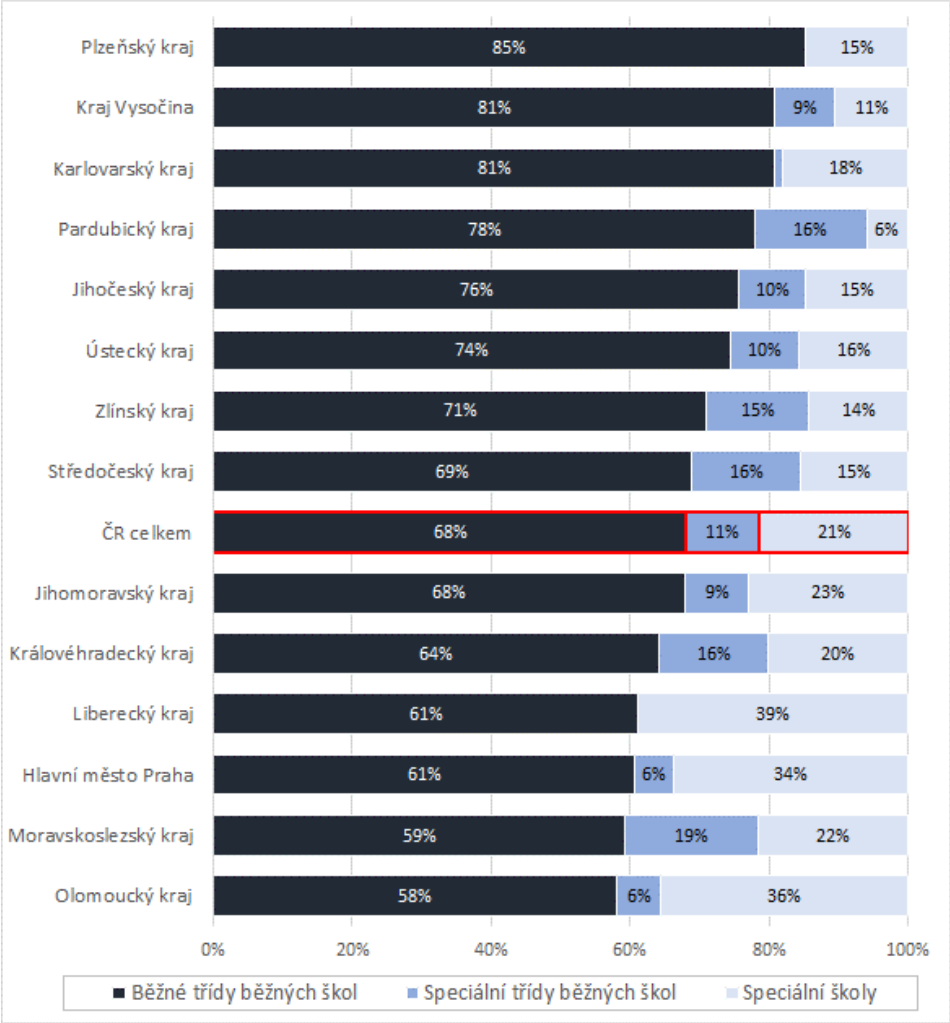

Zaměříme-li se na srovnání krajů z hlediska podílu žáků se zdravotním postižením vzdělávajících se v rámci speciálního školství, pak nízký podíl žáků se zdravotním postižením vzdělávajících se ve speciálním školství najdeme v Plzeňském kraji (14,7 % ve speciálních školách, 0 ve speciálních třídách běžných škol), v Kraji Vysočina (19,2 %, z toho 10,6 % ve speciálních školách a 8,6 % ve speciálních třídách běžných škol) a v Karlovarském kraji (19,2 %, z toho 18,1 % ve speciálních školách a 1,2 % ve speciálních třídách běžných škol).

Naopak nejvyšší podíly žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních školách, resp. třídách, jsou v Libereckém kraji (39,0 %, a 0 % ve speciálních třídách běžných škol), v hl. m. Praze (33,7 %, a dále 5,6 % ve speciálních třídách běžných škol), v Olomouckém kraji (35,7 % ve speciálních školách a 6,2 % ve speciálních třídách běžných škol) a v Moravskoslezském kraji (21,6 % ve speciálních školách a 19,0 % ve speciálních třídách běžných škol).

- ## Způsob integrace žáků – podle druhu postižení v rozdělení podle krajů

Jak již bylo uvedeno, jak absolutní počty žáků se zdravotním postižením, tak i jejich zařazení do běžných nebo speciálních škol se v jednotlivých krajích výrazně liší. V následujících tabulkách jsou uvedeny přehledy počtů žáků k 30. 9. 2019 v rozdělení podle druhu postižení a krajů pro jednotlivé typy integrace, tedy za běžné školy jako celek, dále za běžné třídy v běžných školách a speciální třídy v běžných školách, rovněž je uvedena i tabulka počtů žáků za speciální školy.

Tab. 4.9: Počty žáků se ZP – rozdělení podle krajů a druhů postižení – běžné školy celkem (běžné i spec. třídy)

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chování (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	19704	2491	274	196	550	349	789	539	11972	138	1557	849
Hlavní město Praha	2221	82	24	37	40	17	105	86	1583	17	137	93
Středočeský kraj	2046	422	21	21	53	14	128	58	985	19	253	72
Jihočeský kraj	645	146	27	13	12	20	28	20	327	1	17	34
Plzeňský kraj	803	92	13	9	10	16	44	24	438	11	98	48
Karlovarský kraj	635	60	7	3	9	3	22	25	444	3	44	15
Ústecký kraj	1694	223	24	22	99	32	85	42	932	17	152	66
Liberecký kraj	442	33	15	6	19	15	12	12	284	3	29	14
Královéhradecký kraj	1154	201	7	4	15	13	51	14	721	5	72	51
Pardubický kraj	1337	186	16	7	29	10	53	31	883	5	79	38
Kraj Vysočina	1182	130	12	7	14	15	32	36	842	5	53	36
Jihomoravský kraj	2447	214	25	22	24	39	37	85	1694	21	174	112
Olomoucký kraj	1317	124	29	13	33	9	37	44	904	10	87	27
Zlínský kraj	1427	201	23	14	13	35	62	22	822	11	164	60
Moravskoslezský kraj	2354	377	31	18	180	111	93	40	1113	10	198	183

Tab. 4.10: Počty žáků se ZP – rozdělení podle krajů a druhů postižení – speciální třídy běžných škol

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chování (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	2648	1671	8	8	56	36	374	0	220	0	156	119
Hlavní město Praha	186	71	0	1	2	0	21	0	64	0	20	7
Středočeský kraj	380	245	0	1	6	0	73	0	29	0	22	4
Jihočeský kraj	72	62	1	1	0	0	5	0	2	0	0	1
Plzeňský kraj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Karlovarský kraj	9	7	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Ústecký kraj	198	131	2	3	9	2	33	0	4	0	10	4
Liberecký kraj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	228	151	0	0	2	2	34	0	16	0	18	5
Pardubický kraj	229	162	1	0	3	0	37	0	11	0	6	9
Kraj Vysočina	114	80	0	0	0	0	14	0	12	0	5	3
Jihomoravský kraj	288	155	3	0	5	2	17	0	59	0	32	15
Olomoucký kraj	126	92	0	1	1	0	20	0	5	0	5	2
Zlínský kraj	246	193	0	0	0	0	52	0	1	0	0	0
Moravskoslezský kraj	572	322	1	1	28	30	68	0	15	0	38	69

Z tabulek je zřejmé, že ve **speciálních třídách běžných škol** se vzdělávalo ve školním roce 2019/20 celkem asi 2,6 tisíce žáků se zdravotním postižením. Platí přitom, že počty žáků speciálních tříd na běžných školách jsou v některých krajích podstatně významnější než v jiných. Zatímco tedy v Plzeňském, Libereckém nebo Karlovarském kraji se této formy vzdělávání neúčastní žádní nebo téměř žádní žáci se zdravotním postižením, v Moravskoslezském kraji se v tomto typu integrace vzdělává

572 žáků, ve Středočeském kraji 380 a v Jihomoravském kraji 288 žáků se zdravotním postižením. Rozdíly jsou přitom patrné i v zastoupení žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení.

Nejčastěji jsou v tomto typu vzdělávání zařazeni žáci s mentálním postižením a více vadami, ale v Moravskoslezském kraji byli žáci se zdravotním postižením zařazeni i do speciálních tříd pro žáky s tělesným postižením (30 žáků), pro žáky se závažnými vadami řeči (28 žáků) a do tříd pro žáky se závažnými vývojovými poruchami chování (38 žáků). V hl. m. Praze pak byl relativně vysoký počet žáků se zdravotním postižením zařazen ve speciálních třídách pro žáky se závažnými vývojovými poruchami učení (64 žáků) a chování (20 žáků).

Tab. 4.11: Počty žáků se ZP – rozdělení podle krajů a druhů postižení – běžné třídy běžných škol

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chov ání (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	17056	820	266	188	494	313	415	539	11752	138	1401	730
Hlavní město Praha	2035	11	24	36	38	17	84	86	1519	17	117	86
Středočeský kraj	1666	177	21	20	47	14	55	58	956	19	231	68
Jihočeský kraj	573	84	26	12	12	20	23	20	325	1	17	33
Plzeňský kraj	803	92	13	9	10	16	44	24	438	11	98	48
Karlovarský kraj	626	53	7	3	9	3	22	25	442	3	44	15
Ústecký kraj	1496	92	22	19	90	30	52	42	928	17	142	62
Liberecký kraj	442	33	15	6	19	15	12	12	284	3	29	14
Královéhradecký kraj	926	50	7	4	13	11	17	14	705	5	54	46
Pardubický kraj	1108	24	15	7	26	10	16	31	872	5	73	29
Kraj Vysočina	1068	50	12	7	14	15	18	36	830	5	48	33
Jihomoravský kraj	2159	59	22	22	19	37	20	85	1635	21	142	97
Olomoucký kraj	1191	32	29	12	32	9	17	44	899	10	82	25
Zlínský kraj	1181	8	23	14	13	35	10	22	821	11	164	60
Moravskoslezský kraj	1782	55	30	17	152	81	25	40	1098	10	160	114

Tab. 4.12: Počty žáků se ZP – rozdělení podle krajů a druhů postižení – speciální školy

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chov ání (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR - celkem	5348	2338	174	103	37	185	1843	0	259	0	179	230
Hlavní město Praha	1129	346	75	55	15	33	435	0	105	0	37	28
Středočeský kraj	372	142	0	0	0	0	215	0	3	0	5	7
Jihočeský kraj	112	66	2	0	0	0	36	0	0	0	0	8
Plzeňský kraj	138	80	0	0	2	0	41	0	12	0	1	2
Karlovarský kraj	140	62	0	0	0	0	74	0	3	0	0	1
Ústecký kraj	316	117	0	0	0	3	187	0	0	0	5	4
Liberecký kraj	282	160	0	2	8	3	45	0	31	0	29	4
Královéhradecký kraj	290	75	37	1	2	51	107	0	5	0	2	10
Pardubický kraj	85	47	0	0	0	0	38	0	0	0	0	0
Kraj Vysočina	140	80	1	0	0	1	54	0	1	0	1	2
Jihomoravský kraj	727	200	23	41	0	81	197	0	46	0	57	82
Olomoucký kraj	731	421	1	1	2	4	254	0	37	0	10	1
Zlínský kraj	236	143	35	2	3	6	35	0	2	0	2	8
Moravskoslezský kraj	650	399	0	1	5	3	125	0	14	0	30	73

Značné rozdíly mezi jednotlivými kraji z hlediska vzdělávání žáků v běžných nebo speciálních třídách ukazuje i tabulka 4.13, v níž je uvedeno procento žáků s daným druhem postižení, kteří jsou integrováni v běžných třídách běžných škol. Celkově jsou nejméně často v běžných třídách integrováni početně nejvíce zastoupené skupiny žáků se zdravotním postižením, a to žáci s více vadami (16 %) a žáci s mentálním postižením (17 %). Ovšem i u těchto druhů postižení jsou rozdíly mezi kraji značné. Zatímco např. v Praze je zařazeno v běžných třídách běžných škol asi 3 % žáků, u nichž je evidováno mentální postižení, relativně vyšší zastoupení žáků s mentálním postižením, kteří se vzdělávají v běžných třídách, pak najdeme v Plzeňském kraji (53 %), v Jihočeském kraji (40 %), Karlovarském kraji (43 %), dále ve Středočeském kraji (31 %), v Ústeckém kraji (27 %) a v Kraji Vysočina (24 %). Podobnou situaci najdeme i v případě integrace žáků s více vadami, kteří jsou v běžných třídách rovněž častěji zastoupeni v Jihočeském kraji, Plzeňském kraji a v Kraji Vysočina.

Značné rozdíly v míře integrace v běžných třídách jsou patrné i u dalších druhů zdravotního postižení, které často souvisí s tím, že v kraji jsou speciální školy pro tyto žáky, např. v Praze, kde se ve speciálních školách vzdělávalo v tomto období 75 žáků se sluchovým postižením, 55 žáků se zrakovým a 33 s tělesným postižením. Podíl žáků, s těmito druhy postižení, kteří se v Praze vzdělávají v běžných třídách běžných škol, je potom procentuálně nižší než ve většině krajů (24 % žáků se sluchovým postižením, 39 % žáků se zrakovým postižením a 34 % žáků s tělesným postižením).

Větší počet žáků ve speciálních školách, a tedy naopak nižší v běžných třídách, najdeme dále i v kraji Královéhradeckém, kde se vzdělávali ve speciálních školách zejména žáci se sluchovým postižením (37 žáků) a s tělesným postižením (51 žáků).

Tab. 4.13: Procenta žáků se ZP podle druhu postižení a kraje – integr. v běžných třídách běžných škol

Kraj	ZP celkem	Mentální	Sluchové	Zrakové	Závažné vady řeči	Tělesné	Více vad	Záv.vývoj.por. učení (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por. učení (bez niž.st.g.)	Záv. vývoj.por. chování (niž.st.g.)	Záv.vývoj.por.chování (bez n.st.g.)	Poruchy autist. spektra
ČR celkem	68%	17%	59%	63%	84%	59%	16%	100%	96%	100%	81%	68%
Hlavní město Praha	61%	3%	24%	39%	69%	34%	16%	100%	90%	100%	67%	71%
Středočeský kraj	69%	31%	100%	95%	89%	100%	16%	100%	97%	100%	90%	86%
Jihočeský kraj	76%	40%	90%	92%	100%	100%	36%	100%	99%	100%	100%	79%
Plzeňský kraj	85%	53%	100%	100%	83%	100%	52%	100%	97%	100%	99%	96%
Karlovarský kraj	81%	43%	100%	100%	100%	100%	23%	100%	99%	100%	100%	94%
Ústecký kraj	74%	27%	92%	86%	91%	86%	19%	100%	100%	100%	90%	89%
Liberecký kraj	61%	17%	100%	75%	70%	83%	21%	100%	90%	100%	50%	78%
Královéhradecký kraj	64%	18%	16%	80%	76%	17%	11%	100%	97%	100%	73%	75%
Pardubický kraj	78%	10%	94%	100%	90%	100%	18%	100%	99%	100%	92%	76%
Kraj Vysočina	81%	24%	92%	100%	100%	94%	21%	100%	98%	100%	89%	87%
Jihomoravský kraj	68%	14%	46%	35%	79%	31%	9%	100%	94%	100%	61%	50%
Olomoucký kraj	58%	6%	97%	86%	91%	69%	6%	100%	96%	100%	85%	89%
Zlínský kraj	71%	2%	40%	88%	81%	85%	10%	100%	100%	100%	99%	88%
Moravskoslezský kraj	59%	7%	97%	89%	82%	71%	11%	100%	97%	100%	70%	45%

Při pohledu na jednotlivé kraje najdeme poměrně výrazné odlišnosti v podílech žáků se zdravotním postižením, kteří jsou zařazeni do běžných nebo speciálních škol. Ke krajům, kde je vysoký podíl žáků se zdravotním postižením integrován do běžných tříd, patří zejména kraj Plzeňský, Kraj Vysočina a kraj Karlovarský, naopak častěji jsou žáci se zdravotním postižením zařazeni do speciálních tříd v krajích Olomouckém, Moravskoslezském a hl. m. Praze. To může souviset i s počty a strukturou speciálních

škol v jednotlivých krajích. Výrazné rozdíly mezi kraji se ukazují i v počtech žáků s jednotlivými druhy postižení a jejich zařazení ve speciálním školství.

5. Žáci se SVP na středních školách – speciální třídy

V této kapitole se zaměříme v rámci skupiny žáků se SVP pouze na ty žáky, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách v rámci speciálního školství, a na jejich podíly v rámci jednotlivých kategorií vzdělání. Zastoupení žáků ve speciálním vzdělávání je i s ohledem na různou míru náročnosti vzdělávacích programů i podíl praktické a teoretické výuky v jednotlivých kategoriích vzdělání odlišné. V kapitole jsou, vzhledem k různé době studia v jednotlivých kategoriích vzdělání, uváděny počty a podíly žáků 1. ročníků středních škol.

5.1 Žáci se SVP ve speciálních třídách (celkem) – podle kategorie vzdělání

Celkově se v 1. ročnících ve speciálních třídách běžných i speciálních škol vzdělávalo zhruba 3609 žáků. Z celkového počtu všech žáků 1. tříd středních škol (běžných i speciálních škol, včetně intaktní populace) se jednalo o 3,4 % všech žáků. Porovnáme-li celkové počty žáků 1. ročníků, pak se k 30. 9. 2019 ve **speciálních třídách běžných škol vzdělávalo 1118 žáků**, což představovalo zhruba 1 % všech žáků 1. ročníků, a do speciálních tříd speciálních škol nastoupilo v tomto období 2491 žáků, tedy 2,3 % všech žáků 1. ročníků středních škol.

Zaměříme se nejprve na otázku, jaké kategorie vzdělání jsou ve speciálních třídách nejvíce zastoupeny?

- **Speciální třídy celkem (běžné i speciální školy) –** ve speciálních třídách v 1. ročníku se v roce 2019 vzdělávali nejčastěji:
  - žáci učebních oborů kategorie E (1904 žáků, z toho 966 žáků ve speciálních třídách běžných škol a 938 žáků ve speciálních školách),
  - a dále žáci středního vzdělání kategorie C (1395 žáků, z toho 134 žáků ve speciálních třídách běžných škol a naprostá většina žáků 1261 – ve speciálních školách).
- **Speciální třídy běžných škol** – ve speciálních třídách běžných škol najdeme zejména tyto dvě kategorie vzdělání:
  - největší a zcela dominantní skupinu tvoří žáci v učebních oborech kategorie E (966 žáků, což činí 86,4 % v rámci skupiny žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách běžných škol),
  - méně zastoupená je kategorie středního vzdělání bez výučního listu C (134 žáků, což činí 12,0 % v rámci žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách běžných škol).
- **Speciální školy** – ve speciálních školách (tvořených pouze speciálními třídami) byli v 1. ročníku z hlediska jednotlivých kategorií vzdělání nejvíce zastoupeni:
  - žáci středního vzdělání kategorie C (1261 žáků), což činí 50,6 % z hlediska celkového počtu žáků speciálních škol,
  - a dále vysoký počet žáků speciálních škol v 1. ročnících tvořili žáci učebních oborů kategorie E (938 žáků, což činí 37,7 % z žáků speciálních škol),
  - v menších počtech pak byli v 1. ročnících speciálních škol zastoupeni žáci učebních oborů v kategorii H (114 žáků) a kategorii středního vzdělání s MZ (M) – 104 žáků,
  - žáci ostatních kategorií (střední vzdělání J, L0 a gymnázia) již byli ve speciálních školách zastoupeni poměrně nevýznamně.

Podíváme-li se na strukturu žáků 1. ročníků vzdělávajících se ve speciálních třídách (běžných i speciálních škol) z hlediska zastoupení jednotlivých kategorií vzdělání, pak nadpoloviční většinu

(52,8 %) tvoří žáci středního vzdělání kategorie E a více než třetinu (38,7 %) žáci kategorie C. Ostatní kategorie vzdělání jsou zastoupeny už jen okrajově. Ve speciálních třídách se dále vzdělávalo 3,2 % žáků učebních oborů kategorie H, 1,0 % žáků kategorie J, 0,5 % žáků gymnázií, 0,7 % žáků středního vzdělání s MZ a OV kategorie L0 a 3,2 žáků speciálních tříd tvoří v souhrnném pohledu žáci z kategorie středního vzdělání M.

Tab. 5.1: Počty všech žáků 1. ročníků v běžných i speciálních školách v denním studiu – podle kategorií vzdělání (k 30. 9. 2019)[8]

	Běžná škola		Speciální škola	Speciální třídy - celkem	Celkem - žáci
	Běžná třída	Speciální třídy	Speciální třídy		
C - stř. vz.		134	1261	1395	1395
E - stř. vz. s VL	2088	966	938	1904	3992
H - stř. vz. s VL	28822		114	114	28936
J - stř. vz.	92	7	30	37	129
K - gymnázium	22916		17	17	22933
L0 - stř. vz. s MZ a OV	5987		27	27	6014
M - stř. vz. s MZ	43214	11	104	115	43329
Celkem - kat. vzděl.	103119	1118	2491	3609	106728

Tab. 5.2: Podíly všech žáků 1. ročníků v běžných i speciálních školách v denním studiu – podle kategorií vzdělání (k 30. 9. 2019; sloupcová %)[9]

	Běžná škola		Speciální škola	Speciální třídy - celkem	Celkem - žáci
	Běžná třída	Speciální třídy	Speciální třídy		
C - stř. vz.	0,0%	12,0%	50,6%	38,7%	1,3%
E - stř. vz. s VL	2,0%	86,4%	37,7%	52,8%	3,7%
H - stř. vz. s VL	28,0%	0,0%	4,6%	3,2%	27,1%
J - stř. vz.	0,1%	0,6%	1,2%	1,0%	0,1%
K - gymnázium	22,2%	0,0%	0,7%	0,5%	21,5%
L0 - stř. vz. s MZ a OV	5,8%	0,0%	1,1%	0,7%	5,6%
M - stř. vz. s MZ	41,9%	1,0%	4,2%	3,2%	40,6%
Celkem - kat. vzděl.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Dále se zaměříme na otázku, v jaké formě integrace se vzdělávají žáci jednotlivých kategorií vzdělání?

Žáci středního vzdělání kategorie C se prakticky všichni vzdělávali ve speciálních třídách, z toho 90,4 % žáků středního vzdělání kategorie C se vzdělávalo ve speciálních školách a 9,6 % tvořili žáci speciálních tříd běžných škol.

Z učebních oborů kategorie E se vzdělávala v běžných třídách běžných škol přibližně polovina žáků (52,3 %), dále 24,2 % bylo zařazeno ve speciálních třídách běžných škol a přibližně 23,5 % pak ve speciálních školách.

[8] Nejsou uvedeni žáci diagnostických ústavů, nástavbového a zkráceného studia, v rámci víceletých gymnázií jsou zařazeni žáci odpovídající 1. ročníku čtyřletých gymnázií.

[9] Nejsou uvedeni žáci diagnostických ústavů, nástavbového a zkráceného studia, v rámci víceletých gymnázií jsou zařazeni žáci odpovídající 1. ročníku čtyřletých gymnázií.

V rámci málo početné kategorie středního vzdělání J činil podíl žáků, kteří se souhrnně vzdělávali v 1. ročníku ve speciálních třídách 28,7 %, přitom 23,3 % těchto žáků byla zařazeno ve speciálních třídách speciální škol.

V ostatních kategoriích středního vzdělání se naprostá většina žáků se SVP vzdělává v běžných školách a třídách.

Tab. 5.3: Podíly všech žáků 1. ročníků v běžných i speciálních školách v denním studiu – podle kategorií vzdělání (k 30. 9. 2019; řádková %)[10]

	Běžná škola		Speciální škola	Speciální třídy - celkem	Celkem - žáci
	Běžná třída	Speciální třídy	Speciální třídy		
C - stř. vz.	0,0%	9,6%	90,4%	100,0%	100,0%
E - stř. vz. s VL	52,3%	24,2%	23,5%	47,7%	100,0%
H - stř. vz. s VL	99,6%	0,0%	0,4%	0,4%	100,0%
J - stř. vz.	71,3%	5,4%	23,3%	28,7%	100,0%
K - gymnázium	99,9%	0,0%	0,1%	0,1%	100,0%
L0 - stř. vz. s MZ a OV	99,6%	0,0%	0,4%	0,4%	100,0%
M - stř. vz. s MZ	99,7%	0,0%	0,2%	0,3%	100,0%
Celkem - kat. vzděl.	96,6%	1,0%	2,3%	3,4%	100,0%

Graf 5.1: Žáci 1. ročníků v běžných i speciálních školách v denním studiu – podle kategorií vzdělání (k 30. 9. 2019)

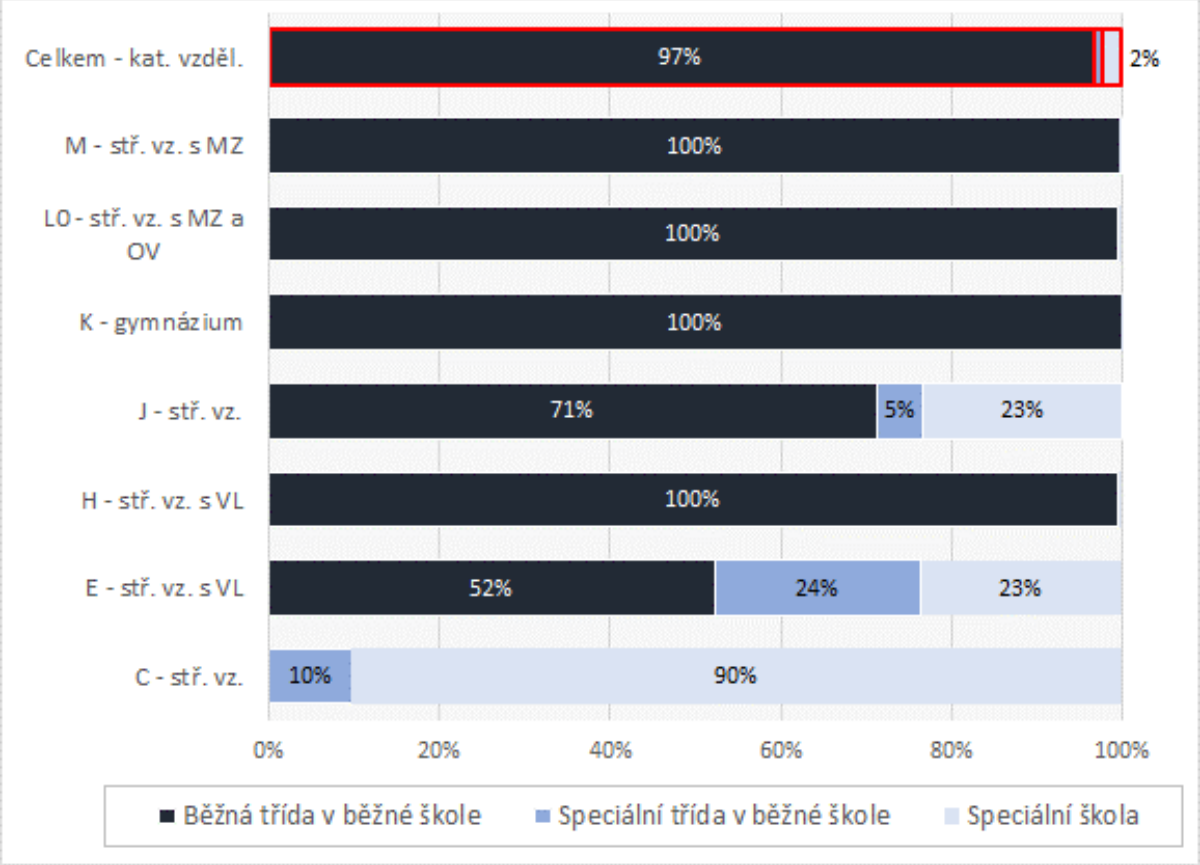

V zásadě tedy můžeme shrnout, že vzdělávání žáků ve středním vzdělání v kategorii C probíhá pouze v rámci speciálního školství. Kategorie učebních oborů E je rozdělena a přibližně polovina žáků této

[10] Nejsou uvedeni žáci diagnostických ústavů, nástavbového a zkráceného studia, v rámci víceletých gymnázií jsou zařazeni žáci odpovídající 1. ročníku čtyřletých gymnázií.

úrovně vzdělání se vzdělává ve speciálních třídách, zatímco 52,3 % žáků je zařazeno do běžných tříd. Specifickou kategorii tvoří kategorie J, která je velmi málo početně obsazená a v jejím rámci se ve speciálních třídách vzdělává více než čtvrtina těchto žáků (28,7 %). Žáci ostatních kategorií vzdělání se SVP se většinově vzdělávají v běžných školách i třídách.

5.2 Žáci se SVP – podle druhu speciálních tříd

V této kapitole se zaměříme podrobněji na otázku, jak jsou žáci se SVP, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách běžných i speciálních škol, rozděleni do tříd, resp. skupin podle jednotlivých druhů zdravotního postižení.

Speciální školy, třídy (příp. oddělení a studijní skupiny) jsou zřizovány (na základě § 19 odst. 3 vyhlášky č.27/2016 Sb.) podle jednotlivých druhů znevýhodnění uvedeného v § 16 odst. 9 zákona. V odůvodněných případech se v těchto třídách/školách/skupinách zřízených pro jednotlivé druhy znevýhodnění mohou vzdělávat i žáci s jiným znevýhodněním (uvedeným v § 16 odst. 9 zákona). V případě školy nebo třídy zřízené podle § 16 odst. 9 zákona pro žáky s mentálním postižením ovšem platí, že zde nelze vzdělávat žáky bez mentálního postižení. Pokud je tedy třída vytvořená pro děti s mentálním postižením, pak v ní mohou být pouze žáci s mentálním postižením, a případně v kombinaci s dalšími druhy postižení těchto žáků.

Tab. 5.4: Počty žáků 1. ročníků – podle druhů speciálních tříd běžné i speciální školy (denní studium, bez nástavbového studia)

	Mentálně p.			Sluchově p.		Zrakově p.		Tělesně p.		Vývojové por.			Více vad	Autis-mus	
	Tř. pro lehce mental. p.	Tř. pro středně mental. p.	Tř. pro těžce mental. p.	Tř./sk. pro středně sluchově p.	Tř./st. pro těžce sluchově p.	Tř./st. pro středně těžce zrakově p.	Tř./st. pro těžce zrakově p.	Tř./sk. pro tělesně p.	Tř./sk. pro ž. s těžkým tělesným p.	Tř. pro žáky s vývoj. poruch.chov.	Tř. pro ž. s těžkými poruch. Chování	Tř. pro žáky s vývoj. poruch. učení	Tř./sk pro ž. se souběžným p. více vadami	Tř./sk. pro autistické žáky	Celk - spec. tř.
Speciální třídy běžných škol	721	91	7					7		36	11	91	54	100	1118
Speciální školy	743	447	71	38	63	56	33	125	8		16		855	36	2491
Celkem - speciální třídy	1464	538	78	38	63	56	33	132	8	36	27	91	909	136	3609

- **Třídy pro žáky s mentálním postižením**

Z **pohledu druhů jednotlivých speciálních tříd** se nejvíce žáků středních škol vzdělávalo v 1. ročnících ve **speciálních třídách pro lehce mentálně postižené**. Celkově se jednalo o 1464 žáků, kteří tvořili kolem 41 % všech žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách běžných i speciálních škol. Z hlediska běžných a speciálních škol je tato skupina rozdělena zhruba na polovinu, kdy ve speciálních třídách běžných škol se vzdělávalo 721 z nich. Dále bylo ve třídách pro žáky se **středním mentálním postižením zařazeno** 538 žáků a tato skupina tvořila celkem 15 % žáků speciálních tříd běžných i speciálních škol. Ve **třídách pro žáky s těžkým mentálním postižením** se vzdělávalo na středních školách v 1. ročnících jen 78 žáků, většina z nich ve speciálních školách. Celkově je tak ve třídách zřízených pro žáky s mentálním postižením zařazeno přibližně 56 % ze všech žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách běžných i speciálních škol.

- **Třídy pro žáky se souběžným postižením více vadami**

Další početně významnou skupinu tvořili žáci, kteří se vzdělávali ve **třídách, respektive skupinách určených pro žáky se souběžným postižením více vadami**. Celkově bylo ve speciálních třídách pro žáky

se souběžným postižením více vadami zařazeno v 1. ročnících středních škol 909 žáků. Většina žáků se vzdělávala ve třídách vytvořených v rámci speciálních škol (855 žáků). Z **hlediska celkového podílu tvořili žáci ze tříd pro souběžné postižení více vadami asi 25 % žáků speciálních tříd.**

- **Třídy pro žáky s poruchou autistického spektra**

Podstatně méně početnou skupinou jsou žáci, kteří se vzdělávali v 1. ročnících středních škol ve **třídách pro žáky s poruchou autistického spektra.** Celkově bylo v 1. ročnících ve speciálních třídách pro žáky s autismem 136 žáků, z toho asi dvě třetiny (100 žáků) se vzdělávaly ve speciálních třídách pro žáky s autismem, které byly zřízeny na běžných školách.

- **Třídy pro žáky s tělesným postižením**

Přibližně stejný počet žáků se vzdělával ve **třídách pro žáky s tělesným postižením** (132 žáků), přitom většinou se jednalo o speciální třídy v rámci speciálních škol. Dalších 8 žáků se vzdělávalo ve třídách pro žáky s těžkým tělesným postižením, které byly zřízeny na speciálních školách.

- **Třídy pro žáky se sluchovým postižením**

Nižší počet žáků středních škol se vzdělával v 1. třídách pro žáky se sluchovým postižením. Celkově se jednalo o 101 žáků, z toho 38 žáků se vzdělávalo ve třídách pro žáky středně sluchově postižené a 63 žáků ve třídách pro žáky těžce sluchově postižené. Třídy byly zřízeny na speciálních školách.

- **Třídy pro žáky se zrakovým postižením**

Ve třídách pro žáky se zrakovým postižením se k 30. 9. 2019 vzdělávalo v 1. ročnících středních škol 89 žáků, z toho 33 žáků ve třídách pro žáky s těžkým zrakovým postižením. Tyto třídy pro žáky se zrakovým postižením byly zřízeny v rámci speciálních škol.

- **Třídy pro žáky se závažnými vývojovými poruchami**

Třídy pro žáky s těžkými vývojovými poruchami chování nebo učení jsou zpravidla zřizovány v rámci běžných škol. Ve třídách pro žáky se závažnými vývojovými poruchami učení se vzdělávalo v 1. ročnících 91 žáků, ve třídách pro žáky s poruchami chování pak 36 žáků na běžných školách a 27 (z toho 16 ve speciálních školách) bylo zařazeno do tříd, které byly zřízeny pro žáky se závažnými vývojovými poruchami chování.

Tab. 5.5: Podíly žáků 1. ročníků – podle druhů speciálních tříd (běžné a speciální školy), (denní studium, bez nástavbového studia)

	Mentálně p.			Sluchově p.		Zrakově p.		Tělesně p.		Vývojové por.			Více vad	Autis-mus	
	Tř. pro lehce mental. p.	Tř. pro středně mental. p.	Tř. pro těžce mental. p.	Tř./sk. pro středně sluchově p.	Tř./st. pro těžce sluchově p.	Tř./st. pro středně těžce zrakově p.	Tř./st. pro těžce zrakově p.	Tř./sk. pro tělesně p.	Tř./sk. pro ž. s těžkým tělesným p.	Tř.pro žáky s vývoj. poruch.chov.	Tř.pro ž.s těžkými poruch. Chování	Tř.pro žáky s vývoj. poruch. učení	Tř./sk pro ž. se souběžným p. více vadami	Tř./sk. pro autistické žáky	Celk - spec. tř.
Speciální třídy běžných škol	64%	8%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	3%	1%	8%	5%	9%	100%
Speciální školy	30%	18%	3%	2%	3%	2%	1%	5%	0%	0%	1%	0%	34%	1%	100%
Celkem - speciální třídy	41%	15%	2%	1%	2%	2%	1%	4%	0%	1%	1%	3%	25%	4%	100%

Graf 5.2: Počty žáků 1. ročníků – podle druhů speciálních tříd v běžných i speciálních školách) (denní studium, bez nástavbového studia)

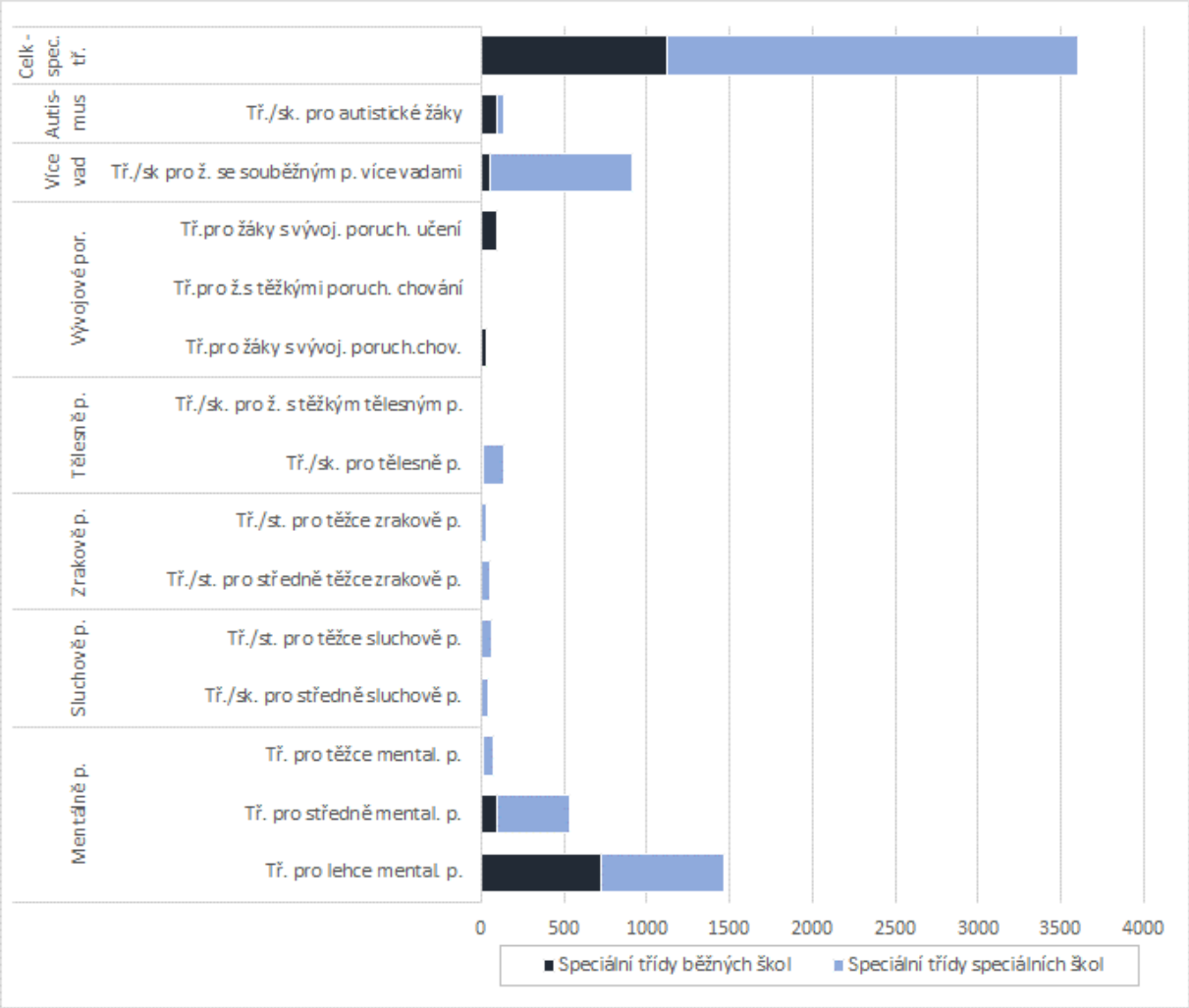

5.3 Žáci se SVP – podle druhu speciálních tříd a kategorií vzdělání

V této části publikace se podrobněji zaměříme na žáky se SVP, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách běžných a speciálních škol, a to nejen podle speciálních tříd podle druhu zdravotního znevýhodnění, pro které byly zřízeny, ale i podle jednotlivých kategorií vzdělání.

- **Střední vzdělání – kategorie C**

Žáci středního vzdělání kategorie C se vzdělávají pouze ve speciálních třídách a zpravidla ve speciálních školách. Z celkového počtu žáků 1. ročníků kategorie C (1395 žáků) se vzdělávala ve speciálních školách naprostá většina z nich (90,4 %, 1261 žáků). Dalších 134 (9,6 %) žáků kategorie C bylo zařazeno do speciálních tříd běžných škol. V rámci speciálních tříd běžných škol se přitom většina těchto žáků vzdělávala ve **třídách zřízených pro žáky s mentálním postižením** různé závažnosti, nejčastěji ve třídách pro žáky **středně mentálně postižené** (76 žáků).

V rámci speciálních škol se žáci kategorie C nejčastěji vzdělávali ve **třídách pro žáky s více vadami** (623 žáků, což činí přibližně 45 % z žáků kategorie C ve speciálních školách) a dále ve **třídách pro středně mentálně postižené žáky** (435 žáků, což představuje 31,2 % z žáků kategorie C ve speciálních školách). Méně často byli žáci středního vzdělání kategorie C zařazeni i ve **třídách pro žáky s poruchou autistického spektra** (29 žáků).

- **Učební obory – kategorie E**

Z hlediska **učebních oborů kategorie E** bylo do speciálních tříd běžných škol v 1. ročníku z celkového počtu žáků (4257) zařazeno kolem 23 % žáků z této kategorie vzdělání (966 žáků) a dalších přibližně 22 % žáků učebních oborů kategorie E se vzdělávalo ve speciálních školách (938 žáků). **V rámci speciálních tříd běžných škol** se převážná většina žáků kategorie E vzdělávala ve **třídách zřízených pro lehce mentálně postižené** (690 žáků, 16,2 % všech žáků kategorie E), s výrazným odstupem pak ve třídách pro žáky se závažnými vývojovými poruchami učení (91 žáků, tj. 2,1 % žáků kategorie E). Nízké procento bylo rovněž zařazeno ve třídách běžných škol zřízených pro žáky s autismem (81 žáků, rovněž 2 % z žáků kategorie E).

V rámci **speciálních škol se žáci kategorie E vzdělávali nejčastěji ve třídách pro žáky s lehkým mentálním postižením** (647 žáků, což činí 15,2 % všech žáků kategorie E) a významné procento bylo zařazeno do **tříd pro žáky se souběžným postižením více vadami** (212 žáků, což představuje 5 % z žáků kategorie E).

- **Učební obory – kategorie H**

Z hlediska **učebních oborů kategorie H**, která patří k nejpočetnějším, je procento žáků, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách, velmi nízké, kolem 0,4 %. Ve speciálních třídách běžných škol se k 30. 9. 2019 v 1. ročnících žáci učebních oborů kategorie H nevyskytovali. Ve **speciálních třídách speciálních škol** se celkově vzdělávalo v 1. ročnících 114 žáků, přitom se jednalo o nižší počty žáků zařazených do **speciálních tříd pro různé druhy postižení**. Nejvíce žáků se vzdělávalo ve třídách pro žáky s postižením zraku (36 žáků), dále ve třídách pro žáky s tělesným postižením (29 žáků) a ve třídách pro žáky s postižením sluchu (41 žáků, z toho 23 ve třídě pro těžké postižení sluchu).

- **Střední vzdělání – kategorie J**

Z hlediska celkově početně velmi málo obsazeného **středního vzdělání kategorie J** (129 žáků v 1. ročnících) jsou podíly žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách vyšší. Ve speciálních třídách běžných škol se vzdělávalo 7 žáků, což činilo kolem 5 % z celkového počtu žáků v této kategorii. Jednalo se o žáky ve třídě, resp. skupině pro sluchové postižení. 23 % žáků **středního vzdělání kategorie J** se vzdělávalo ve speciálních školách, největší podíl z nich je pak zařazen do třídy pro žáky s tělesným postižením (18 žáků, což činí 14 % z žáků kategorie J).

- **Střední vzdělání s maturitou – kategorie M**

Počet žáků ve speciálních třídách běžných i speciálních škol v kategorii M ke sledovanému datu 30. 9. 2019 byl v 1. ročnících nízký, celkově se ve speciálních třídách v rámci této kategorie vzdělávalo 115 žáků (0,3 % z žáků kategorie M). Ve speciálních třídách běžných škol byli tito žáci vzděláváni ve třídách pro žáky s autismem (11 žáků). Ve speciálních školách se jednalo celkově o 104 žáků, kteří byli zařazeni do tříd pro různé druhy postižení, konkrétně ve třídě pro žáky s tělesným postižením (26 žáků), ve třídách pro žáky se sluchovým, resp. těžkým sluchovým postižením (12, resp. 14 žáků) a ve třídách se zrakovým, resp. těžkým zrakovým postižením (9, resp. 24 žáků). Okrajově pak i ve třídách pro žáky s více vadami a autismem.

- **Střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – kategorie L0**

Kategorie středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem je celkově méně početná a počty žáků ve speciálních třídách jsou zde nízké. Ke sledovanému datu 30. 9. 2019 se v 1. ročnících vzdělávalo ve speciálních třídách pouze 27 žáků (0,4 % z žáků kategorie L0), přitom se jednalo o žáky speciálních škol. Žáci byli zařazeni ve třídě pro žáky s tělesným postižením (10 žáků), dále ve třídě pro žáky s poruchami zraku (11 žáků) a sluchu (6 žáků).

- **Gymnázium – kategorie K**

V případě gymnázií jsou evidovány jen jednotky žáků zařazených ve speciálních třídách, a to ve třídách/skupinách pro žáky s postižením sluchu a zrakovým postižením.

Tab. 5.6: Počty žáků 1. ročníků – zařazení do speciálních tříd/sk. podle druhů znevýhodnění – speciální třídy běžných škol (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Žáci 1. r.celkem (včetně intaktní populace)	Speciální třídy (běžné i spec. školy) celkem	Speciální třídy běžných škol														
				Mentálně postiž.			Sluch. postiž.		Zrak. postiž.		Těl. postiž.		Vývojové por.			Více vad	Autis-mus
			Celkem - speciální třídy běžných škol	Tř.pro lehce mental. p.	Tř. pro středně mental. p.	Tř. pro těžce mental. p.	Tř./sk. pro středně sluchově p.	Tř./st. pro těžce sluchově p.	Tř./st. pro středně těžce zrakově p.	Tř./st. pro těžce zrakově p.	Tř./sk. pro tělesně p.	Tř./sk. pro ž. s těžkým tělesným p.	Tř.pro žáky s vývpj.poruch.chov.	Tř.pro ž.s těžkými poruchami chov.	Tř.pro žáky s vývoj. por.učení	Tř./sk pro ž. se souběžným p. více vadami	Tř./sk. pro autistické žáky
C - stř. vz.	1395	1395	134	31	76	7										12	8
E - stř. vz. s VL	4257	1904	966	690	15								36	11	91	42	81
J - stř. vz.	129	37	7				7				7						
M - stř. vz. s MZ	43329	115	11														11
Součet-pouze vybr.kat. vz.	49110	3451	1118	721	91	7					7		36	11	91	54	100

Tab. 5.7: Podíly žáků 1. ročníků – zařazení do speciálních tříd/sk. podle druhů znevýhodnění – speciální třídy běžných škol (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Žáci 1. r.celkem (včetně intaktní populace)	Speciální třídy (běžné i spec. školy) celkem	Speciální třídy - běžné školy														
				Mentálně postiž.			Sluch. postiž.		Zrak. postiž.		Těl. postiž.		Vývojové por.			Více vad	Autis-mus
			Celkem - speciální třídy běžné školy	Tř.pro lehce mental. p.	Tř. pro středně mental. p.	Tř. pro těžce mental. p.	Tř./sk. pro středně sluchově p.	Tř./st. pro těžce sluchově p.	Tř./st. pro středně těžce zrakově p.	Tř./st. pro těžce zrakově p.	Tř./sk. pro tělesně p.	Tř./sk. pro ž. s těžkým tělesným p.	Tř.pro žáky s vývpj.poruch.chov.	Tř.pro ž.s těžkými poruchami chov.	Tř.pro žáky s vývoj. por.učení	Tř./sk pro ž. se souběžným p. více vadami	Tř./sk. pro autistické žáky
C - stř. vz.	100%	100,0%	9,6%	2,2%	5,4%	0,5%										0,9%	0,6%
E - stř. vz. s VL	100%	44,7%	22,7%	16,2%									0,8%		2,1%	1,0%	1,9%
J - stř. vz.	100%	28,7%	5,4%				5,4%				0,1%						
M - stř. vz. s MZ	100%																
Součet-pouze vybr.kat. vz.	100%	7,0%	2,3%	1,5%													

Tab. 5.8: Počty žáků 1. ročníků – zařazení do speciálních tříd/sk. podle druhů znevýhodnění – speciální třídy speciálních škol (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Žáci 1. r.celkem (včetně intaktní populace)	Speciální třídy (běžné i spec. školy) celkem	Speciální třídy speciálnních škol														
			Celkem - speciální třídy speciálních škol	Mentálně postiž.			Sluch. postiž.		Zrak. postiž.		Těl. postiž.		Vývojové por.			Více vad	Autis-mus
				Tř.pro lehce mental. p.	Tř. pro středně mental. p.	Tř. pro těžce mental. p.	Tř./sk. pro středně sluchově p.	Tř./st. pro těžce sluchově p.	Tř./st. pro středně těžce zrakově p.	Tř./st. pro těžce zrakově p.	Tř./sk. pro tělesně p.	Tř./sk. pro ž. s těžkým tělesným p.	Tř.pro žáky s vývpj.poruch.chov.	Tř.pro ž.s těžkými poruchami chov.	Tř.pro žáky s vývoj. por.učení	Tř./sk pro ž. se souběžným p. více vadami	Tř./sk. pro autistické žáky
C - stř. vz.	1395	1395	1261	91	435	71	3			1	8					623	29
E - stř. vz. s VL	4257	1904	938	647	12		5	11			34	8		9		212	
H - stř. vz. s VL	28995	114	114				18	23	36		29			7			1
J - stř. vz.	129	37	30	5							18					7	
K - gymnázium	22933	17	17					9		8							
L0 - stř. vz. s MZ a OV	6014	27	27					6	11		10						
M - stř. vz. s MZ	43329	115	104				12	14	9	24	26					13	6
Celkem-vybr-kat. vz.	1E+05	3609	2491	743	447	71	38	63	56	33	125	8		16		855	36

Tab. 5.9: Podíly žáků 1. ročníků – zařazení do speciálních tříd/sk. podle druhů znevýhodnění – speciální třídy speciálních škol (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Žáci 1. r.celkem (včetně intaktní populace)	Speciální třídy (běžné i spec. školy) celkem	Speciální třídy - speciální školy														
			Celkem - speciální třídy speciálních škol	Mentálně postiž.			Sluch. postiž.		Zrak. postiž.		Těl. postiž.		Vývojové por.			Více vad	Autis-mus
				Tř.pro lehce mental. p.	Tř. pro středně mental. p.	Tř. pro těžce mental. p.	Tř./sk. pro středně sluchově p.	Tř./st. pro těžce sluchově p.	Tř./st. pro středně těžce zrakově p.	Tř./st. pro těžce zrakově p.	Tř./sk. pro tělesně p.	Tř./sk. pro ž. s těžkým tělesným p.	Tř.pro žáky s vývpj.poruch.chov.	Tř.pro ž.s těžkými poruchami chov.	Tř.pro žáky s vývoj. por.učení	Tř./sk pro ž. se souběžným p. více vadami	Tř./sk. pro autistické žáky
C - stř. vz.	100%	100,0%	90,4%	6,5%	31,2%	5,1%	0,2%			0,1%	0,6%					44,7%	2,1%
E - stř. vz. s VL	100%	44,7%	22,0%	15,2%	0,3%		0,1%	0,3%			0,8%	0,2%		0,2%		5,0%	
H - stř. vz. s VL	100%	0,4%	0,4%				0,1%	0,1%	0,1%		0,1%						
J - stř. vz.	100%	28,7%	23,3%	3,9%							14,0%					5,4%	
K - gymnázium	100%	0,1%	0,1%														
L0 - stř. vz. s MZ a OV	100%	0,4%	0,4%					0,1%	0,2%		0,2%						
M - stř. vz. s MZ	100%	0,3%	0,2%							0,1%	0,1%						
Celkem-vybr-kat. vz.	100%	3,4%	2,3%	0,7%	0,4%	0,1%		0,1%	0,1%	0,0%	0,1%					0,8%	

Graf 5.3: Počty žáků zařazených do 1. ročníků speciálních škol – podle kategorií vzdělání a zařazení žáků do speciálních tříd podle druhu postižení

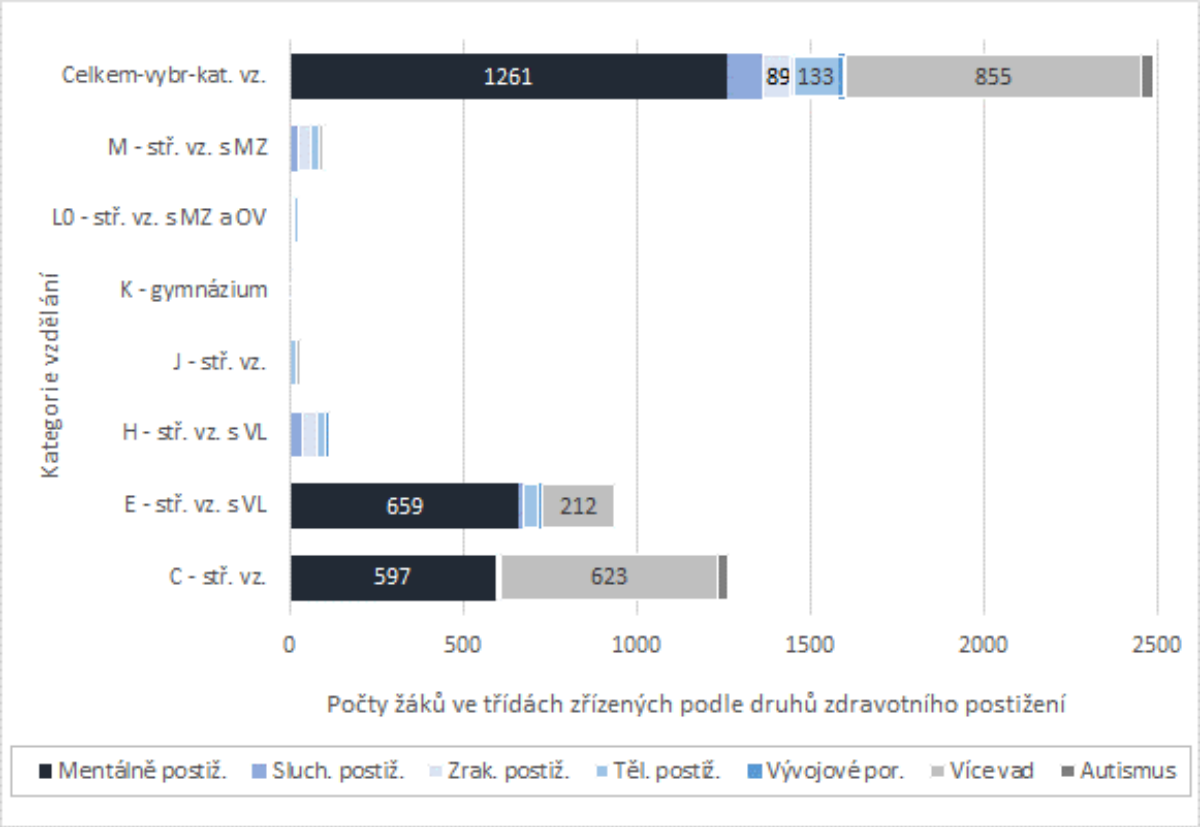

Graf 5.4: Počty žáků zařazených do 1. ročníků speciálních tříd běžných škol - podle kategorií vzdělání a zařazení žáků do speciálních tříd podle druhu postižení

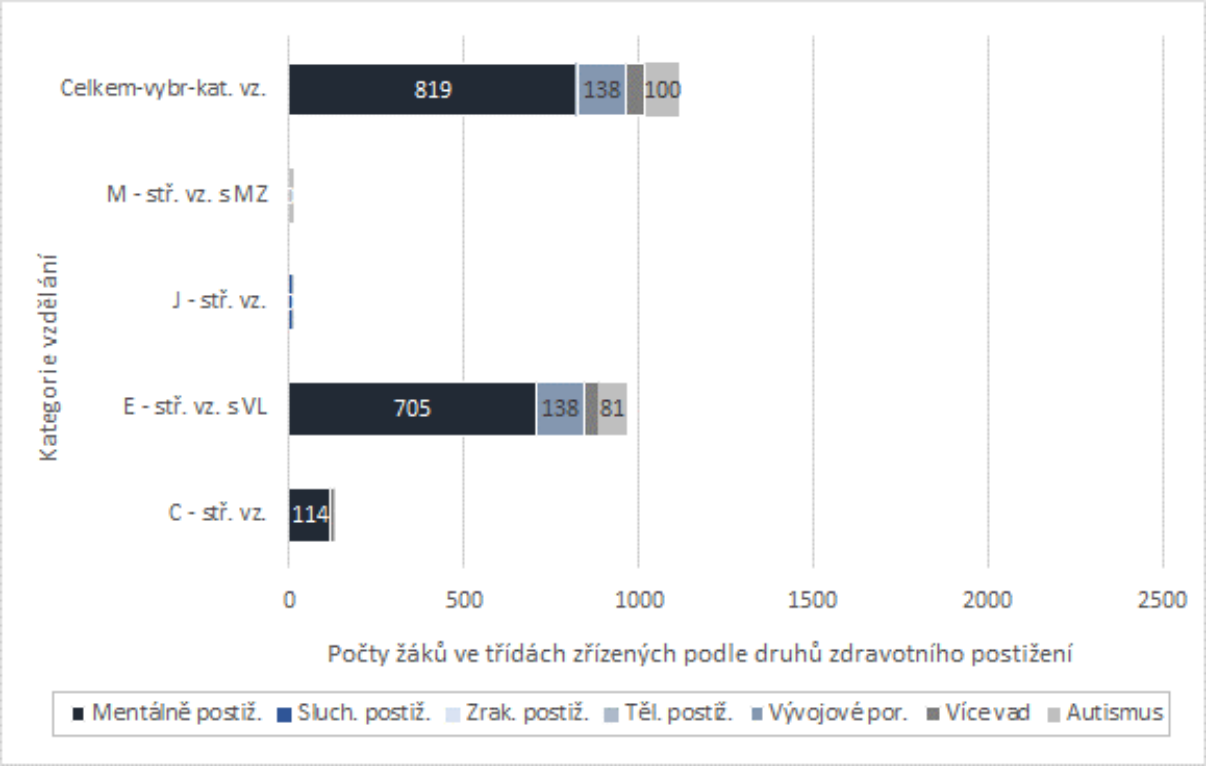

Zaměříme-li se souhrnně na žáky, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách běžných i speciálních škol podle druhu postižení, pro který je třída zřízena, a podle kategorie vzdělání, pak nejvíce žáků se zdravotním postižením se v 1. ročnících středních škol vzdělávalo ve třídách pro žáky s mentálním postižením. Souhrnně se jednalo o 2080 žáků, z toho se více než polovina žáků (1261) vzdělávala ve speciálních školách, především v kategoriích C (597 žáků) a E (659 žáků). Naopak 819 žáků bylo zařazeno do speciálních tříd běžných škol pro žáky s různým stupněm mentálního postižení, a to zejména v kategorii E (705 žáků) a méně často v kategorii C (114).

Druhou nejpočetnější kategorii v rámci speciálních tříd tvořili žáci, kteří se vzdělávají ve třídách pro žáky se souběžným postižením více vadami. Celkově se jednalo o 909 žáků v 1. ročnících středních škol, přitom naprostá většina se vzdělávala ve speciálních školách (855 žáků), z toho asi tři čtvrtiny v kategorii středního vzdělání C (623 žáků) a čtvrtina v kategorii E (212 žáků). Poměrně nízké počty žáků byly ve speciálních třídách běžných škol, jednalo se o třídy v kategoriích učebních oborů E (42 žáků) a středního vzdělání kategorie C (12 žáků).

Třetí, ale již méně početnou skupinu žáků tvoří žáci ve speciálních třídách pro tělesně postižené (140 žáků), přitom většina je zařazena ve speciálních školách (133 žáků). Žáci jsou ve třídách pro tělesně postižené napříč kategoriemi vzdělání, nejčastěji v učebních oborech kategorie E (42 žáků), kategorie H (29 žáků) a kategorie středního vzdělání s maturitní zkouškou – M (26 žáků).

Relativně početnější skupinu tvoří také žáci ve třídách pro poruchy autistického spektra (136 žáků). Přibližně dvě třetiny těchto žáků jsou ve speciálních třídách běžných škol (100 žáků), většina v kategorii učebních oborů E (81 žáků).

6. Žáci ve speciálních třídách – podle skupin oborů

V této části textu se podrobněji zaměříme na rozdělení žáků podle skupin oborů a kategorií vzdělání do běžných a speciálních tříd. Data ukazují počty a podíly žáků 1. ročníků středních škol k 30. 9. 2019.

V tabulkách jsou pro úplnost uvedeni i vcelku okrajově se vyskytující žáci, kteří se vzdělávali ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči, a to žáci ve třídách pro žáky v dětských domovech se školou a ve výchovných a diagnostických ústavech.

6.1 Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu – kategorie C a J

Kategorie C zahrnuje obor Praktická škola. Jde o obory vzdělání pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. Příprava je neprofesní, zaměřená na poskytování základních dovedností pro život, absolventi získají vysvědčení (ne výuční list). Délka vzdělání je jeden nebo dva roky.

V rámci středního vzdělání kategorie C se žáci vzdělávají pouze ve speciálních třídách a ve skupině oborů **78 Praktická škola**. Celkem se v 1. ročníku vzdělávalo v této skupině oborů 1395 žáků, přitom 134 žáků navštěvovalo speciální třídu běžné školy, ovšem převážná většina se vzdělávala ve speciální škole (1261 žáků).

Tab. 6.1: Počet žáků 1. ročníků – kategorie C – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019)[11]

	Běžná škola				Speciální škola	Speciální třídy-celk.	% žáků ve spec. třídách - celk.	Žáci - celk.
	Běžná třída	Speciální třída	Třída ve škole při VZ	Celkem	Speciální třídy			
78 Praktická škola	0	134	0	134	1261	1395	100%	1395
Celkem	0	134	0	134	1261	1261	100%	1395

Kategorie J představuje střední odborné (profesní) vzdělání, které je ukončeno závěrečnou zkouškou. Absolventi získají vysvědčení (ne výuční list ani maturitu). Délka vzdělání je dva roky. Početně je tato kategorie středního vzdělání velmi slabá, celkově se v 1. ročníku vzdělávalo v této kategorii jen 129 žáků, z toho 92 žáků navštěvovalo běžnou třídu, přitom 47 žáků se vzdělávalo ve skupině **53 Zdravotnictví** a 45 žáků ve skupině **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče**. Ve speciálních školách se tito žáci vzdělávali v oboru **63 Obchodní škola** (30 žáků). V oboru se mohou vzdělávat žáci s různými druhy zdravotního postižení.

Tab. 6.2: Počet žáků 1. ročníků – kat. J – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Běžná škola				Speciální škola	Speciální třídy-celk.	% žáků ve speciálních třídách - celk.	Žáci - celk.
	Běžná třída	Speciální třída	Třída ve škole při VZ	Celkem	Speciální třídy			
53 Zdravotnictví	47			47			0%	47
63 Obchodní škola		7		7	30	37	100%	37
75 Pedagogika, učit. a soc. p.	45			45			0%	45
Celkem	92	7	0	99	30	37	29%	129

6.2 Střední odborné vzdělání s výučním listem – kategorie E

Učební obory kategorie E představují odborné (profesní) vzdělání v oborech s nižšími nároky na všeobecnou a odbornou přípravu. Absolventi získají výuční list a jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání. Doba přípravy je nejčastěji tři roky, může být i dva roky.

V učebních oborech kategorie E se v 1. ročnících speciálních tříd souhrnně (tedy za běžné i speciální školy) vzdělávalo nejvíce žáků v oborech:

- **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** (362 žáků), z toho ve speciálních třídách běžných škol 198 žáků a ve speciálních školách 164 žáků. Celkově se ve speciálních třídách v 1. ročnících vzdělávalo 36 % žáků této skupiny oboru.
- **41 Zemědělství a lesnictví** (287 žáků), z toho 178 žáků ve speciálních třídách běžných škol a 109 žáků na speciálních školách. Celkově se ve speciálních třídách v 1. ročnících vzdělávalo 44 % žáků této skupiny oboru.
- **29 Potravinářství a potravinářská chemie** (254 žáků), z toho 144 žáků ve speciálních třídách běžných škol a 110 žáků na speciálních školách. Celkově se ve speciálních třídách v 1. ročnících vzdělávalo 51 % žáků této skupiny oboru.
- **36 Stavebnictví, geografie a kartografie** (218 žáků), z toho 127 žáků ve speciálních třídách běžných škol a 91 ve speciálních školách. Celkově se ve speciálních třídách v 1. ročnících vzdělávalo 37 % žáků této skupiny oboru.

[11]Třída ve škole při VZ – jedná se o třídy pro žáky v dětských domovech se školou a ve výchovných a diagnostických ústavech.

- **69 Osobní a provozní služby** (167 žáků), z toho ovšem jen 36 žáků se vzdělávalo na běžných školách ve speciálních třídách, zatímco většina byla zařazena ve speciálních školách (167 žáků). Celkově se ve speciálních třídách v 1. ročnících vzdělávalo 73 % žáků této skupiny oboru.

Zaměříme-li se na procentuální rozdělení žáků jednotlivých skupin oborů do běžných a speciálních tříd, pak největší podíly žáků ve speciálních třídách najdeme ve skupinách oborů:

- **34 Polygrafie a další** (95 %), kde je toto vysoké procento žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách ovlivněno celkově nízkým počtem žáků
- **69 Osobní a provozní služby** (73 %);
- **32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů** (71 %), kde je ovšem celkově nízký počet žáků;
- **31 Textilní výroba a oděvnictví** (67 %).

Tab. 6.3: Počty a podíly žáků 1. ročníků – kategorie E – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Běžná škola				Speciální škola	Speciální třídy-celk.	% žáků ve speciálních třídách - celk.	Žáci - celk.
	Běžná třída	Speciální třída	Třída ve škole při VZ	Celkem	Speciální třídy			
23 Strojírenství a str. výr.	130	82	15	227	48	130	47%	275
26 Elektr., telekom. a VT	29	7		36	9	16	36%	45
28 Tech. chemie a ch. sil.	25			25	34	34	58%	59
29 Potravinářství a p. ch.	240	144		384	110	254	51%	494
31 Text.výr. a oděvnictví	31	16		47	46	62	67%	93
32 Kožed. a obuv.-plast	2			2	5	5	71%	7
33 Zprac.dřeva a výr. hud.n.	86	74	8	168	29	103	52%	197
34 Polygrafie a další	1	13		14	5	18	95%	19
36 Stavebnictví, geo. a kart.	302	127	74	503	91	218	37%	594
41 Zemědělství a lesn.	313	178	45	536	109	287	44%	645
65 Gastron., hotel., tur.	582	198	71	851	164	362	36%	1015
66 Obchod	160	41		201	83	124	44%	284
69 Osobní a prov.sl.	9	36	52	97	131	167	73%	228
75 Pedagogika, učit. a soc. p.	178	50		228	74	124	41%	302
Celkem	2088	966	265	3319	938	1904	45%	4257

Zaměříme-li se na **žáky běžných tříd běžných škol v rámci učebních oborů kategorie E**, pak procentuálně nejvíce žáků v běžných třídách tvoří žáci z početně nejvýznamnějších skupin oborů, tedy ze skupiny 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (28 %) a 41 Zemědělství a lesnictví (15 %), dále pak 36 Stavebnictví, geografie a kartografie (14 %) a 29 Potravinářství a potravinářská chemie (11 %).

Obdobné rozložení na prvních místech pak platí i pro podíly žáků ve speciálních třídách, kde **v rámci speciálních tříd běžných škol v kategorii E** jsou opět nejvíce zastoupeny početně významně obsazené skupiny oborů 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (20 %), 41 Zemědělství a lesnictví (18 %), 29 Potravinářství a potravinářská chemie (15 %) a 36 Stavebnictví, geografie a kartografie (13 %).

Z hlediska podílu žáků **v kategorii E, kteří se vzdělávají ve speciálních školách,** tvoří početně nejvýznamnější skupiny žáci z oborů 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (17%), 69 Osobní a provozní služby (14 %), 41 Zemědělství a lesnictví (12 %) a 36 Stavebnictví, geografie a kartografie (10 %).

Tab. 6.4: Podíl žáků 1. ročníků – kategorie E – běžná a speciální třída a škola (sloupcová %)

	Běžná škola				Speciální škola	Celkem
	Běžná třída	Speciální třída	Třída ve škole při VZ	Celkem	Speciální třídy	
23 Strojírenství a str. výr.	6%	8%	6%	7%	5%	6%
26 Elektr., telekom. a VT	1%	1%	0%	1%	1%	1%
28 Tech. chemie a ch. sil.	1%	0%	0%	1%	4%	1%
29 Potravinářství a p. ch.	11%	15%	0%	12%	12%	12%
31 Text.výr. a oděvnictví	1%	2%	0%	1%	5%	2%
32 Kožed. a obuv.-plast	0%	0%	0%	0%	1%	0%
33 Zprac.dřeva a výr.hud.n.	4%	8%	3%	5%	3%	5%
34 Polygrafie a další	0%	1%	0%	0%	1%	0%
36 Stavebnictví, geo. a kart.	14%	13%	28%	15%	10%	14%
41 Zemědělství a lesn.	15%	18%	17%	16%	12%	15%
65 Gastron., hotel., tur.	28%	20%	27%	26%	17%	24%
66 Obchod	8%	4%	0%	6%	9%	7%
69 Osobní a prov.sl.	0%	4%	20%	3%	14%	5%
75 Pedagogika, učit. a soc. p.	9%	5%	0%	7%	8%	7%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

6.3 Střední odborné vzdělání s výučním listem – kategorie H

Učební obory kategorie H představují profesní přípravu v tradičních učebních oborech středních odborných učilišť. Délka vzdělání je tři roky. Absolventi získají výuční list a mohou pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturity.

V učebních oborech kategorie H se k 30. 9. 2019 v 1. ročnících speciálních škol vzdělávali žáci pouze v rámci speciálních škol. Vzhledem k tomu, že se jedná o jednu z nejpočetnějších kategorií vzdělání, byl celkový podíl žáků zařazených ve speciálních třídách na rozdíl od učebních oborů kategorie E velmi nízký (0,4 %). Zaměříme-li se na jednotlivé skupiny oborů, pak relativně větší počet žáků ve speciálních třídách, resp. školách byl ve skupinách:

- **69 Osobní a provozní služby** (22 žáků)
- **66 Obchod** (19 žáků).

Dále se žáci kategorie H vzdělávali ve speciálních třídách v nižších počtech např. ve skupině **29 Potravinářství a potravinářská chemie** (14 žáků), **33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů** (13 žáků) a dalších.

Z hlediska procentuálního zastoupení byl největší podíl žáků ve speciálních třídách ve skupině **28 Technická chemie a chemie silikátů** (6,2 %), i zde byl ovšem nízký, a byl navíc ovlivněn celkově nízkým počtem žáků.

Tab. 6.5: Počty a podíly žáků 1. ročníků – kategorie H – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Běžná škola				Speciální škola	% žáků ve speciálních třídách - celk.	Žáci - celk.
	Běžná třída	Speciální třída	Třída ve škole při VZ	Celkem	Speciální třídy		
21 Hornictví, hutn. a slév.	5			5			5
23 Strojírenství a str. výr.	6267		8	6275	3	0,0%	6278
26 Elektr., telekom. a VT	3061			3061	11	0,4%	3072
28 Tech. chemie a ch. sil.	122			122	8	6,2%	130
29 Potravinářství a p. ch.	2320		3	2323	14	0,6%	2337
31 Text.výr. a oděvnictví	88			88			88
32 Kožed. a obuv.-plast	15			15			15
33 Zprac.dřeva a výr. hud.n.	1536		8	1544	13	0,8%	1557
34 Polygrafie a další	265			265	10	3,6%	275
36 Stavebnictví, geo. a kart.	2205			2205			2205
37 Doprava a spoje	93			93			93
39 Spec. a inter. ob.	151			151			151
41 Zemědělství a lesn.	2742		5	2747	4	0,1%	2751
53 Zdravotnictví	628			628			628
65 Gastron., hotel., tur.	4586		35	4621	9	0,2%	4630
66 Obchod	1797			1797	19	1,0%	1816
69 Osobní a prov.sl.	2587			2587	22	0,8%	2609
82 Umění a užité umění	354			354	1	0,3%	355
Celkem	28822	0	59	28881	114	0,4%	28995

Z hlediska podílu žáků **v kategorii H, kteří se vzdělávají ve speciálních školách,** tvoří nejvýznamnější skupiny žáci ze skupin oborů:

- **69 Osobní a provozní služby** (19 %),
- **66 Obchod** (17 %),
- **29 Potravinářství a potravinářská chemie** (12 %).

Celkově jsou ale žáci ve speciálních školách zastoupeni v malých počtech napříč mnoha obory, zejména v těch početnějších.

Tab. 6.6: Počty a podíly žáků 1. ročníků – kategorie H – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019; sloupcová %)

	Běžná škola				Speciální škola	Celkem
	Běžná třída	Speciální třída	Třída ve škole při VZ	Celkem	Speciální třídy	
21 Hornictví, hutn. a slév.	0%		0%	0%	0%	0%
23 Strojírenství a str. výr.	22%		14%	22%	3%	22%
26 Elektr., telekom. a VT	11%		0%	11%	10%	11%
28 Tech. chemie a ch. sil.	0%		0%	0%	7%	0%
29 Potravinářství a p. ch.	8%		5%	8%	12%	8%
31 Text.výr. a oděvnictví	0%		0%	0%	0%	0%
32 Kožed. a obuv.-plast	0%		0%	0%	0%	0%
33 Zprac.dřeva a výr. hud.n.	5%		14%	5%	11%	5%
34 Polygrafie a další	1%		0%	1%	9%	1%
36 Stavebnictví, geo. a kart.	8%		0%	8%	0%	8%
37 Doprava a spoje	0%		0%	0%	0%	0%
39 Spec. a inter. ob.	1%		0%	1%	0%	1%
41 Zemědělství a lesn.	10%		8%	10%	4%	9%
53 Zdravotnictví	2%		0%	2%	0%	2%
65 Gastron., hotel., tur.	16%		59%	16%	8%	16%
66 Obchod	6%		0%	6%	17%	6%
69 Osobní a prov.sl.	9%		0%	9%	19%	9%
82 Umění a užité umění	1%		0%	1%	1%	1%
Celkem	100%	0	100%	100%	100%	100%

6.4 Obory středního vzdělání s maturitní zkouškou – kategorie M a L0

Počty žáků, kteří se vzdělávají ve speciálních třídách v maturitních oborech, jsou nízké jak z hlediska počtu žáků v těchto třídách, tak i z hlediska podílů.

V maturitních oborech středního odborného vzdělání kategorie M se relativně více žáků ve speciálních třídách 1. ročníků vzdělávalo ve skupinách:

- **63 Ekonomika a administrativa** (37 žáků, což činí 0,5 % z žáků 1. ročníku této skupiny oborů);
- **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** (32 žáků, což činí 1,2 % z žáků 1. ročníků tohoto oboru);

Ve speciálních třídách se dále vzdělávalo také 27 žáků (tj. 0,6 %) ve skupině **18 Informatické obory**.

Tab. 6.7: Počty a podíly žáků 1. tříd kategorie M – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Běžná škola			Speciální škola	Speciální třídy-celk.	% žáků ve speciálních třídách - celk.	Žáci - celk.
	Běžná třída	Speciální třída	Celkem	Speciální třídy			
16 Ekologie a ochr. ŽP	326		326				326
18 Informatické obory	4136	11	4147	16	27	0,6%	4163
21 Hornictví, hutn. a slév.	2		2				2
23 Strojírenství a str. výr.	2336		2336				2336
26 Elektr., telekom. a VT	2548		2548				2548
28 Tech. Chemie a ch. sil.	584		584				584
29 Potravinářství a p. ch.	223		223				223
31 Text.výr. a oděvnictví	93		93				93
33 Zprac.dřeva a výr. hud.n.	143		143				143
34 Polygrafie a další	175		175				175
36 Stavebnictví, geo. a kart.	2236		2236				2236
37 Doprava a spoje	982		982				982
39 Spec. a inter. ob.	274		274				274
41 Zemědělství a lesn.	1429		1429				1429
43 Veterinářství a v.p.	670		670				670
53 Zdravotnictví	3892		3892	9	9	0,2%	3901
63 Ekonomika a adm.	7082		7082	37	37	0,5%	7119
65 Gastron., hotel., tur.	3059		3059	3	3	0,1%	3062
66 Obchod	76		76				76
68 Právní a veřejn.činn.	3125		3125	6	6	0,2%	3131
69 Osobní a prov.sl.	51		51				51
72 Public., knihov. a inf.	147		147				147
75 Pedagogika, učit. a soc. p.	2691		2691	32	32	1,2%	2723
78 Obecně odborná př.	3944		3944				3944
82 Umění a užité umění	2990		2990	1	1		2991
Celkem	43214	11	43225	104	115	0,3%	43329

V maturitních oborech středního odborného vzdělání kategorie L0 se vzdělával v 1. ročnících speciálních tříd jen velmi malý počet žáků, jednalo se především o žáky ve skupinách:

- **69 Osobní a provozní služby** (11 žáků, 1,3 % z této skupiny oborů);
- **65 Gastronomie, hotelnictví a turismus** (10 žáků, tj. 2,2 %);
- **34 Polygrafie, zprac. papíru a další** (6 žáků, tj. 1,4 %).

6.8: Počet žáků 1. ročníků – kategorie L0 – běžná a speciální třída a škola (denní studium, k 30. 9. 2019)

	Běžná škola			Speciální škola	Speciální třídy-celk.	% žáků ve speciálních třídách - celk.	Žáci - celk.
	Běžná třída	Speciální třída	Celkem	Speciální třídy			
21 Hornictví, hutn. a slév.	2		2				2
23 Strojírenství a str. výr.	1361		1361				1361
26 Elektr., telekom. a VT	1302		1302				1302
28 Tech. Chemie a ch. sil.	53		53				53
31 Text.výr. a oděvnictví	8		8				8
33 Zprac.dřeva a výr. hud.n.	47		47				47
34 Polygrafie a další	430		430	6	6	1,4%	436
39 Spec. a inter. ob.	1025		1025				1025
41 Zemědělství a lesn.	93		93				93
65 Gastron., hotel., tur.	446		446	10	10	2,2%	456
66 Obchod	173		173				173
69 Osobní a prov.sl.	829		829	11	11	1,3%	840
82 Umění a užité umění	218		218				218
Celkem	5987		5987	27	27	0,4%	6014

Shrneme-li základní rozdělení žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách podle jednotlivých skupin oborů, tak dominantní skupinu tvoří žáci ve skupině 78 Obecně odborná příprava, konkrétně se jedná o obor Praktická škola, ve kterém se vzdělávají žáci 1. ročníků středního vzdělání kategorie C (1395 žáků). Další významnou skupinu tvořili žáci, kteří se vzdělávali ve speciálních třídách v učebních oborech kategorie E.

Z hlediska oborového byli nejpočetněji zastoupeni ve skupině oborů 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (362 žáků), 41 Zemědělství a lesnictví (287 žáků), 29 Potravinářství a potravinářská chemie (254 žáků) a 36 Stavebnictví, geografie a kartografie (218 žáků).

Graf 6.1: Počty žáků 1. ročníků středních škol - speciální třídy celkem - podle kategorie vzdělání a skupiny oboru (denní studium, k 30. 9. 2019)

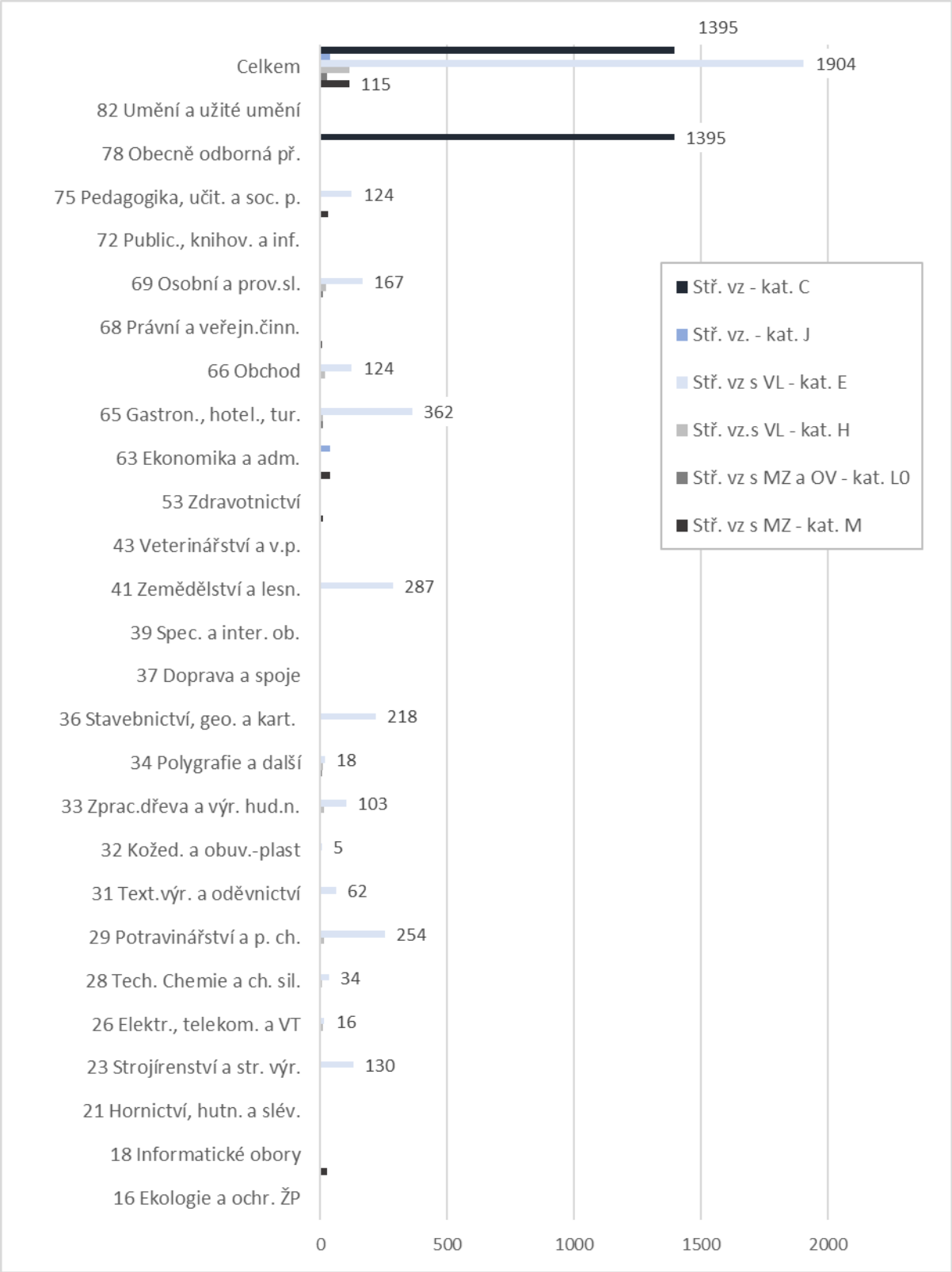

7. Žáci se SVP na vyšších odborných školách

Počty žáků vyšších odborných škol, u nichž jsou evidovány speciální vzdělávací potřeby, jsou celkově nízké. Přitom z celkového počtu žáků se SVP (26 žáků) tvořili k 30. 10. 2019 většinu žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají ze zdravotního postižení (21 žáků, 80,8 %), spíše okrajově jsou evidováni žáci z důvodu jiného zdravotního znevýhodnění neuvedeného v § 16 (4 žáci, 15,4 %)[12] [13]

Podíváme-li se blíže na situaci v krajích, pak nejvíce studentů se speciálními vzdělávacími potřebami na VOŠ se vzdělávalo v Moravskoslezském kraji (8 žáků, 31 % z hlediska zastoupení žáků se SVP v jednotlivých krajích), přitom 6 žáků mělo ZP a jeden žák jiné zdravotní znevýhodnění. V rámci těchto nízkých čísel pak je na druhém místě hl. m. Praha, kde na VOŠ studovalo 6 studentů se SVP (23 %), z toho 5 se zdravotním postižením. Podobná situace je ve Zlínském kraji, kde se na VOŠ vzdělávalo 5 studentů (19 % z hlediska krajů) se speciálními vzdělávacími potřebami, které přitom vyplývaly ze zdravotního postižení.

V kategorii nadaní nebo mimořádně nadaní žáci nebyli v rámci VOŠ k 30. 10. 2019 evidováni žádní studenti.

Tab. 7.1: Počty studentů VOŠ se speciálními vzdělávacími potřebami – v rozdělení podle krajů (denní studium, k 31. 10. 2019)

Kraj	Žáci se SVP				Nadaní žáci		Žáci s přiz. PO s kódem NFN
	Poč. celk.	Zdrav. postiž.	Zdrav. znev.	Odlišné kultur. a životní podmínky	Celk.	z toho mimoř.	
Hlavní město Praha	6	5	0	0	0	0	1
Středočeský kraj	0	0	0	0	0	0	0
Jihočeský kraj	1	0	1	0	0	0	0
Plzeňský kraj	0	0	0	0	0	0	0
Karlovarský kraj	0	0	0	0	0	0	0
Ústecký kraj	1	1	0	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	0	0	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	0	0	0	0	0	0	0
Pardubický kraj	1	0	1	0	0	0	0
Kraj Vysočina	1	1	0	0	0	0	0
Jihomoravský kraj	2	2	1	0	0	0	1
Olomoucký kraj	1	1	0	0	0	0	0
Zlínský kraj	5	5	0	0	0	0	0
Moravskoslezský kraj	8	6	1	0	0	0	1
Celkový součet	26	21	4	0	0	0	3

[12] Data vycházejí z Výkazu o vyšší odborné škole podle stavu k 31. 10. 2019.

[13] V celkovém počtu mohou být evidováni i žáci, u nichž příčina SVP není dosud stanovena.

Tab. 7.2: Podíly studentů VOŠ se speciálními vzdělávacími potřebami – v rozdělení podle krajů (denní studium, k 31. 10. 2019; sloupcová %)

Kraj	Žáci se SVP				Nadaní žáci		Žáci s přiz. PO s kódem NFN
	Poč. celk.	Zdrav. postiž.	Zdrav. znev.	Odlišné kultur. a životní podmínky	Celk.	z toho mimoř.	
Hlavní město Praha	23%	24%					33%
Středočeský kraj							
Jihočeský kraj	4%		25%				
Plzeňský kraj							
Karlovarský kraj							
Ústecký kraj	4%	5%					
Liberecký kraj							
Královéhradecký kraj							
Pardubický kraj	4%		25%				
Kraj Vysočina	4%	5%					
Jihomoravský kraj	8%	10%	25%				33%
Olomoucký kraj	4%	5%					
Zlínský kraj	19%	24%					
Moravskoslezský kraj	31%	29%	25%				33%
Celkový součet	100%	100%	100%				100%

Z hlediska druhů zdravotního postižení u žáků studujících na VOŠ tvoří relativně více zastoupené skupiny studenti s tělesným postižením (6 studentů, 31,6 %) a studenti se závažnými vývojovými poruchami učení (rovněž 6 studentů, 31,6 %). Dále jsou v jednotkách počtů zastoupeni i studenti s dalšími druhy zdravotního postižení, zejména s těžkým sluchovým a zrakovým (po 2 studentech).

Tab. 7.3: Počty a podíly studentů se zdravotním postižením na VOŠ celkem – podle druhu zdravotního postižení (denní studium, k 31. 10. 2019)

	Celkem - počet	Celkem v %	z toho těžké postiž.
ZP celkem	19	100,0%	
Sluchové	2	10,5%	2
Zrakové	2	10,5%	2
Závažné vady řeči	1	5,3%	
Tělesné	6	31,6%	2
Více vad	1	5,3%	
Závaž. vývoj.poruchy učení	6	31,6%	
Poruchy autistického spektra	1	5,3%	

Tab. 7.4: Počty studenů VOŠ se zdravotním postižením – podle druhu postižení a krajů (denní studium, k 31. 10. 2019)

Kraj	Sluchové postižení	z toho těžké	Zrakové postižení	z toho těžké	Tělesné postižení	z toho těžké	Více vad	z toho hluchoslepí	Poruchy autistického spektra	Vady řeči	z toho těžké	Vývojové poruchy učení	Postižení -celkem
Hlavní město Praha	1	1	1	1			1		1			1	5
Středočeský kraj													
Jihočeský kraj													
Plzeňský kraj													
Karlovarský kraj													
Ústecký kraj													
Liberecký kraj													
Královéhradecký kraj													
Pardubický kraj													
Kraj Vysočina												1	1
Jihomoravský kraj			1										1
Olomoucký kraj												1	1
Zlínský kraj					4							1	5
Moravskoslezský kraj	1	1			2	2				1		2	6
Celkový součet	2	2	2	1	6	2	1	0	1	1	0	6	19

Vyšší odborné školy, které odpovídají terciární úrovni, a platí to i pro konzervatoře, mohou též být samostatně zřízeny pro žáky/studenty s postižením, v praxi takové školy však neexistují a studenti se zdravotním postižením se vzdělávají výhradně v běžných školách. Z hlediska podpůrných opatření využívalo k 31. 10. 2019 možnost individuálního vzdělávacího plánu šest studentů VOŠ.

Závěry

Publikace přináší celou řadu statistických údajů z oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků se zdravotním postižením na středních školách v denním studiu. Podívejme se na nejpodstatnější údaje a zjištění.

- Na středních školách se v denním studiu k 30. 9. 2019 vzdělávalo celkem 29320 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zaměříme-li se na skladbu žáků se SVP, pak dominantní skupinu tvořili žáci se zdravotním postižením (25052 žáků, což činí 85,4 % z žáků se SVP). Podstatně méně byli zastoupeni žáci, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění neuvedeného v § 16 (4956 žáků; 16,9 %). Třetí skupinu z hlediska příčin SVP tvořili žáci, kteří jsou sem zařazeni z důvodu kulturního nebo sociálního znevýhodnění (1965 žáků, což je 6,7 %).

- Počet žáků středních škol, u nichž jsou evidovány SVP, měl v posledních letech rostoucí tendenci. V průběhu tří let se zvýšil o přibližně 4 tisíce žáků, přitom mezi rokem 2017/18 a 2018/19 došlo k razantnímu skoku o přibližně 3 tisíce žáků. Tento vývoj přitom nebyl z hlediska jednotlivých příčin SVP rovnoměrný. V absolutních číslech mezi roky 2017/18 a 2018/19 vzrostl velmi výrazně počet žáků s jiným zdravotním znevýhodněním (téměř o 2 tisíce), v následujícím roce se naopak zvýšil významně počet žáků se zdravotním postižením (přibližně o 3 tisíce). Z hlediska celkové skladby žáků podle jednotlivých příčin SVP na středních školách pak můžeme nejvýraznější růst sledovat v kategorii žáků, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění. V důsledku tohoto zvýšení se jejich podíl v rámci skupiny žáků se SVP na středních školách zvýšil z 9,2 % v roce 2017 na 16,9 % v roce 2019, to je o 7,7 p. b. Rovněž se mírně zvýšil i podíl žáků, u nichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a sociálních podmínek, a to na 6,7 %, o 2,6 p. b.

- Podstatnou informací je i procento žáků, u nichž byly evidovány SVP vzhledem k celkové populaci žáků středních škol. Podíl žáků se SVP na celkovém počtu žáků středních škol v denním studiu k 30. 9. 2019 činil 7,2 %, přitom žáci se zdravotním postižením tvořili 6,2 % z celkového počtu žáků, žáci s jiným zdravotním znevýhodněním (neuvedeni v § 16) 1,2 % žáků a podíl žáků, jejichž SVP vyplývají z odlišných kulturních a životních podmínek na celkové populaci žáků středních škol v denním studiu, činí 0,5 %.

- Zaměříme-li se na druh zdravotního postižení, tak nejpočetněji byli na středních školách zastoupeni žáci se závažnými poruchami učení (48,8 % z žáků se ZP). Na druhé příčce najdeme žáky s mentálním postižením (19,3 %). Dále jsou zastoupeni žáci s více vadami (10,5 %), závažnými vývojovými poruchami chování (6,9 %) a méně často poruchami autistického spektra (4,3 %). Spíše okrajově, z hlediska celkového počtu žáků se ZP, jsou zastoupeni žáci se závažnými poruchami řeči (2,3 %), s tělesným postižením (2,1 %), sluchovým postižením (1,8 %) a zrakovým postižením (1,2 % z žáků se ZP).

- Počty žáků středních škol, u nichž bylo evidováno zdravotní postižení, v posledních letech rostou. Celkový počet žáků se zdravotním postižením se za posledních pět let zvýšil o přibližně 5 tisíc, přitom k výraznému skoku došlo mezi lety 2019 a 2018, kde tento nárůst dosáhl skoro 3 tisíce. Na tomto celkovém nárůstu se nejvíce podílelo zvýšení počtu evidovaných žáků, u nichž byly diagnostikovány závažné vývojové poruchy učení (o přibližně 4,1 tisíce žáků). K menšímu růstu došlo i ve skupině žáků s více vadami o přibližně 1,2 tisíce žáků a zhruba stejně se zvýšil i počet evidovaných žáků se ZP, u nichž byly zjištěny závažné vývojové poruchy chování (o 1,1 tisíce žáků). Nižší nárůsty byly zaznamenány v počtech žáků s vážnými vadami řeči (o 420 žáků) a žáků s poruchami autistického spektra (o 242 žáků). Naopak k výraznějšímu snížení počtu žáků došlo v kategorii žáků s mentálním postižením (z 6955 na 4829 žáků). Počty žáků se závažnými vývojovými poruchami učení (+1851) a chování (+454) se zvyšovaly i v posledním roce, v tomto období ovšem již neklesal počet žáků s mentálním postižením (+136).

- Zaměříme-li se na formu integrace žáků se zdravotním postižením na středních školách v celkovém pohledu, tak v běžných školách se k 30. 9. 2019 vzdělávalo celkem 78,7 % (19704) žáků se zdravotním postižením. Přitom 68,1 % (17056) žáků bylo zařazeno v běžných třídách běžných škol a 10,6 % (2648) žáků se vzdělávalo ve speciálních třídách běžných škol. Přibližně asi pětina žáků se zdravotním postižením se vzdělávala ve speciálních školách složených pouze ze speciálních tříd (21,3 %, 5348 žáků).
- Z hlediska procesu inkluze je zajímavou informací, jak se vyvíjí poměr žáků se zdravotním postižením z hlediska způsobu integrace v běžných a speciálních třídách nebo školách. Procento žáků středních škol se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve speciálních školách (z 30,6 % na 21,3 %, tj. o 9,2 p. b.), i žáků ve speciálních třídách běžných škol (z 22,0 % na 10,6 %, tj. o 11,4 p. b.) dlouhodobě klesá. Tento pokles je ovšem zčásti ovlivněn razantním nárůstem počtu žáků, u nichž bylo evidováno zdravotní postižení a kteří se vzdělávají v běžných třídách běžných škol (+7551). Dochází tak hlavně k přesunům v rámci běžných škol, kdy klesá podíl žáků ve speciálních třídách těchto škol. Naopak samotný pokles žáků ve speciálních školách během posledních pěti let nebyl příliš výrazný (-779 žáků) a ve školním roce 2019/20 došlo spíše k mírnému nárůstu počtu žáků vzdělávajících se ve speciálních školách (+191).
- Zaměříme-li se na situaci v krajích, pak můžeme konstatovat, že rozdělení žáků se SVP v krajích není rovnoměrné ani z hlediska celkového zastoupení těchto žáků na středních školách v jednotlivých krajích, ani z hlediska struktury příčin jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Početně nejvíce žáků se SVP se z hlediska krajů vzdělává na středních školách v hl. m. Praze (3859 žáků; 13,2 % všech žáků se SVP v ČR), v Jihomoravském kraji (3840 žáky; 13,1 % žáků se SVP v ČR) a na třetím místě v Moravskoslezském kraji (3579 žáků, 12,2 % žáků se SVP v ČR). Dále mezi kraje s vyššími absolutními počty žáků se SVP patří kraje Středočeský, Olomoucký a Ústecký. Naopak ke krajům, kde jsou počty žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na středních školách z hlediska absolutních čísel nízké, patří kraje Jihočeský, Liberecký a Karlovarský.
- Liší se i zastoupení žáků podle příčin jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Z hlediska složení skupiny žáků se SVP tak jsou v krajích Karlovarském, Ústeckém a Libereckém ve větším procentu zastoupeni žáci, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (kolem 23 % - 25 % oproti 16,9 % v průměru). V Karlovarském (16,0 % ze skupiny žáků se SVP), Středočeském (12,8 % ze skupiny žáků se SVP) a Ústeckém (10,5 % ze žáků se SVP) jsou v rámci celé skupiny žáků se SVP nadprůměrně zastoupeni žáci, jejichž SVP vyplývají s odlišného životního nebo kulturního zázemí. V Karlovarském a Ústeckém kraji jsou pak konkrétně nadprůměrně často evidováni žáci, jejichž SVP vyplývají z odlišných životních podmínek, především z důvodu chudoby nebo sociálního vyloučení.
- Zaměříme-li se na rozdělení žáků jednotlivých kategorií vzdělání podle toho, zda se vzdělávají v běžných nebo speciálních třídách a školách, pak v zásadě vzdělávání žáků ve středním vzdělání v kategorii C probíhá v podstatě pouze v rámci speciálního školství. Z toho 90,4 % žáků středního vzdělání kategorie C se vzdělává ve speciálních školách a 9,6 % tvoří žáci speciálních tříd běžných škol. Kategorie učebních oborů E je rozdělena a přibližně polovina žáků této úrovně vzdělání se vzdělává ve speciálních třídách, zatímco 52,3 % žáků je zařazeno do běžných tříd. Specifickou kategorií tvoří kategorie J, která je velmi málo početně obsazená a v jejím rámci se ve speciálních třídách vzdělává více než čtvrtina těchto žáků (28,7 %). V ostatních kategoriích vzdělání se naprostá většina žáků vzdělává v běžných školách a třídách.
- Zaměříme-li se na skutečnost, jak jsou integrováni žáci jednotlivých druhů zdravotního postižení, pak ve speciálním školství se vzdělává většina žáků s více vadami (84,2 % ze skupiny žáků s tímto druhem postižení) a dále většina žáků, kteří mají mentální postižení (83 %). V běžných třídách běžných škol se tak vzdělává jen 17,0 % žáků s mentálním postižením.

Naopak ze skupiny žáků se sluchovým nebo zrakovým postižením se nadpoloviční většina z nich vzdělává v běžných třídách běžných škol (59,4 % a 62,9 %). V běžných školách je dále integrována více než polovina žáků z těch žáků, kteří mají tělesné postižení, a asi dvě třetiny žáků s poruchami autistického spektra. Žáci se závažnými vadami řeči se většinou vzdělávají v běžných třídách běžných škol (84,2 %), podobně to platí i pro žáky se závažnými vývojovými poruchami chování (81 % v běžných třídách). Žáci se závažnými poruchami učení jsou v naprosté většině integrováni do běžných tříd (96,1 % z nich).

- Zaměříme-li se na základní rozdělení žáků vzdělávajících se ve speciálních třídách podle jednotlivých skupin oborů, pak dominantní skupinu tvoří žáci ve skupině 78 Obecně odborná příprava, konkrétně se jedná o obor Praktická škola, ve kterém se vzdělávají žáci 1. ročníků středního vzdělání kategorie C (1395 žáků). Další významnou skupinu tvořili žáci, kteří se vzdělávali ve speciálních třídách v učebních oborech kategorie E. Nejpočetněji byli zastoupeni ve skupině oborů 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (362 žáků), 41 Zemědělství a lesnictví (287 žáků), 29 Potravinářství a potravinářská chemie (254 žáků) a 36 Stavebnictví, geografie a kartografie (218 žáků).
- Žáci VOŠ, kteří mají evidován některý druh zdravotního postižení, jsou poměrně málo početní (19 studentů k 31. 10. 2019) a vzdělávají se pouze v běžných třídách.

Zdroje a literatura

Školský zákon

Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Metodický pokyn k novele vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Katalog podpůrných opatření dostupný na http://katalogpo.upol.cz/

Česká-republika: Oddělené speciální vzdělávání. [online]. EK: Eurydice. 2020. Dostupné na https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/separate-special-education-needs-provision-early-childhood-and-school-education-17_cs

Statistická ročenka školství. Výkonové ukazatele. [online]. Dostupné na http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp

www.infoabsolvent.cz

www.msmt.cz

Přílohy

Vysvětlivky tabulkám:	
Počet celkem	Uvedeni všichni žáci se SVP, kterým jsou poskytována podpůrná opatření. **Žáci, kteří mají více příčin SVP, jsou uvedeni jen jednou.**
ZP	Zahrnuti žáci se zdravotním postižením, u nichž byly SVP zjištěny na základě speciálně pedagogického, případně psychologického vyšetření školským poradenským zařízením (§ 16 odst. 9 ŠZ).
Jiné zdrav. znev.	Zahrnuti žáci, jejichž SVP vyplývají z jiného zdravotního znevýhodnění (neuvedeného v § 16 odst. 9 ŠZ) a kterým jsou poskytována podpůrná opatření.
Odlišné kulturní a životní podmínky	Uvedeni žáci se znevýhodněním souvisejícím s odlišným kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami žáka, které brání v naplnění jeho vzdělávacích možností na rovnoprávném základě s ostatními, a kterým jsou rovněž poskytnuta podpůrná opatření.
Kult.	Žáci, jejichž SVP vyplývají zejména **z odlišného kulturního prostřední v rodině žáka**, malé znalosti kultury české společnosti, omezené znalosti vyučovacího jazyka, včetně využívání jiného než vyučovaného jazyka v rodině (ve výkazu kategorie K).
Život.	Uvedeni žáci, jejichž SVP vyplývají z jiných životních podmínek žáka, obvykle se jedná o dlouhodobě se vyskytující životní okolnosti, např. sociální vyloučení, výrazná chudoba (ve výkazu kategorie Z).
Komb.	Žáci, jejichž SVP vyplývají z kombinace více faktorů, např. příslušníci etnických menšin, kteří doma nehovoří česky, platí odlišná kulturní pravidla, sociální vyloučení (ve výkazu kategorie V).
Prodloužené vzděl.	Žáci s prodlouženou délkou vzdělávání – uvedeni žáci, kterým bylo v souladu s doporučením školského poradenského zařízení umožněno prodloužit délku vzdělávání o jeden až dva roky
Upravené výstupy	Uvedeni žáci, jimž byly upraveny výstupy ze vzdělávání, a to v souladu s doporučením školského poradenského zařízení podle možností žáka.
Nadaní žáci	Uvedeni žáci, jimž škola vytváří podmínky pro rozvoj jejich nadání v souladu s § 27, odst. 1, 4, 5, a 6 vyhl. č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.
Mimořádně nadaní	Uvedeni žáci mimořádně nadaní, jejichž nadání bylo potvrzeno na základě vyšetření školským poradenským zařízením.
Žáci s přiznaným PO s kódem NFN	Uvedeni žáci, kterým jsou ve vykazující škole poskytována podpůrná opatření s kódem normovaných finančních nákladů.

www.infoabsolvent.cz

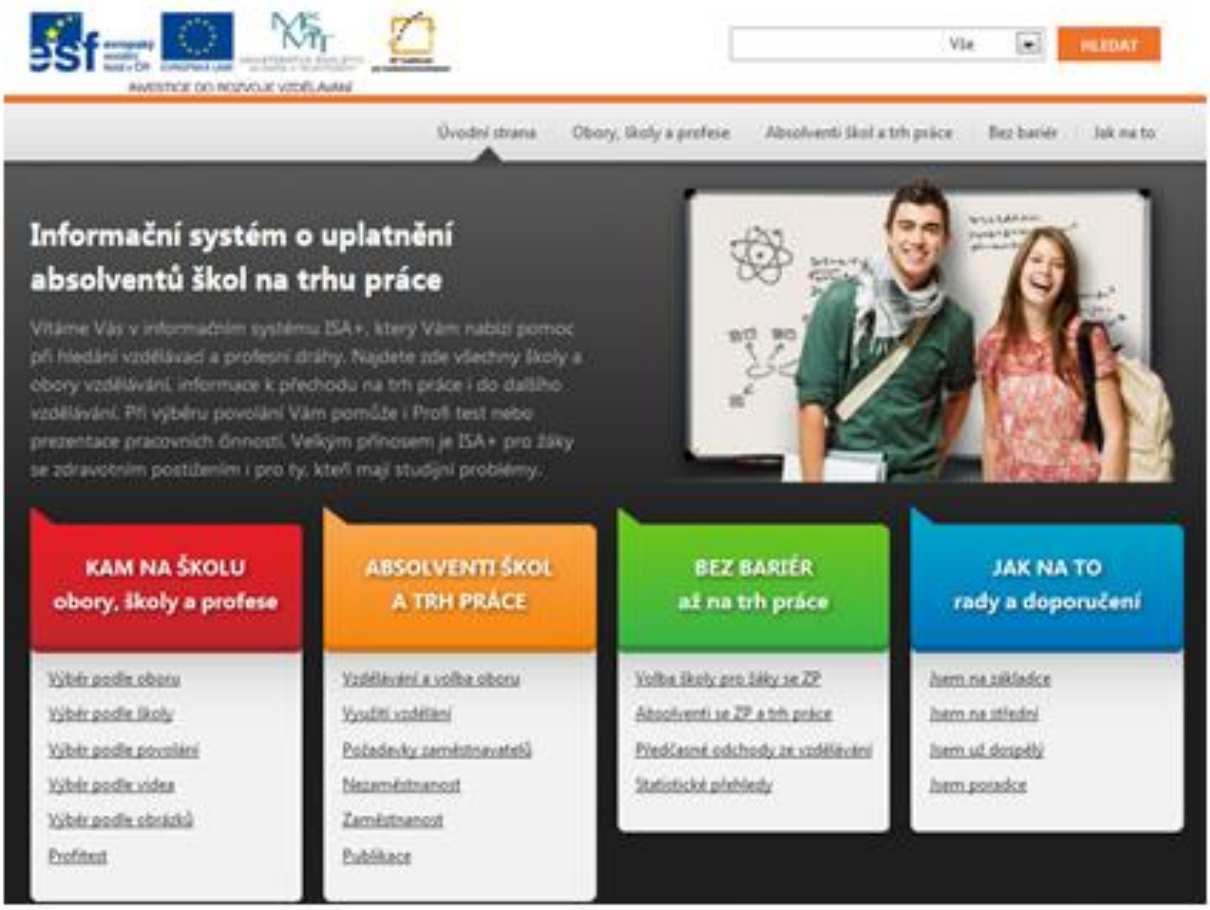

*Výrazně inovovaný informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

VÝZNAMNÉ MOŽNOSTI SYSTÉMU:

- možnost **výběru oborů i školních vzdělávacích programů** (ŠVP),
- **nové videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **bez bariér až na trh práce** – nová sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – různé užitečné informace pro uživatele systému,
- **syntetické stránky** – obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní pedagogický institut České republiky v rámci udržitelnosti projektu **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP).**

Vydal Národní pedagogický institut České republiky,

Senovážné nám. 25, 110 00 Praha 1, roku 2020

Aktuální informace o publikacích Národního pedagogického institutu České republiky

najdete na www.npicr.cz